

Č A S O P I S

MAČICY SERBSKEJE

1876.

Redaktor:

M i c h a ł H ó r n i k.

Lětnik XXXIX.

B u d y š i n.

Z nakładom Mačicy Serbskeje.

M o r w y d o l. *)

Ballada wot *Wjelana*.

Póje mi hólcy, khwatajée,
Póje nětk, ze mnu spěwajée
Spěw mi tón cuni klinčaty,
Po wšěch mi Serbach zynčaty,
Po wšěch mi Serbach serbowskih
Wo tych mi rjekach ryčeŕskich! —
Tam hdžež mi we lúboznej Saksonskej zemi
Łobjo to šěroke slěbori so,
A nad Łobjom skały so zběhaju k njeju,
Tam wysoko stwarjeny móst ja ći znaju
Wot skały do skały wjedžacy tak,
Zo wyšši njej' žadyn ći po cyłym kraju. —

Z mosta tam dele zhladuju,
Wuhladam trašnu hlúbinu,
Wudžera na mnje džiwi je so
Hlúboke, hrózbne bjezedno;
Šmrěki tam delkach hobrske
Su ći kaž jehly maličke!
Tam hród je stał serbski na wysokej skale, —
Minyło temu so wósom stow lět, —
Dha na nim rjek Wójměr bě nadobny z knjezom,
Pan sylny a rjany, po wutrobje sprawny
Wótcowskim přiboham přiwisujo,
Pak swěrný a w bitwje před druhimi sławny.

Žadyn joh' winik njeprěmó,
Žadyn tež brón jom' njeprěkló;
Přez kabat jemu železny,
Přez worcel jemu blyšćaty

*) Morwy dol abo němski: „Martertelle“ leži w Sakskej Šwajcaŕskej nje-
daloko Bašty (Bastei) a Raćina (Rathen). Přispomn. red. Druhu powješé
wo tutym městnje ma Dr. Grässe, Sagenschatz, 1874, I. str. 168. Basnjeŕ je
swój spěw tež do hudźby zestajał.

Puč jeno lubosć sčini sej,
 Lubosć ke knježnje pócíwěj.
 Je lubosć či dziwna, njedziwa na wěru,
 Ani po narodže njepraša so: —
 Jadwigu bě wuzwolił, křesćanku, dzowku
 To němskeho ryćerja Wulframa młodu,
 Kiž tam na susodnym hrodže bě knjez
 A surowy njepřećel serbskemu rodu.

Slał drje je Wójměr braškow k njom,
 Z přistojnym, pěknym postrowom,
 Z próstwami sam so ponižił,
 Tajkíhlej wotrjek naprosyl:
 „Serbskoh' za pohana psyču krej
 Nanihdy moja dzowka nej!“ —
 Na třěše zasutała zrudnje je sowa,
 Wokoło hroda bě wichorina
 So zběhnywši přirodu zatřašla džiwje:
 Pak wjetšu we wutroby hlubinje twori
 Wójměrej zrudoba z njepokojom,
 Zo nihdy nej' wurjec, kak we nim so hori.

Wěra ta hory přesadzi;
 Lubosć wšě hory přeskoči:
 Wójměrej příndže do mysle,
 Lisćik wón lubej napiše,
 Sćele tón lisćik z huslerjom
 Podróžnym skradžu lubej dom:
 „Wo jédnatej, luba, budž jutře ty delkach
 Pod hrodom w zahrodže čakajo mje,
 Zo wuńdžemoj skoro wšěm njepríhodnosćam,
 Zo lubosći twarimój tempel we miłym
 Mojim mi hrodžišću skałowatym,
 Na mojim mi sydlišću njeprawinliwym.“ —

Čitawši holčo měnkluje,
 Dwojaka mysl ju přehnuje:
 „Dyrbju dha, abo njedyrbju? —
 Budža mje swarić njeswěrnú, —
 Budža mje tamać njesmilni, —
 Njetama-li Knjez njebjeski?“ —
 „Ně, wón drje Bóh lubosće wostanje wěčnje,
 Njetama, štož džě po lubosći je!
 Tu z nana, — hač křesćana, — hidžerje sapa;

Tam z pohana wutroby lubosć so płodźi,
 Kaž z njebjes jandželik kiwajo mje: —
 O jandželko, twoje njech swětło mje wodźi!“ —

Nóc běše ćicha nastała,
 Sparnu tu płachtu přestrěła.
 Jěchataj dwaj tam na konju,
 Čěritaj spěšnje po puću;
 Dojěcha Wójměr z Jadwigu,
 Na Raćin-skału wysoku. —

O mějtaj so derje a wužijtaj rjenje
 Jasne dny wjesela z džakownosću!
 Tu pod slóncem khwilčički zboža su kuše, —
 Haj slěduje lóhcy dosć njewjedro trašne
 Hodžinku miłu, zo wotćerpić maš
 Traž z trajawej zrudobu wšo zbože brašne. —

Bórzy džě Wulfram wuslědźi
 Khowanku swojej' džowčički;
 Pěni so w zlósci, zaroća,
 Wjećenje krwawne přihroža;
 Wulki džěl Němcow wobjěcha,
 Syły sej luda zhromadza:

„Mi pójće nětk, krajenjo, pomhajće wjećić
 Křiwdu nam šibale načinjenu!
 Was wšitkich džě nastupa, hač smědza Serbja
 So smjeći nam dale, nam knježić na škodu, —
 Wutupmy hnězdo to sokołowe,
 A smjeré temu sokołej, smjeré jeho rodu!“ —

Tupaja konje, zrjehotnu —
 Wótre te mječe zabrinknu, —
 Mróčele Němcow walejo
 K Raćinej so a smalejo
 Surowje wšitko wutupja,
 Štož jenož serbske mjeno ma.

Drje nadběhi činja, pak witani krwawnje
 Z twjerdžizny stupaju z wopjećicu;
 Što čłowska móc zamóže přećiwo twjerdži,
 Kiž Bóh je chcył sam ju ze škitom tak wodžěć,
 Čas zo by, wšo hewak scyrowaty,
 Lět tysacy ani ju njezamohł podmlěć? —

Měsacy tak so pominu,
 Lěto je nimal' na kóncu: —

Běda, či běda Wójměro!
 Sylniši wiunik přiwda so, —
 Hórši, hač Němcow złobota,
 Njepřečel hlód so prisnowa!

Ach z hlódom wšě stawy či wostabjujeja,
 Z hlódom wšě wutroby zezawutla,

Kaž kwětka bjez włohi či zwjadnjena rúřeje:
 Hlaj Serbam hlód wutrobu njesčini khamnu.

„Žiwy so njepoddam njepřečelam!“

Tak Wójměr: „štóž swobodu lubuje, za mnu!“ —

„Do twojej rukow, Morjawa,
 Swobodny syn či khwatam ja!“
 Mječ w rucy z mosta šwiknu so,
 Z nim jeho štyrceć rjekojo,
 Zleća do trašnoh' bjezdónka, —
 Bjezedno wšitkich pohrjeba. — —

Jich kosće tam běleja w hlubinje čichej,
 Křižik jim žadyn tam stajeny njej',

Jim sytowik žadyn tam njepozaspěwa, —

Hač lutke tam sowisko styskniwje woła:

Sława budź wěčna, wy rjekojo, wam! —

Hlaj, to je ta powjesć wot morweho doła.

Baje a bajki.

Wot *Jana Radyserba*.

Horbač.

Po holi krawčik horbaty
 dže z nožicami stuleny.

We khójnách woła hólčisko:
 do šiškow witaj, horbačo!

A čorny mužik sunje so
 ze starej khójny na dobo,
 a džiwné hwizdy zahwizda,
 zo hola rada posłucha.

A krawčik a to hólčisko
 hnyd wjerčítaj so na přemo,
 so nohi same zběhaja
 na reje — reje do koła.

Tón mužik krawca hrabnje tu
a wjeréo šwapi wo khójnu, —
so přimuje horb toh' štomiska, —
so krawčik runa bjez horba.

Duž mužik řeznje hólčisko
wo štom, a horb joh' přimnje so. —
Wón nětko křiwý horbač je
a krawčik prosty domoj dže.

Skupjenc.

Wowčef sedžo na brjóžku
swači khlěb a kořbasu;
hlódny pos mu do huby
hlada slěny srěbajcy.

Skupjenc khmuta, póžera,
lebzy*) dórtka njepoda; —
džiwno, po wšej swačini
wón je dale hlódniši.

Pos je syty na dobo,
rejwa jasnje šćowkajo, —
wowčef z hněwom rozeńdze,
wbohoh' lebzu zabije.

Přindže stara wałpora:
Što sy ty do bėzmana!
twoju cyłu swačinu
twój tón pos ma we brjuchu.

Ducy z khatku řeznuwši
wona psyka wukutli.
Hladaj hrozny skupjenco,
štož ty zjě, je w psyku wšo.

Khmutaš khlěb a kořbasu,
dórtka njedaš skoćatku.
Wěčnje hlódny budžeš ty,
prózne změješ khałdony!

*) so přitulacy psyk = ledźwjaz, ledźbjaz? Red.

Běľa jelenica.

W módrej holi hlubokej
 běľa jelenica běha,
 spary ma ze slěbora,
 kosmiki ma přemo sněha.

Rjane lube holanki
 sebi wo njej powjedaju:
 Wona něhdy była je
 knježna nanajrješša w kraju.

Běły hród ji stejał je
 horďy na wysokej skali,
 šwarni panjo, zemjenjo
 wo nju su so zjězdźowali.

Skićeli su debjenki,
 krasne pychi z kamješkami —
 „Stronu jědźće, slěpcojo!
 krónu žadam z dejmantami.“

Młody zemjan nadobny
 je so žahły za njej horił,
 zacpity wot hordźicy
 hinuł je a smjerće khorił.

Złotych kórc je zrudna mać
 wjeźła starej zarjeknicy,
 hordźicu ta zarjekła,
 změniła do jelenicy. —

Wona hłowu pojsnuwši
 zrudna nětk po holach hanja —
 zwěrina z njej njerodźi,
 třělerjo ju njenaranja.

Přińdźeli hdy rjany pan,
 kiž so njezahordźi nihdy,
 tón ju sebi zčlowječi,
 zdrasći njewjestu do židy.

Złoto za hlinu.

Khodźi bosa holičo
 w haju spěwajcy,
 do hornyka hlinjanoh'
 pyta maleny.

Z kerjaškow so wutasa
 stara waroda.
 „Pomhaj Bóh či, holička,
 malenkow chcju ja.“

„Leži džěčo blěduško
doma khore mi,
prosy horco dychajo
mje pře malenki.“

Holčka zdychuje želniwa:
wzmi te moje, wzmi,
khwataj k džěsću, staruška,
njevch so wokřewi!

Starča karančk potyknje:
„Tež tón horně mi daj.
Moje sebi sudobje
połne našćipaj!“

Do husěiny zhubi so
ruče waroda;
bórzy lube holičo
karan połny ma.

Přindže domoj k maćeri,
skića malenki,
do złoteho přeměni
tu so karančk ji.

Pawki.

Wot *M. Rostoka.*

Pawki (Arachnoidea, Spinnenthiere) su wosomnohate člónkarje, maja hrudžihłowu, 8 nohow a 2—12 jednorych wóčkow. Dychaja pak z płucowymi waćemi, pak z trubkami, nimaja ani čujawki, ani křidła a njejsu, z wuměńjenjom jeno někotrych milow, žanemu přeměńjenju poděisnjene. K nim słušeja: trupany, prawe pawki, kosarje a mile.

A. Trupany (Scorpionida, Skorpione).

Trupany maja hrudžihłowu, małe jednore wóčka, dołhe šćipalcojte masadła a čěńku člónkowanu zadnicu z jědojnym žahadłom na kóncu. Čujawki nimaja. Žiwja so jeno na suchim, dychaja z płucami a so njepřeměńjuja kaž překasancy. Powjeršnje podobaja so rakam, wosebje dla svojich masadłow; ale raki žiwja so we wodže, dychaja ze žabrami a šćipalcy su pola nich přetworjene nohi, mjez tym zo trupawe šćipalcy k hubinym strojam słušeja.

1) Trupan europski (Scorpio europaeus, Skorpion) je dwaj palcaj dołhi, ma hłowu z hrudžnicu do jeneho krucha zroscenu (tak mjenowanu hrudžihłowu) a jara čěńku, wurážnje člónkowanu zadnicu, na kóncu z jědojnym pucherjom a wótrym zazhibnjenym žahadłom. Na hrudžihłowje nadeńdu so 4 runki nohow a wulke čelesnowe masadła we podobje račich šćipalcow; woči stej małej a jednorej. Koža čěłowa je rohojta a ma brunu barbu.

Trupan europiski žiwi so we ćoplišich krajach europiskich, počínajo wot južnych pódnožow Alpow hač k morju, tu a tam nadeńdze so tež we Banaće. Wón je nócne zwěrjo, kiž je wodnjo skhowane pod kamjenjemi, starym drjewom, w murjowych džérach a samo we khěžach pod łožemi, domjacej nadobu, w scěnach a pod špundowanjom a w nocy wulže, zo by překasancy z masadłom łojil a ze žahadłom kóncował. Wón khětře běha a ma při tym zadnicu na khribjet položenu; žahadło je přeco horje wobrócene a tak je přeco hotowy, pak nadpadować, pak so wobarać. Hdžež jeho ćlowjek do ruki wozmjé abo jeho dražni, dha tež ćlowjeka kańje; ludžo pak so jeho bóle boja, hač je trjeba; přetož jeho kańjenje njeje strašniše a bolozniše, hač hdyž ćlowjeka pćoła abo wosa kłóje, a bolosć so ruče minje, hdyž so rana ze štapawku (Salmtafgeiß) abo z wolijom, wosebje z tak mjenowanym škorpionowym wolijom namaže. We Africy a narańšej Indiskej su přez poł stopy dołhe trupy a jich kłóce je wjele strašniše a druhdy samo ćlowjekej smjertne.

B. Prawe pawki (Aranina, Weber-spinnen).

Wšitke prawe pawki maja z hruźnicu ćésnje zrosćenu hłowu a mjehku jejkojtu abo kulojtu njećlónkowanu zadnicu, kotraž so z hruźihłowu jeno z ćeńkej nitku hromadže džerži. Na hłowje su přeco 8 wočow, na wšelake wašnje zřadowane; hubine stroje wobsteja z 2 sylneju ćelesnow abo klěšćakow; kóždy wuběhuje do hibiteje, z nutřka próznejehočki, tak zo móže pak při kóždym kusnjenju tež zdobom jěd do rany pušćić. Na spódnym kóncu zadnicy nadeńdu so 6 abo porědšo 4 přadnych brodawkow z mnohimi džěrkami, z kotrychž lěpjata mokřina ćeće, kiž na powětrě stwjerdnje a jara něžne niće twori, kotrež pawk ze zadnymi nohami dale suka a jeli trjeba z druhimi k tołšim nićam zjenoćuje. Tak džěła kóždy pawk hinašu pawćinu a na druhe městna. Někotre pawki popřadu jeno scěny džěrow, we kotrychž přebywaja; druhe činja runopadne ředke syće abo huste wodorune tkaniny k lojenju překasancow, a zaso druhe přadu jeno jenotliwe niće, kotrež wětr často pozběhnje a z pawkom sobu we powětrě dale njese. Tajke pawćiny nadeńdzemy husto při započatku nazymy we powětrě lětace; wone su mjeno „babjace lěće“ dostałe. Wšitke pawki lahnú so z jejkow, kotrež sančka na jedyn raz znjese a z pawćinu zapředže. Młode, we tutym zamotku wulehnjene pawki so ženje njepřeměnjeja; wone su hnydom starym

podobne a jeno dys a dys so wleku (košu swlčkaja). Wšě pawki přebywaja samotnje we džěrach, we swojich pawčinach abo we wodze mjez wódnymi rostlinami a žiwja so z krvju druhich překasancow, kotrež łoja abo njejapcy ze swojich khowankow nadpaduja. Ludžom a wjetšim zwěrjatam njejsu strašne, z wuměnjnjom někotrych wulkich zemjacych pawkow we horecnych krajach, kotrychž so ludžo z prawom boja dla jich jědojtego kusnjenja.

5) Pawk domjacy abo kutnik (*Tegenaria domestica*, *Spinnne*) je 5 čarkow dołhi, nažołčbruny a ma mału hrudzihlówu a wulku, jejkojtokulojtu zadnicu (žiwot). Na hrudzihlówe nadeńdu so spody 8 z dołhimi kosmami pokrytych nohow, přědnje 4 su do přědka, zadne 4 pak do zady wobrócene, dale dvě čěnkaj masadle a 8 wóčkow we dvěmaj woblučkojtmaj rjadomaj: ::::; na kóncu zadnicy su 6 brodawkow z mnohimi přemałymi džěrkami, z kotrychž pawki z pomocu zadnych nohow pawčinu přadu. Tuta pawčina, doniž je hišće we čěle, je kaž lěpjata mokřina, kotraž na powětrje stwjerdnje.

Domjacy pawk přědže hustu a wodorunje rozpřestrjenu pawčinu we kutach, hdžež dvě sěcnje hromadže storkatej a přeco we ludžacych wobydlenjach, w jstwach, w khlěwach a kólnjach; we kućiku ma pawk rołku, we njej sedži a łaka změrom, hač so mucha abo někajki druhi překasanc we lěpjatej pawčinje zašmata, na což pawk ruče won wuběhnje a jeho dosahnje, potom jeho z jědojтым žahadłom swojich čelesnow zakala a we swojej khowancy zežerje. Dokelž pawk z pawčinami sčěny zanješwarni, teho dla jeho někotři kóncuja, hač runje je wužitne zwěrjo, dokelž njewužitne zwěrjata zahubjuje. Někotrym čłowjekam so zecnje před pawkom.

3) Křižak abo pawk křižowy (*Epeira diadema*, *Spinnne*) je wjetši dyžli prjedawši, ma jara tołstu kaž nabubnjenu zadnicu nažołč abo popjelaweje barby a na njej zwjěřcha na čěmnyj polu z bělych blakow zestajane znamješko křiža. Na nohach ma čorne koleska.

Čini runopadnu pawčinu na městach, hdžež wjele překasancow wokoło lěta; tuta ma podobu wobšěrnej, kulojteje, jara rědkaje syce a we jeje srjedzišču sedži pawk a łaka na rubjeństwo. Hdyž pawčinu džěla, pyta najprjedy nice napřeciwo

ležacych scénow zjenocié, potom čaha nice do srjedza a zjenočuje tute na posledk z přěčnymi ničemi.

4) Tarantula (*Lycosa Tarantula*, Tarantel) je wulki, přez palec dołhi pawk, zwjefcha šěry, spody jasnje čerwjenožolty a čornjeblakaty a smuhaty; na zadnicy ma běłe přěčniki.

Žiwi so w zemi w džěrach, kotrež znutřka z pawčinu wupóscele a z wěčkom zawrěje. Nadeńdze so najhuscíšo na najjužnišim kóncu Włoskeje wokoło stareho města Tarenta. Zo jejne kusnjenje někajku zlu khorosé načini, kaž je so husto wudawało, kiž so jeno z hudžbu a přeměrne rejwanje zahojié hodži, je bajka. Podobne pawki nadeńdu so tež druhdze we južnej Europje na suchich pěskojtych městach, khowaja so pak ruče do džěrow, hdyž so něchtó přibližuje, teho dla njemóža strašne byé a nchtó so jich njeboji.

5) Ptakopawk wulki (*Theraphosa avicularia*, Vogel-spinne) je dwaj palcaj dołhi, cyły čorny a po cyłym čěle z dołhimi, hustymi kosmami wobrosčeny. Nohi su 3 palcy dołhe, na kóncu trochu potolšene a z hočkojtym pazorkom wobrónjene; čelesna su sylne, hočkojće dele zhibnjene a na kóncu čěla ma jeno 4 brodawki.

Žiwi so w horcych krajinach južneje Ameriki we zemjacych džěrach a próznych štomach, hdžež sebi z běteje pawčiny na 6 palcow dołhu rołku sčini, we kotrež wodnjo přebywa; w nocy wukhadza a łoji překasancy. Łoji pječa tež małe ptački, štož druzy přěja, dokelž žadyn druhi pawk čopłokrejnym zwěrjatam ničó nječini. Jeho kusnjenje je tež člowjekej strašne, dokelž zahorjenje a zymnicu načini. Druha mjeńša družina je ptakopawk afriski (*Theraphosa africana*, afriskanische Vogel-spinne).

C. Kosarje (*Opilionida*, Afterspinnen).

Kosarje podobaja so prawym pawkam, nimaja pak žanu přípravu k džělanju pawčiny a žanu zjenočowacu nič mjez hrudžihłowu a zadnicu.

6) Krosnica dołhonohata (*Phalangium Opilio*, Weberfnecht) ma podobu małego, ale jara dołhonohateho pawka. Čénke něžnočlónkate nohi so lohko wot čěla wottorhuja a so hišće dołho po tym hibaja. Hrudžihłowa je ze zadnicu do

jeneho krucha zjenočena; na zadnicy nima přadne brodawki, teho dla tež žanu pawčinu nječini. Krosnica je šěrobruneje barby.

Krosnica syda z dołhimi rozkračenyimi nohami na murjach, na płotach, na štomach a w trawje; wodnjo sedži změrom, w nocy pak běha wokoło a łoji małe překasancy. Hdyž ju wodnjo što znjeměruje, čeka a krači z wysoko pozběhnjenym čělom dale. W léce móžemy ju husto wohladać.

D. Mile abo roztoče (Acarina, Milben).

Mile maja we dokonjanym byću 8 nohow a hłowu, hruźnicu a zadnicu hromadže zrosćenu. Hubine stroje su cycawe. Někotre družiny so trochu přeměnjeja a maja we mlodosći jeno 6 nohow.

7) Klěšć (Ixodes Ricinus, Žeče ober Šołžboč) je njenacycany jeno $1\frac{1}{2}$ čarki dołhi, pokulojty a tak tołsty kaž tołsta papjera. Hłowa, hruźnica a zadnica su do jeneho krucha zrosćene. Přědku ma małe cycadło z wótrymi hočkami a spody 4 runki čěnkich nóżkow. Je so krewje nacycal, ma wulkosć hrochoweho zorna abo małego lěšneho worješka a namódrubarbu.

Žiwi so w lěsach w mochu, na zelach a kečkach a powiša so na ludži a skót, hdyž so dlěši čas we lěsu zadžerža. Ze swojim cycadłom zaryje so hłuboko do kože a cyca krej, na čož njesměrnje bubni. Wón so tak twjerdže kože džerži, zo móžno njeje, jeho z mjasa wučahnyć, a chcemy-li jeho z mocu wotorhnyć, dha jeho přetorhnjemy, zo hłowa nutřka wostanje, štož bolozne začekanje a jěťrenje načini. Teho dla dyrbi so pak wurězać, pak z wolijom namazać, na čož wumrje a sam wotpadnje. We horcych krajach bywaja hišće wjele strašniše klěšće.

8) Roztoč sydrowy abo sydružka (Acarus Siro, Růfemilbe) je tak mała, zo so prostemu woku jeno mały blyšćaty dypk zda być; pod drobnowidom pak widžimy na njej dołhe seršćiki, 4 runki nóżkow a małe cycadło. Wona ma nažołč běle jejkojte čělo.

Žiwi so we wulkej syle we skorje starych twarožkow, kotrež na posledk do bělaweho proška přeměni. Podobne

družiny nadeńdu so we mucy, na starych figach, sušenych slowkach a druhej žiwności. Tež we wodže na rostlinach a zwěrjatach a samo na člowjeku žiwja so druhdy mile, kiž su přičina někotrych kóžnych khorosćow; tak je n. př. swjerbjawa (*Sarcoptes scabiei*, Štrágmilbe), kotraž so do kože nječistych člowjekow zažerje, a we njej dołhe khódby čini, přičina drapy, kotraž so lohko zahoji, hdyž so swjerbjawa zahubja.

Wodopójka krvawa (*Hydrachna cruenta*, Wašfermilbe) žiwi so přižiwuje na wódných brukach a wodošćenkach, je čerwjena a ma nohi z dołhimi mikawčkami k plůwanju připrawjene.

Bože kurjato (*Trombidium holosericeum*, Šamntmilbe) ma čělo skoro štyrihranite a kaž z čerwjenym somotom počehnjene. Žiwi so na zemi, nadeńdže so husto dosć nalěto we lěsach, hdžež ze wšelakich překasancow krej cyca.

Delujołužiške ludowe bajki.

Napisał *H. Jórdan*.

Dawno hižom je připóznate, zo je džakahódna wěc, tež ludowe bajki znapisować. Nic jeno tehodla, dokelž je w nich rjany kus ludoweje starodawneje poesije zdžeržany, ale wosebje tež tehodla, dokelž z nich wo starej wěrje a přiwerje, wo kotrejž stawiznarjo mjelča, něštožkuli zhonimy, a dokelž nam powjedaju wo kulturje zańdženych stotkow, kotraž wšak běše we wšelakim nastupanju prawje zrudna.

Dowolam sebi tehodla česćenym čitarjam w slědowacym někotre delujołužiške bajki přepodać, kaž sym je z ludoweho rta napisal. Wone njejsu dotal wotčišćane z wuwzaćom jeneje, kotruž sym hižom w jenych němskich nowinach wozjewil, mjenujcy tu: „Kak jo cart Sprewju wóral“. Přez tajke wozjewjenje pak mějach tu njelubosć, zo mje něčiji Libanojski kowar pola knježerstwa we Frankfurće wobskorži, kotrež mi slědowace napominanje připósta: „Der Schmiedemeister M. Kalz in Laubsdorf hat sich über den Artikel, welchen Sie im L. D. No. 6 unter dem Titel: „Wie der Teufel die Spree pflügte“, publicirt haben, beschwert, weil Sie ihn dadurch der satyrischen Kritik der Dorfbewohner Preis gegeben hätten. Wenn sich nun auch dagegen nichts zu erinnern findet, dass Sie eine vorhandene Legende in einem öffentlichen

Blatte wiedererzählen, so trägt doch die Schlussbemerkung im ersten Absatz qu. Artikels einen gewissen Grad von Unvorsichtigkeit an sich, durch welche der p. Kalz sich verletzt fühlen konnte. Sie wollen daher bei etwaigen künftigen Publikationen recht vorsichtig verfahren. Koenigliche Regierung.“

Cyle njeznaty w našim pismowstwje je hač dotal „Wjelkoraz“, a wjeselu so, zo běše mi móžno, přez jenu tudy slědowacych bajkow tajke słowo zabyću wutorhnyć a snadno stawizny něhdušejše serbskeje wěry abo přiwěry wo sadu přisporić. To same plaći wo „Serpašyji“. Zwahr wšak ma tute mjeno w swojim delnjołužiskim serbskim słowniku, praji pak tam: „Serpyšyja, eine Mittagsgottheit (oder Gespenst), sonst přezpołdnica genannt.“ To pak je wopak, přetož „Serpašyja“ njeje připołdnica, kaž dale delkach z ludowym powjedanjom dopokažu, ale ma jako samostatna wosoba w serbskej mythologiji wustupić.

Hišće naspominam, zo wšelake bajki, hdyž tež na cyle wěšte, z mjenom zdžělene wosoby abo wsy pokazuju, su tola powšitkowne a tež druhdže znate, a připisuju so w druhich stronach serbskeje zemje zaso druhim a tež z mjenom pomjenowanym wosobam. Sym to wjacykróć namakał.

1. Wjelkoraz.

Něga mějašo bur Gjardy w Wjerbnje dweju služabnikowu. Ten jaden běšo jaden wjelkoraz. To pak ten drugi nje-wěžašo.

Raz nalěto běštej gromaže na pólu a ryjaštej. Ako běšo półdnjo, kšěšo jaden domoj hyš, ten drugi pak jogo nagraňašo, aby wostał. Chylu hyšcer ryjaštej, pótom přesta ten jaden a žěšo přez mroku; tam pak pasešo se na třawje młode žrěbje. Ten drugi se hohlědnu a wizašo, kak bu z jogo towariša wjelk, a kak ten te žrěbje roztergašo a žrašo. Wjelika bójazň přijžo na njogo, přeto wón huzna, až jogo towariš jo jaden wjelkoraz. Ako běšo janu wótblilo, wroši se ten k njomu, ako by nic njebyło. Wón pak njepikašo nic, sam při se pak sebje pomyslašo: Ten raz som z tebu přez półdnje wence wostał, ale žednje wěc.

2. Plon.

W Gółkojcach běšo bur Kwic wjelgin bogaty. Wón mějašo plona. Wjele luži su jogo wizeli, gaž jo k nim lešeł. A luže njejsu se dla togo ze wšym žiwowali, ale su jano gronili: Kwicojc plon pak leši.

Kwicojc mějachu w křýsu gjarnc bžez dna zasažony, a přez ten lešašo plon na najšpu. Raz žěšo jich žowka górej a přimje do jadnogo suda, kenž tam stojašo. Wóna zapřimje něco, a gaž poglědnu, běšo to běte pisane šele. Polěknjona chwatašo doľoj a hulicowašo swójej góspozy, což běšo wizela. Ta pak se ze wšym nježiwowašo, ale žašo: Mjelic a njepikaj nic, a drugi raz tam njeřimaj.

3. Nocne jagarje.

Młoge luže su nocnych jagarjow wizeli a słušali. Te seže na wózu a teke rejtuja. Styřjo su na dlujke zapřěgnjone. Luže pak a kónje njamaju głowu. Hokoľo wóza a kóni ženu psy, teke přez głowy, a se žeru. Nocny jagař njeježo w lufše, ale po zemi.

Ako w Góľkojcach gólcý hyšcer kónje w nocy po dwanašich pasechu, lažašo jaden gólc w dwanastej štunže na dwórje pod wrotami. Wón słušašo řjagotanje a jězenje wóza. A ako poglědnu, co by to byľo, wizašo nocnego jagarja, ten mějašo styřich kóni zapřěgnjonych, a wjeliki pjas gnašo připóďla, na kónjach pak a psoju njejo žedneje głowy wizel. Pla kjarchoba jo se nocny jagař zahobrošil a zasej nasľedk jel. Ten gólc pak běšo se tak polěknul, až njejo wěcej za nim glěďal.

Pla Kuđerkojc w Góľkojcach, ako su hyšcer wo jsy byľlili, jo nocny jagař cesto přez dwór jel, wizeli pak jogo tam njejsu; derje pak słušali, kak jo žurja wotcynjal a z nimi řjagal a we wótcynjonej groži zbórki zepřečytowaľ. Togodla tek tam žedna młoda žowka sľužiš njekšěšo, kóžďa se bójašo.

Teke přez Muslikojc brožnju mějašo nocny jagař swóju drogu, a raz jo Muslikojcom pjacykowu delku huchyšil a swětľo zadul.

4. Dobytk wot nocnych jagarjow.

Pla Bžěžskich gatow blisko Libnjowa žěšo raz w nocy jaden cľowjek domoj. A wón sľyšašo jachtowanje a drěše, ako na někakem jachše, a toš drěšo se sobu, což jan móžašo. Ako pak běšo domoj přišel a se lagnul, bu jomu kónjece placo na blido chyšone z tym gronom: „How maš teke něco za to

jachtowanje.“ Ten cłowjek se wjelgin polěknu, stanu górej a kšěšo to placo zasej huporaš, ale to nježěšo. Wěcej razow su jo wen huchysili, ale kóždy raz přijzo slědk. Njejsu sebje wježeli hynakšu radu, až fararja zawolaš, ten jo ten dom žognowaš a pótom hakle su to placo huporali.

5. Kak cart jo Sprewju wórał.

Ako jo cart Sprewju wórał, njekšěštej tej wóla kóždy raz přawje šěgnuš, pótom chyši wón micu do njeju, a něto ganjaštej z chólujom tam a how. Mjazy Drěžnicami a Libanojcami bu wón mucny a husta, a synu se na jaden kamjeń, aby huwot-pocywał. Na tom kamjenju su se jogo nozyne a rucyne palce wotšišćali, a teke zož běšo sežeł.

Aby wizeł, zo dej dalej jěš, zalěžešo na jaden dub, na kótaremž teke slěd zwóstaji. Ten kamjeń jo před wjele lětami Libanojski kowal kupił a do swójego chromu zatwarił. Ako běšo wjaža gótowa, smjeržašo tam tak žiwnje, a ako za tym pytachu, njenamakachu nic, a njeběšo hynac: Ten cartowy kamjeń běšo ta wina. — Ten dub jo wěsty Rodig kupił a njejo znate, jolic se z nim něco třejilo.

Ako cart pótom Góramžycu pola Picnja wórašo, huskocyštej jomu jogo carnej wóla, wón sam pak bu wot chóluja na bok chyšony a zapadnu se w cartowem gaše a sunu se tak zasej do hele. Tej wóla pak gnaštej tam a how, až ku samym Bórkowam a pótom se minuštej.

6. Styriadwažasty kmoť.

W Bórkowach běšo raz cłowjek, ten mějašo styriadwažasća žiši, a kóžde góle mějašo styriadwažasća kmoťrow. Ako to styriadwažaste góle dupiš kšěchu, zěšo ten nan, ako howac přecej, tych kmoťrow přosyt. Ako jich triadwažasća hupřosyl běšo, njewěžašo nikogo wěc. Tužny zěšo dale. Ga zmakašo janogo małego cłowješka, ten přašašo jogo, cogodla by tak tužny byl? Wón hulicowašo jomu, až togo styriadwažastego kmoťra krydnuš njamožo. Gaž howac nic njejo, žašo ten žěd, ga kcu ja ten styriadwažasty kmoť byš a to dej byš twója gluka.

Ako to dupjenje běšo a te kmotřa zgrozažone běchu, ga přijžo teke ten mały cłowješk. Wón nic njewězašo, zašo jano tomu nanoju skřazu: Ty dejš byś něto gójc a ja kcu sí pomogaš. Gaž ty k janomu chóremu přijžoš, a ja stojim we głowach, ga bužo humrješ, stojim pak w nogach, ga bužo se hustrowiš.

Tak ako ten cłowješk běšo gronił, teke se sta. Po někotarych mjasecach běšo ten nan wjeliki gójc, přeto dokulaž se kóždy raz stanu, což wón zašo, chójzachu k njomu wot wšykných bokow, a wón se wjelgin rozbogaši. Ten mały cłowješk pak běšo ta smjerš.

Raz běšo tych gójcowých dobrych bogatých přijašelow jaden schórjeł, a tomu kšěšo rad pomoc, dokulaž jogo přijašel běšo a teke dobrego zaplašnja se nažejaš móžašo. Ako pak k njomu stupi, stojašo ten mały cłowješk w głowach. Ten chóry derbješo togodla humrješ. Ten gójc pak hobroši tu póstolu, a něto stojašo ten cłowješk w nogach, — a ten chóry se hustrowi.

Po někotarych dnjach přijžo ten cłowješk k tomu gójcoju a zašo k njomu: Pójj ze mnu, ja kcu sí něco pokazaš! A wón žěšo. A wónej přijžoštej do wjelikeje špy, tam njeběšo nic, ako jano wjele towzynt swěckow se tam swěšašo, młoge běchu dlujke, młoge pak krotke. Ten gójc se hoprašša: Kake su to swěcki? Ten cłowješk jomu wotgroni: Glědaj, to su te cłowjecne žywjenja. Młogego swěcka jo hyšće dlujka, a ten bužo hyšće dlujko žywy, młogego swěcka jo krotka, a toho kónc jo blizko. We tom přijžoštej k janej swěcce, ta běšo při samom dohupalona a juž tak myrkotašo a kšěšo gasnuš. Ceja ta swěcka jo? hoprašša se ten gójc. To jo ta twója, wotgroni ten cłowješk. Gaby ty mě slědny raz njehobšuził, mogał hyšćer dlujko žywy byś, ale tak dejš humrješ!

7. Hobgusłowana tejska.

Pawlikojc služabnik w Wjerbnje běšo raz z drugimi w gromaže. A ako pijachu a se rozgranjachu, zašo jaden towariš k njomu, až kco jomu řědnu tejsku daš, glich pak ju njedej pjerwej wotcyniš, až gaž domoj přijžo. Wón weze tu tejsku

njemějašo pak wot toho hokognuša žednego měra wěcej a žěšo domoj. Ako něto domach tu tejsku wotcynijo, sezi nutři jaden grozny ptašk, a toho wón se wjelgin polěknu, dokelž to njeběšo nic dobre. Rady kšěšo tu tejsku zasej wotbyš, ale to njejžěšo. Gaž ju wot se chyši, mějašo ju kuždy raz po chyli zasej w kapsy. Raz chyši ju do hognja, ale tek to běšo dermo, wón mějašo ju přeto w kapsy. Wón se wšuder wo radu přašašo, a naslědku hukaza jomu něcht, až dejał tu tejsku w nocy dwanasćich na křicnu drogu donjasć, ale se při tom njehoglědnuš, ga bužo ju wotbyš. W nocy w dwanastej štunže žěšo togodla na křicnu drogu, chyši tu tejsku a gnašo, což jan móžašo, domoj. Za nim jo se gnało a jo rjagotało, tak až běšo třach. Wón pak se njehoglědnu a přijzo glucnje až do dwóru a po schóže górej. Něto bijašo dwanasćo. Wón přimějo do kapsy a glej, ta njeglucna tejska tam wěcej njeběšo.

8. Nejžlěpša srědnosć.

Něga mějachu w Wjerbnje Pyrkoje janu samu swóju žowku. A ta dejašo humrješ w swójach młodych lětach, ako hyšće dlujko ženjena njeběšo. To weze sebje jeje mama tak k hutřobje, až bu chóra a swój strowy rozym zgubi. Wšuder pytachu jej radu, ale wšykno běšo dermo. Naslědku jej hukazachu, až dejali nowy gjarnc z deklinom wzeš, a w tom kanu wina z wěstym zelom zwariš. Wot toho derbjala se wóna napis, ten gjarnc pak z tym zbytnym derbjal jaden cłowjek do rěki do kužoła donjasć, ale se ze wšym njehoglědnuš. To wóni cynjachu. Ako ta chóra mama toho warma se napila běšo, njasešo jaden ten gjarnc k Bórkojskemu młynu a chyši jen do kužoła. Ako pak se domoj wroši, běšo tam na droze na jaden raz kón, ten njemějašo głowy. Ten chopi za nim skokaš a se blisko při njom znjasowaš, ako by na jogo křebjat kšěł skócyš, wón pak se njehoglědnu. Ako běšo bližej ku wsy přišeł, huleši kopica kibutow, což běšo wjelgin žiwno, dokulaž běšo w zymje, a te chapjachu hokoło jogo głowy lětaš a se drěš, tak až běšo třach, glich wón se njehoglědnu, a domoj přiducy namaka mamu hustrowjonu.

9. Żowkowy.

W Popojcach ma jano pólo to mjenjo: „Żowkowy“, a to togodla: Něga zěchu tři żowki tam na to pólo a wóstachu přez půdnje wence. Wóni su se tam zgubili, a nicht njejo zgónił, zo su wóstali, a njejsu nic ak někake lapy za nimi namakali. Tomu pólu pak gronje „Żowkowy“ až do nětejšnego casa.

10. Pod namšu.

Něga zěštej w Gółkojcach dvě żowce pod namšu na pólo po dawanje za zbóžo, aby wot půdnja na reje hyś mogłej. Hujšlej stej, ale wrošitej se njejestej. Za taki grěch drje stej swójo myto dóstanulej. Nicht njejo zgónił, zo stej wóstalej.

11. Mjadwjež jo mjadwježa zežrał.

Něga přigotowachu Wjerbjańske gólcy janego wot nich na mjadwježa, hobwijachu jogo z grochowinu, a potom zěchu z nim do Rubyna k żowčam na přězu. Ako pak blisko ku Rubynu přijžechu, přigna se jim napřešiwu wěrný žywy mjadwjež. Wšykne huběgachu, jano ten přegotowany mjadwjež tam wosta. Na druge žajtřo, ako se domoj njeporašo, zěchu jogo pytat, a njenamakachu nic ak gromadu kósci.

12. Serpašyja.

Serpašyja jo wjelika žeńska, ta chójži přez głowy, a ma serp spód pažu. Wóna njechójži jano přezpůdnje ako přezpůdnica, ale stawnje po půlach. A žišam, kenž do žytow abo pšenicy lězu, aby tam módracki, kukol a druge kwišenki tergali a při tom žyta stepcu, tym wóna ze swójim serpom głowu wótrěžnjo.

13. Błud.

W Gółkojcach jo kosac H. raz wjacor zbóžo pašł a při tom błuda hupytał, ten jo bytře swěšił. Wón pak jo z nim žortował a jo gronił: Błud, błud, swinjece gowno! Z takim gronom pak jo se błud wjelgin rozgorił a chopił jogo po tych groblach wózyś, tak až jo wšyken mokřy a mucny był. To-

godla jo naslědku chopił togo błuda přosys, a jo jomu zlubił, až keo jomu krošyk daš, bužolic jogo domoj přiwjasć.

Gaž jo H. domoj přišel, jo se do póstole walił a njejo jomu nic dał. Ale ten błud je hokoło tych hoknow ganjał tak dlujko, až jo w groži chopiło zbóžo bjacaš. Togodla jo jogo žeńska hubužiła, až dej hyš do grože, dokulaž jo zbóžo zwótrywane. Gaž pak jo wen přišel, ga jo jogo ten błud gned zasej měł a jo jogo hyšće raz chopił wózyš do tych groblow, z janeje wen do drugeje nutř. Něto jo jogo chopił wjelgin přosys a na wěste zlubił, až bužo jomu ten krošyk daš, jolic bužo jogo domoj dowjasć. A ten błud jo jogo husłyšał. Domoj přiducy scyni wón krošyk na šupku a powda jen tak tomu błudoju. Ta šupka pak běšo pótom hopalena.

W Wjerbnje jo se janomu rowno tak třojiło, a ako jo ten tomu błudoju ten krošyk přez wokno powdał, jo ten krošyk do drjewa hopanul. Ga jo ten błud wšykne drjewe rozchytał tak dlujku, až jo ten krošyk namakał.

Janomu drugemu w Wjerbnje jo ten błud cołm přechyšił, ale při tom se tak hobsunul, až jo spózy cołma přišel. Ga jo ten cłowjek za nim lapił, — a co jo w rucy žaržał? kulu włosow.

14. Nykus.

Wot Grabjenskich młynow až do města Chošebuza kněży se ten nykus w rěcy Sprewi. Togodla derbi se tam kužde lěto něcht zalaš, pjerwej ten nykus měra njama.

Jan Chojnan, jeho rukopis a delnjoserbske słowa w nim.

Podawa *M. Hórnik*.

Hdyž bě Dr. Tzschirner, w swojim času direktor gymnasia w Khočebuzu, w jutrownym programmje l. 1859 kruch z rukopisa Serba Chojnana wočišćeć dał, njemóžach hišće jeho wulku wažnosć za serbskich a druhich słowjanskich ryčespytnikow

spoznać; přetož tam wozjewi so jenož dolhe, wjele njewužitneho wopřijace předšlowo a z woprawdźiteje ryčnicy jenož sklonjowanje naměstnika „ten, ta, to“ a mužskich wěcownikow z přidatej stronu słowow, z cyła 13 čišćanych stronow t. j. sedmy džěl cyłeho spisa abo hišće mjeńši, hdyž wudawař předšlowo w dwojej, w njewažnym rozdźělnej recensii poskičuje. Wjedzách drje, zo je njeboh Dr. Hermann Lotze w Lipsku Chojnanowy rukopis abo lěpje khoćebuzski wotpisk rukopisa sebi wotpisował, ale čakach bohužel podarmo na wozjewjenje dalšeho krucha z njeho. Duž bě mi jara witana wěc, hdyž Lotzeowu wotpis, kotryž je wón hižo 13. augusta 1862 dokonjał, z prócowanjom k. fararja Jenča do knihownje našeje Mačicy přińdže. Hdyž njeboh Lotze njeje prócu lutował při dosłownym wotpisowanju 782 stronow in quarto (škoda, zo to njeje za nawuku tehdom wužitne sčinił), njesmědžach so boječ přehladowanja cyłeho rukopisa po pismiku, zo bych z hišće wjetšej prócu wšitko wučitał, wupisał, zradował a wukładował, štož so za slawistow a za Serbow wozjewjenja hódne a při tym za serbski słownik trěbne zda. Pišu najprjedy přezcylnje wo Chojnanje*), potom wo jeho rukopisu a skónčnje wučahnu z njeho słowa, kotrež so w jeničkim delnjoserbskim słowniku Zwahra nje-namakaja.

I.

Chojnanec (drje z Chojan?) swójba je serbska; přetož hdyž so w našim rukopisu Sibodus „de Choina“ z l. 1216 a Jan a Pawoł „Choinovii“ (avi mei ex fratre filii) w Ortelsburgu w Starej Pruskej spominaja, su drje to po wašnju tehdomneho časa jenož wumysleni swójbni. Naš Jan Chojnan narodži so wokoło l. 1600 w Brjazynje pola Khoćebuza, hdžež bě jeho pismowstwo lubowacy (amans literarum etc.) nan Jurij 40 lět farař hač do swojeje smjerće 1651. Dokelž dha narodne město w khoćebuzskim wokrjesu leži, mjenowaše so naš Chojnan tež Cotbusiensis.

*) W Časopisu l. 1858 sym drje hižom jeho žiwjenjopis zdžělil, tola podawam jón nětko dospolniši. Wužiwam tu nimo powjesćow z Hauptmannoweje ryčnicy Jaenichowu spis *Lusatia Literata* w *Scriptores rerum Lusatic.* 1719. Tom. II. Jocherowu *Lexicon*, hdžež Chojnan tež stej, nimam.

Najskerje je tež gymnasium w Khoćebuzu wopytował. Jako študowacy młodženc poda so do Wuheřskeje a je so tam najskerje jako domjacy wučer žiwil, dokelž w Braniborskej (kotrež Khoćebuzska krajina hižo wot 1462 přislušeše) a w susodnej Saskej (Mišnjanskej) běchu wójnske časy. Študowanje bě tež tehodla njemóžne, dokelž Chojnan žane pjenježne srědky njeměješe (ipse omnibus ad literas recte pertractandas subsidiis destitutus). Tola njewočaka wón kónc wójny we Wuheřskej, hdžež drje je na wjacy stronach pobył (varia jactatus fortuna), ale poda so (drje hižo před l. 1630) na universitu do Wittenberga, zo by duchownstwo študował. Jeho přenja duchownska služba běše na wsy pola Lubina (Lübben), hdžež běchu tehdom hišće serbske wosady hač do Storkowa dele. Hdyž bě tam šěsć lět skutkował, powoľachu jeho do Lubnjowa (Lübbenau). Tudy skutkowaše jako pilny duchowny a spisował třiadvacyći lět, běše jako „vir pius, gravis et eruditus“ znaty a wumrje w l. 1664. Wón měješe swójbu; za synow*) pisaše swój hłowny spis a w Jaenichowym nastawku mjenuje so znajmjeńša jena dźowka, kiž bě Ermeliej, šulskemu rektorej w Lubnjowje, wudata.

Hdyž chcemy nětko jeho literarisku dźělawasć zeznać, praja nam naše žórła, zo je Chojnan słowjansku historiu a ryč študował, wo wěrje (drje něhdušej pohanskej) a tehdomnych wašnjach, wo stawiznach a wustawach, wosebje pak wo ryči Serbow pisał; tola jeho pisma su zhubjene (khiba zo su w Zhorjelcu abo snadź Lubnjowje hišće zbytki?) hač na jeho ryčnisko-słowniske dźělo, kotrež je w léce 1650 dokonjał a za čiše přihotował pod titulom „Linguae Vandalicae ad dialectum districtus Cotbusiani formandae aliqualis Conatus, ubi et ceterarum dialectorum varietas conciliatur et quid in illis ab hac discriminis sit ostenditur, quem in usum Theologiae practicae in patria studiosorum aggreditur et viris hujusce linguae peritis iudicio et censurae exponit Johannes Choinanus Cotbusiensis nunc temporis Pastor in Lübenaw Lusatiae inferioris. MDCL.“ Druha recensia tuteho spisa nima tutón hłowny titul,

*) Hunc Conatum, qui primitus in filiorum meorum subsidium ac juvamen conflabatur etc.

ale před wučbu wo pismikach steji: „Linguae Riphaticae*) ad artis ritus directae et a dialectis secretae aliqualis Conatus.“ W předślowje Hauptmannoweje ryčnicy je z podateju titlow třeci podobnje zestajany a snadź su na wšelakich wotpiskach**) Chojnana hišće druhe varianty.

Kajku wažnosć dha Conatus měješe a nětko hišće ma? Je to, hdyž na mało wužiteho Jakubicu njedźiwamy, po delnjoserbskimaj knižkomaj Molleru (1574) a Tharaea (1610) a hornjoserbskimaj Warichia (1595) a Martinia (1627) pjata nam zdđeržana kniha a přenja serbska grammatika. Wón piše hižo po wěstym prawopisu a to trochu lěpje dyžli jeho delnjoserbskaj předkhadnikaj a je přeni delnjoserbsku pismowsku ryč do prawidłow zestajał. Hačrunje nječišćana, je kniha na žadosć přecelow spisana k wužitku wótčiny (str. 770) tola wjelekróc wotpisowana byla a potom jako pomoc při wuknjenju serbskeje ryče ze strony němskich abo polpřeněmčenych duchownych wjele wužiwana wulki wliw měła. Bohužel je Chojnan hižo njeserbske wěcy za pismowsku ryč kruće postajił; tak n. př. artikel „ten, ta, to“, futurum: budu byś atd., němske „hordowaś“ (feri, kaž sam praji a na to Polakow a Čechow accuratiores mjenuje) = werben při passivje! A tola wě wón, zo so njehodži wšo kaž po němsku prajić: er wird sich an sein Weib hangen (seinem Weibe anhangen) njesmě so prajić: bužo se na swóju žonu hobwěsyś, ale: se swójeje žony žaržaś. Tež je wulka škoda, zo so njeje tehdom hižo někak w pismje rozdžěl činił mjez „ś“ a „š“, „ź“ a „ž“: Mašć (maś), našć (naś), plohćhu (płožu), Ščaba (žaba). Druhdy drje chce šć za „š“ pisać, ale njećini to potom wšudžom. Delnjoserbske (a pólske) „ś“ (a drje tež „ž“) mjenuje wón

*) Riphatica lingua abo l. Riphaticarum so wot Ch. słowjanska ryč mjenuje, dokelž w 1. lěstotku Pomponius Mela (De situ orbis) wěstym ludam Riphaces rěka a Ch. mjeno Riphaci bjerje za Słowjanow při hoberskich horach (daś Riphengebirge pro Riesengebirge! Rüben-Zahl = Riphén-Zabel, Riphaeorum Diabolus!!). Riphaces wotwodźuje Ch. po tehdomnych nahladach wot Rifata, wnuka Jafetoweho. I. Mojs. 10, 3.

**) Sie (die Grammatic) ist niemahls gedruckt, vielmahls aber abgeschrieben und daburch sehr verderbet worden, daß man nicht weiß, was die und jene heißen soll. Hl. Hauptmannowe předślowo.

„viperinum“ a chce je ze slyšenja wuknjene mčć, w čimž jemu prawo dawamy. Hdy by so tehdom wěsćiši prawopis postajił, njeby so delnjoserbska ryč za směšnu, wohidnu a čězko wuknjomnu (přir. šula a šula, žiwy a žywy, psy se žeru, a nic žeru) wudawać mohła wot tych, kiž su ju hanili a z mocu zahanjeli.*) Pódlá tychle syčawkow je tež njewěstosć we woznamjenjenju zynkow „ě“, „y“ a zmjehčowanja „j“ (w jenym wotpisku słowniskeho džěla je, kaž Tzschirner powjeda, diakritiski dypk był a so pod n**) stajał), tehorunja we nałożowanju „ä, ö, ü“; tež „ó“ so njepiše a rozdzěl mjez „ł“ a „l“ je njewidzomny. Tola při wšim tym je Conatus wulki pokład za serbsku ryč, dokelž so prawe formy słowow, tež wopak podawanych wosebje při verbach, zwjetša wuhódać hodža; wosebje pak podawa zabyte slova, kotrež su tehdom wokoło Lubina a Lubnjowa znate byle a někotre, kotrež je hižo Chojnan ze sotrowskich ryčow, pólskeje a českeje, wupožčił, kaž: bawoł, rusmak, rys, sup, tur atd.

Kotre ryče je pódlá serbskeje naš Chojnan znał? Wězo němsku, łacansku, grichisku a hebrejsku; přetož při słowniskim džěle su serbske slova do přenišich třoch zwjetša přeložowane a při někotrych namaka so tež hebrejske přistajene. A što je z druhich słowjanskich ryčow wjedžał? Hdyž je we Wuhefskej był, dyrbyeše česki kraj přepučować a snadž tež bližši pólski zeznać. Znajmjeńša je někotre česke a pólske přiručne knihi a knižki, do 1620 wudate, zeznał a z nich hewak jenož serbske slova pisajo někotre zwěrjace mjena wzał, kotrež Serbja wěsće znali njejsu. Tak powjeda wón na stronje 372 Lotzeoweho wotpiska (po kotrymž tudy přecy cituju),

*) Pudori quidam sibi ducunt hanc linguam aut callere, scire aut loqui. Quasi v. pudor esset, linguas mundi a Spiritu sancto solemniter sacratas scire. Nec pudor potius esset omnino pudibundus ejus linguae pudere, qua in vita communi ad sui suorumque sustentationem quis carere non possit, sed ob ejus ignorantiam extra Patriae solum, quo nihil dulcius esse solet, et agnatorum praesentiam vagari necesse habeat. — Multi eam ejurant, quia eam ignorant aut percipere diffidunt. Sed linguam ob sui ignorantiam conculcare, certissimum prae se fert ignorantiae et stupiditatis signum et γνῶσιμα. Insuper haec et ab aliis contemptum habetur etc. etc.

**) W zawodže přenjeje recensie je N = n, n = nj: koNam (konam), wonam (wonjam).

zo pobrachowace formy słowjesa Rhenius Donatus za česku, pólsku a serbsku ryč wučí; str. 395: hinc Polonorum polewta; str. 431: Poloni dicunt; str. 635: Poloni usurpant hoc verbum; str. 736: alias Vandalorum lingua (mjenujcy při předložkach) in usurpandis particulis est multo attentior quam Bojohemorum et Polonorum. Zo je wjacy pólskich dyžli čěskich knihow čítať, dowjeduju z tym, zo Ch. str. 763 piše: In Polonorum recentioribus scriptis, fors an et Bojohemorum. Hdžež lubnjowsku a khočebuzsku naryč přirunuje (str. 753), spomni: His praeobservatis lingua nationis Dalmaticae, Bojohemicae et Polonicae in multis facile conciliabitur et felicissime addiscitur. Tola při slědowacych příkladach ma jenož pólsčinu a čěščinu; wo dalmatščinje abo słowjenčinje (wo Primožu Truberje a Antunje Dalmatinje a tūbingenskich čišćach) drje je jenož we Wittenbergu slyšat, hdyž ani słowěko južnoserbski tam njestaja. Našu hornjoserbsku ryč njeje dosć znať a je tehodla wjacykróc zmyliť; staja we rozdžělach mjez hornjej a delnjej, jako bychmy my Šrewoš, křimi (křiwy), tri (pódlá křadnu) prajili, njeznaje pola nas Šnōš (knjez), ale Šašn (pan), pisa „fifcz“ za kić (pólske: kiśc).

Při swojim hłownym džěle je Ch. najskerje pilnje na přeložku swjateho pisma džělať; přetož na kóncu toho sameho spomina na wudaće perikopow, kotrychž přeložk pak naposledku kóždemu w ryčnicy rozwučenemu duchownemu dowěrja. Sam cituje wšelake přeložene texty stareho a noweho zakonja. Tajke texty rozdžěleja so cyle wot přeložka Mikławša Jakubicy (z l. 1548), kotryž drje potajkim Chojnan njeje znať. Pola s. Marka 8, 3. rěka po Chojnanje: Šaby ja iič niejedzič (abo —dzič) wotemno dal hič, būli moni na tei drose šgūnuli; Jakubica pak přeložuje: a gfeš ia hič negedšič wottemne pušćzym duomon, šaby mony na drose šaglmeły.

Skóněnje přispominam, zo je Chojnan najskerje žortny muž byť, štož so ze wšelakich žortnych wurazow a z někotrych přispiskow sudzić hodzi, n. př. zo móža hóley lěpje juskać, dyžli štwórtu kaznju prajíc atd. Zo běše pobožny, dopokazuja tehorunja wšelake přispomnjenja, kaž tež tajkile kónc jeho džěla: Quod restat, nunc est et semper sit soli solis, soli a sali Conditori ac Domino, cui nec principium est nec finis.

II.

Rukopis Chojnana sameho abo idiograf njeje so nam zděržał, ale jenož wotpiski, kotrychž jedyn je Hauptmann při spisaniu swojeje ryčnicy wužiwał (tón drje so hišće w Lubnjowje na farje namaka?) a kotrychž druhí derje dosć pisany (liber non male scriptus) gymnasiaľna knihownja w Khoćebuzu wobsedźi. Z poslednišeho je maćičny abo Lotzeowy nowy wotpis. Khoćebuzski rukopis ma 216 łopjenow abo 432 stronow wulkeho štwórca (4°), mjez tym zo mjeńši format našeho wotpiska 782 stron liči. Něšto stronow je w přenišim próznych a łopjena 171 – 207 wobsahuja němskoserbski słowny register druheje a třećeje ruki. Tajke připiski su tež na druhich stronach, ale zřědka a njewažne, tak zo žane našich deleka podatych słowow z tutech připiskow njejsu. Předślowo a zawod je Tzschirner we woběmaj recensiomaj zdžělił, hačrunje wědomnosći z tym poslužene njebu. Po wuloženju pismikow scěhuje nomen z předstajenym naměstnikom ten najprjedy masculinum, potom femininum a neutrum, při kóždym je mnohosć po paradigmje skłonjomnych słowow přidata jako słowniski džěl. Dalši rjad je kaž we druhich ryčnicach. Při słowjesach ma tři časowanje a zasy při kóždym alfabetiski zapis wjele podobnych přikładow a zestajankow. Tež přizankuje so tudy džěl „de germanismis“, hdzež wjele němskich wot Serbow trjebanych słowjesow podawa za přenjoťne a zabyte, kotrež móhli pak po jeho mysli (str. 670) z nowa z dalmatskeje, českeje a pólskeje ryče sebi přiwzać. Při tym pak njećišći Ch. na čistosć ryče a duchownym radži tež germanismy trjebać, zo bychy so tola němi njewopokazali. Po druhich ryčnych džělach přistupuje k syntaxy, z kotrejež jako njetřebneje (!) potom ničo njewučí, a přistaji: „Accentum tonicum Vandali plerumque in primam syllabam ponunt: Бодрущани, Крајевство, Ђурапни. Participia passiva penultimam producunt, ut: ђувещани, ђаплащани etc. Participia v. activa penultimam corripunt, ut ђпоминајуци, ђстајуци.*)

*) Prawda je ta, zo delni Serbja akcent na přenju sylbu kladu a póđla předposlednju podlěšaja, štož powšitkownje plaći a we wšelakosći ryčnych formow, kaž Ch. měni, z cyla njeleži. Štož so jemu při part. praes. act. krotke wurjekowanje zda, je póđlanski abo pobočny akcent. Cyle podobne akcentowanje a wurjekowanje sym w Mužakowskej stronje slyšal.

Strony 746—774 maja napismo „de dialectis“, hdžež so jara nje-dospolnje přirunuje Khoćebuzska a Budyšinska ryč, potom Khoćebuzska a Lubnjowska (kiž je sobu tež Storkowska, kaž Ch. praji); wón poměnja jenož, zo w Khoćebuzskej słowjesa na u a w Lubnjowskej na im a om w 1. pers. praes. wukónčeja: wižu — wizim atd. Skónčnje přirunuja so pólske a česke słowa z delnjoserbskimi. Přidate su 5 stronow „differentiae nominum et verborum“ (podobnje klinčace słowa) bjez praweho rjada a sklada; štož je drje pozdžiši připisk. Po tutym wopisanju přistupmy k najwažnišemu džělej našeho nastawka!

III.

Dosć wobšěrný słownik našeho Chojnana zaslužuje wosebity džěl w tutym nastawku, mjez tym zo wothladujo wot słowotwora a zynkosłowa za ryčnicu so mało wudobyć hodži. Při wěcownikach podawa derje tež lokativ a sociativ, jenož nomin. pl. je druhdy wopak pisany, n. př. *Marfusse m.* — *ffy*. Při słowjesach je wobkedžbowanja hódny podžělnik gen. neutr.: *dano*; Ch. so njetrjebawši praša: *cur non dane?* Praesens, kotrež wšudže po wašnju laćanskich słownikow staja, je často wopak tworil a ja sym tehodla dyrbjal infinitiv *wuhódać*. Za překhodnik je tam druhdy adverbialna twórba, n. př. *ducno, geßenb, witaucno, empfangenb*.

Do tuteho słownika pak sym wzał wšitke słowa, kotrež w Zwahrowym njejsu, byrnje zdžěla tež hewak znate byle. Ščinich to jako pomocku při pozdžišim z tym lóže zestajomnym dodawku serbskeho słownika a wosebje pak za wudajomny delnjoserbski pólskoruski słownik, kotryž je Polak k. Alexander Petrów spisał a za wudaće přihotuje. Tehodla sym dyrbjal při kóždym Chojnanowym słowje hladać, njestjeji-li w Zwahru a w jeho „Nachtragu“ a potom sym je alfabetiscy zrjadował po laćanskoserbskim (nic němskim Zwahrowym) rjedže. Widžomnje wopačne twórby słowow a poľněmske słowa nje-podawam. Štož je w pisanju serbskich słowow abo jich němskim přeložku (před 226 lětami so tež němski wšelake hinak pisaše a rěkaše!) njewěste wostało (tež wotpisowarjo su na tym wina), sym swěru z prašadłom poznamjenił. Laćanski přeložk słowow

wulkeje wažnosće tudy nima. Druhdy sym wukłada dla něšto krótkte z druhich słowjanskich ryčow přistajil. Štož so porjedzić abo hišće dale wuhódać hodži, njech Delnjołužičenjo wupytaja a mi připósćetu, zo bych je za dodawk tuteho nastawka wužić mohł.

- Babki** = baby, Siebengestirn.
babotaš (bobotaš), plappern.
backo, Schwamm, spongia.
bachaš = bachtaš, prahlen.
bachariš, lodern, brennen.
badak, große Distel.
bagan, Schweinfrucht, Solanum.
bak, Hundesfliege, cyneps.
bakany, garstig.
bal = ba-li, interj. beim Lachen.
balamny bom, Palmbaum.
balo, junger Stár.
banaf = banjaf.
barda, -dka, Beil, Zimmerbeil.
barkaš = barcaš.
barlog, auch: Schweinlager.
barstran, barstron, Epheu.
baršc, wilde Rübe, pastinaca; Roche (Fisch); Forste, Baršc.
basn = basnica.
basniš, tändeln.
batř fl. wjapř, Borg, geschnittenes Schwein.
bawot, Büffel.
bägata, Dysenterie.
bětašk, weißes Wiesel.
běl, das Fleischige, pulpa.
bělan = běلمان.
bělowaty, weißlich.
bejarowaš, läuten, anschlagen an den Vorfesten.
bejer, Eber, verres.
ber, kleinörniger Hirse.
bicaš (?), klingen im Ohre.
biskup = biškup.
bjakotaš = bjakaš.
bjedro, Hüfte.
bjez = bžez, nicht prez.
bla, Mehlthau.
blaga, Kost, victus.
blagnuš, -gowaš se, erwachsen, alesco.
blazn = blazan.
blazniš, tändeln.
blona, Leibneß, Regfell.
blud, auch: Irrthum.
blakaš, blakotaš = bjakaš.
blasaty, blässig.
blědnuš = hoblědnuš.
blišc (?) = blyšc.
bližco, Waschbart.
bluju = bluwam.
blusk (?), Schwißlaus, pediculus inguinalis (Fitzlaus).
bluznaty, narbig.
bo, conj. denn; jo bo? ist denn so?
bober = bobr.
bobowina, Bohnenstroh.
bog; z boga; zbogi podaš, grüßen.
bogašina, Reichthum; die Reichen.
bójaznawa = baznawa.
bome, Hebebaum.
bor = ber; auch: Fuchsschwanz.
bórdaty, bordirt, geschmückt.
bóžc, Göze, idolum.
brama, Weiberock, Schlepplleid.
bratřenc, patruelis.
brěžkowaš, gittern, begittern.
brjacka, auch: Biervürze.
brjasken, besser als: rjasken.
brjaskenk, Amarelle.
brjekaš = brjenkaš, brinkaš.
brodawka, -wica = brodajca.
broń, auch: Gewehr.
bronidło, Armatur.
brozdziš, furchen.
brošno besser als: brošmo.
bruck, Brackläfer.

brud, **Schmutz**; -daty, **schmutzig**.
 brudnjés, **schmutzig** werden.
 bruna, **Brunelle** i. e. **Braunwurz**,
 brunka,
 brunaty, **bräunlich**.
 bryśkaś, **snus**, **rauschen**, **ranzen**
 (v. **Schweinen**).
 bry: ło (?), **Eisporn**.
 bryzy (?), pl. **getretene Weintrauben**,
 vergl. grozn.
 budka, auch: **Stiftshütte**.
 buducy, **seiend**.
 buglinaty, **beknöpf.**
 burcaś, **lärmen**.
 buśa, **Radstampe**, **Büchse**; -śka,
 auch: **Schachtel**.
 buziśco, **schlechte buda**, **Pferchhütte**.
 byle, **wenn nur**; vgl. poln.
 bylica = bulica.
 byncas, **klingen** (in den **Ohren**).
 byzna, **verderbte Luft**.
 bzyś, **stiften**.
 bżezżék, **ohne Dank zu wissen**, **wider**
Willen.
Carnidło, **Tinte**.
 carnjés, **schwarz** werden.
 celadny = celaziny.
 cerwjenowaty, **röthlich**.
 cewa, **Kammrad**, **Kettenzeug**.
 cezidło, **Seihetuch**.
 cka = dska, **Backebrett**, = tycka,
Stange des Fischers.
 eliś, **zollen**, **verzollen**.
 cłon = cłonk.
 cłowjeysko, **großer Mensch**.
 cłowjeysco, **schlechter Mensch**.
 cłowjetko, **feines Menschenchen**, **besser**
wohl: cłowjeck.
 co; co ga zen? **was denn?**
 colnaś, **Zöllner**.
 colniśco, **Sinnbaden**.
 copk, **Netzhaube**, **reticulum**.
 cosy, **irgend was**; **weiß nicht**, **was?**
 cożlem, **was immer**.

crjewiśco, **Pantoffel**.
 crjowaty, auch: **darmgichtig**.
 cron, **Handhabe an der Futterklinge**.
 cuchliś, cuśliś, **schnuppern**.
 cybulnica, **Zwiebelfeld**.
 cyczaty, **säugend**; -te sełe, **Saugfalsb**.
 cypnaś, -potaś, **himpeln**.
 cyse, auch: **Kraßdistel**.
 cyscidło, **Fegefeuer**.

Dajto = **dejeto**, **nur vorhin**, **jam**
ante.
 dański, **zinsbar**.
 dariś, **lohn**, **schenken**; -se, **gerathen**.
 datk, **Anlage**, **Gabe**.
 dela, auch: **Bierklappe**.
 deleycka, **Täfelchen**.
 deno, auch: **Hundshode**.
 deraś se, **sich wehren**.
 dernaty, **raſig**.
 dłojšy = dlejšy.
 długi = dtujki.
 dłuĝo = dtujko.
 dlynjej, **tiefer**.
 dliś, **in die Länge ziehen**.
 doba, auch: **Moment**, **Zeitgang**; w
 tu dobu, w te doby, **damals**.
 dokóneny, **perfect**.
 dolina, **Thal**.
 dopolniś, **füllen**, **erfüllen**.
 dopolny, **vollendet**, **vollkommen**.
 drank, **Waschewust**, **Zusammenfluß**,
Mischmasch.
 drest, auch: **Flöthkötterich**.
 driścić, **Durchfall haben**; hobdri-
 ścić, **bescheißen**.
 drjowno, **Block**, **Kloß**.
 drobliś, **erübrigen**; wohl: **brocken**.
 dryzdaś, dryzdziś (?), **lubricum**
 patior = driściś.
 dupa, auch: **Baumloch**.
 dupjeśe, **Baumloch**.
 dupnaty, auch: **faserig**.
 dupnjeś, **hohl** werden.
 dupny, **hohl**.

- duška, Seelchen; z dušku hupis,
mit einem Zuge (unabgeseht) aus-
trinken.
- dušys se, auf die Seele schwören.
- dwórk = dwóreyk.
- dychadło, Lunge.
- dymas, nadymas se, Luft anziehen.
- dzeń statt rdzeń; rdzenity, kernig.
- Funka**, Fischreuse.
- Gadaś**, feisen, beißend reden.
- gadga, wann?
- gadowity, giftvoll.
- gałuzaty, ästig.
- galina, nur: Strohschober, Dachsch.;
Zudachung (vide: Nachtrag bei
Zwahr).
- galmośis, büscheln, zerwerfen.
- gańcaś, laufen (v. d. Hündin).
- gara (?), Schwellenfuge.
- gargula, harter Ast im Holze.
- gariś, garowaś, gärben.
- gatnik, Leichmann.
- gaziś, giften; tadeln.
- gbjel = bjel.
- gbjele, Eheverlöbnißhalten, -fest.
- gjarbac, e. Buchlicher.
- gjarbiś, krümmen.
- gjargotaś, gurgeln.
- gjaršys, würgen.
- gjarziś se, stolz thun.
- gelń; gelnje, pl. Kindstücker, dona
natalitia.
- głod; głodom, aus Hunger.
- głodałka, Krageisen.
- głodomjer, Hungerleiden.
- głosc, nächtliche Klage, Wehklage.
- głosoliś, Wortgedresche halten.
- głowa; w głowach, zu Häupten.
- głowaty, köpfig.
- główny, hauptsächlich.
- głuchnuś, taub werden.
- głuśys, betäuben.
- glėwki, lau.
- glinski, lehmig.
- glistaty, Spulwürmer habend.
- globa (?), Geltung, valor.
- globiś (?), licitor.
- gnojziśco st. gnojśco, Mistgrube.
- god, Angelt (?).
- góda = štunda, gózina.
- gódnje, bequem.
- gójis, heilen, mediciniren.
- gólubaśk = gółbik.
- gólica, Schabrübe.
- górejka = górejkach.
- górje, Glend; z górejom, z wjeli-
kim g., kümmerlich.
- górka, Rapffürbiś, Gurke (?).
- górkliwy, säuerlich.
- górknus, bitter werden.
- górowaty, bergig.
- gósénica, Gasthaus.
- gósopadniy, gastlich.
- gózda, trockener Wald.
- grac, Spieler.
- grad, Hagel, Donnerstrahl.
- gradowity, hagelig; -te drjowo,
verdorbenes Holz.
- grakanje, Rabengeträtkje.
- gramniś = gramowaś.
- gramnośc, Verdrießlichkeit.
- gramny, verdrießlich.
- grėbotas, zappeln.
- grėbjenaty, mit e. Kamm versehen.
- grėda, auch: Balken.
- grib; gribki, geröstete Griesen.
- grobliśco, Lache, Pfütze.
- grochownik, Erbsenstrohbund.
- grozba, Schauer, Furcht.
- gryzka, Gebiß, Pferdezaum.
- gunty, wohl gurty, Faßstäbe, Dauben.
- guscina, Dickicht.
- guslař, Fiedler.
- gusliś, geigen, fiedeln.
- guslowas, auch: frempehn.
- Hadra**, Zank; -dry, Lumpen.
- hadraty, zänkisch.
- hadrař, Zänker; -řski, zänkisch.

- Handroš, Andreas.
 hapaš ft. łapaš, gierig essen.
 harka (?), Wasserwehr, Damm.
 hepka, Heftchen, fibula.
 Hertum (?), auch: Hain im Spreewalde (?).
 hobalenc, Mantel, Gewand.
 hobcerjenje, Lauffchranke.
 hoberzyš, säuerlich werden.
 hoberzly (?), säuerlich.
 hobogryzk, Knaust.
 hobchadaš se, verkehren, wandeln; handeln, z. B. mit uns nach unsern Sünden.
 hobchadanje, Verkehr, Wandel.
 hobkwasowaš se, krank sein (von gemästetem Geflügel).
 hobl, Knollen.
 hobli, auch: knollicht; hoble, adverb., gänzlich.
 hobliš, behauen (Holz).
 hobmaniš, einnehmen (?), vgl. podmaniš.
 hobmužiš, bemannen; verheirathen.
 hobrazyš, verlegen.
 hobrěcny, gesprächig.
 hobrubiš, säumen, mit Saum versehen.
 hobšromošiš, beschämen.
 hobšěžkanje, Beschwerniß.
 hobtwarzba, Befestigung, Beste.
 hobuknuš (?), erlauben (?).
 hobwěsyš, aufheben.
 hobwěšenc, Gehängter.
 hobzarzyš, -zawiš, berosten.
 hobznamjenity, berühmt.
 hobžadławiš se, sich eteln.
 hogaf (?), Spürhund.
 hogłoj, Halfter, nicht holstar (Zwahr).
 hogłownica, Helm.
 hognisko, Feuerfluth.
 hogon, auch: der Stiel.
 hochłozenje, Erquickung.
 hoklapanc, abgedroschene Garbe.
 hoklop, Helmhut, lorica.
 hokoptaly, rušig, schmušig.
 hokun, Stocbarsch, perca major, vgl. böhm.
 hokusyš, kosten, schmecken.
 hołkaš = holowkaš.
 homan, Mant.
 homank, Kamille.
 homara, homora, Schwäche, Ohnmacht; Todeskampf.
 homłoch (homłodk?), Schwelger.
 homłozny, schwelgerisch.
 hopas = dopask.
 hopity = zapity.
 hoplěse = hoplěwanje.
 hoplon, auch: Rungenschimmel.
 hopyšaty, mit Schweif, mit langem Stiel.
 horal (?) = herjeł.
 hót, hótej, hótšo, aus dem Wege!
 hozymnješ, erkalten.
 hucnik, Gelehrter.
 hudowe = hudoje.
 hudrožiš (?), schnitzen.
 hugadnuš, errathen.
 huchac; -cowy kał, Fetthenne, Mauerpfeffer.
 hugelnica, Röhlerhütte.
 hujry, pl. Finnen, nicht Engerlinge.
 hujabanje, adverb., schlecht.
 hujary, hurtig, lebhaft, hujery.
 hujgraš, ausspielen; gewinnen.
 hukipiš, aufwallen.
 hukładny & -nje, wohlgestalt, säuerlich, = hukładny?
 humješ, kennen, verstehen.
 humješe, Rennen, Kunst.
 hupokazn, Ausweisen, Entlassung.
 hupowaš, häufen.
 hurkaš, girren.
 hurubliš (?), ausförmern, ausförmern; vgl. oberw. wuropack.
 husezeš, aussetzen; ausbrüten.
 husmjersnik, Mörder.

hušyca, Entchen.
 huzbóžnik, Retter, servator.
 huzbytk, Uebermaß; z huzbytk,
 auß Uebermaß.
 huzdziś, -zdowaś, zäumen.
 hužonk, Würmchen.
 hužysko, großer Wurm.
 hužeraś, gaffen.
 hužiś, angeln.
 hužnik, Angler.

Chabze, auch: unnütze Dinge, Poffen.
 chabziś, unnütz machen, verderben.
 chachotaś = chachaś.

chamornjeś, matt werden.
 charšica, Windhündin.
 chiblaś, wanken, wackeln.
 Chitank, Christian.
 chloda, Klotz oder Stock, Fußstock,
 „welchen die Scholzen vor ihrer
 Wohnung liegen haben“, = kłoda.

chłoścota, Raschhaftigkeit; Geiz.
 chmjeliś, mit Hopfen versetzen.

chóstaś, schlagen.
 chrapje, pl. auch: Rachen, fauces.
 chrast, Steineiche, ilex.

chrip, ein Rasenloch.
 chripaś, tropfen; = chrjapaś.

chripaty, tropfsicht.
 chrust, Wasserkäfer.

chwěś = chwjaś; ch. se, fächeln.
 chwila = chyla; po ch., über eine
 Weile.

chwóś, chwóśc, Hohlspießengras.
 chwóśco, -šcyśco, Befen.

Jabaś, täuschen, s. jebaś.
 jabr, Pimpinelle.

jabś, japř, besser: wjapř, auch: Ueber.
 jaduś, schwerer Athem.

jadušiwj, schwerathmig.
 jady, einzig.

jamisko, große Grube, Gruft.
 japki, njezjapki, ungefähr.

japno (?), Kalk, wohl: wapno?
 jaro, Frühling.

jarny, jarski, Frühlings-
 jasnjeś, hell werden.
 jasny, hell (oberwend.)
 jastrebk, Haselhuhn.
 jaśt, Dachś; vgl. poln. jazwiec u. a.
 jaź, giftiges Schilfgras, = jaźowe
 zele.

jeb' = jejb'.

jederno, auch: eiligst.

jegl, Fichtling, pinaster.
 jegliny, Fichtennadeln, gly.

jeko (Jekho?), chalybs, Stahl?
 jemjelnik, Krammetzvogel, turdus
 major.

jerjebina, Vogelbeerbaum.
 jerol, Rüttelweihe (Bussard).

jěścije = jěśc.

jěśniś se, auch: sich sputen.
 jěsotr, Stör, silurus.

jězyck, auch: Salzäpflein.
 jidu = du.

junak, Held.
 junk, Dachsen (?).

jupa, Wams, thorax.
 jurik, -ica, Queckengras.

Kacysko, auch: Arickente.
 kad, Rauch.

kadga, kadgaze, wie denn?
 kadka, dem. v. kaź, Taufstein.

kakaś, kafen.
 kakotaś, schreien, wie eine Krähe.

kaksy, irgendwie.
 kałub, ausgehöhlter Klotz.

kalpina (kólpina?), Hopfensproßling.
 kamjenje, pl., Ofen.

kampaś, kimpas, humpeln, herum-
 rütteln.

kara, auch: Wagenachse.
 karka, Schubkarren.

karnawa, Schubsack, vgl. russ. kar-
 man.

karuj, Karbe, Schafgarbe.
 karžeń (karšeń??), Chorrock.
 kastwje, n. = kastwej.

- kaše = kašć.
 kawkotać, auch: kafein, frähen.
 kaž, die Büte.
 kcomny = comny.
 keliko, wieviel?
 kelk, Schößling.
 keraš, schlendern, faul gehen, byraš.
 kipiš, aufschwellen, aufwallen.
 kiwkaš, auch: blinde Kuh spielen.
 kjawcaš = kjawkaš.
 klanjenje, Betglockenschlag.
 kłod, auch: im Wasser liegendes Holz und Steinmerk
 kłoknuš, kollern (im Bauche des Pferdes).
 kłóselnica, Flachsbäuel.
 klubask, klubk, auch: die Winde.
 kły, pl., Hackenzähne (v. kejl, kel).
 klakotaš, klappern.
 klepne (?), Gewölbe.
 klěš (?), Platteiße, Plattfisch.
 klěšc = klěšć.
 klj = lim, Leim.
 klimpotas, klimpern.
 klopotaš, klopfen.
 kludnješ, gefügig sein, sich fügen.
 kludnuš = kluziš.
 kludny, gefügig, formosus.
 kluka, Topfstürze, pokluka, vgl. poln.
 klukotaš, brodeln, fieden.
 kluzna (?), Klausel.
 kluziš, zähmen, gefügig machen.
 kněža, pl. die Herren; Obrigkeit.
 knigly, pl. Rindsmagen.
 kninje, pl. eine Krankheit, „die Aelbische (?)“.
 knorpaš, fressen (v. Pferden).
 kobka, Krause, Schnürlein (z. B. am Hemde), Koller.
 kodrowanc, niedriger und geringer Schuh.
 kok, auch: Pfahl, Staubsäule.
 kokac, Holzacke, Felsklippe.
 kokank, kleiner Heuschaber.
 kokot, auch: Bierhahn.
 kokoška, genau: Pfifferling.
 kokulaš, -fka, Pantomimist, -stin; Streiftifter, -rin.
 kótory, Drehen, Schwindel, vertigo.
 kólowrot, -tk, auch: Spinnradel; Gaspe (?).
 kólebka = kolebki.
 kóliš, spalten.
 kólnity, spaltbar; -te drjowo, spaltiges Holz.
 koloda, Neujahrsgabe.
 kolodnik, Neujahrsumgänger.
 kolodowaš, Neujahrsgang halten.
 kónaš, entgelten (?), vgl. poln. beenden, den Garaus machen.
 kónisko, ein großes Pferd.
 kónjařna, Pferdestall.
 kónjetko, kleines Pferd.
 kónk, Schleifsteinhörnlein, Wekziege.
 kónopawa, auch: Ackerhohlzahn.
 kónopki, Schwindelkörner, Koriander.
 kopica; z kopiecu, haufenweise.
 kopr, Fenchel.
 kopsiš, beruhen, beschmuhen.
 kórabje, n. = kórabja.
 kórack, ein kleiner Scheffel.
 kórabuz (?), Wagengeleiße.
 kórbán, Rumpelsaß.
 kórjenje, pl. das Gewürze.
 kórkaš, -knuš, rülpsen.
 kóšćeš, zu Knochen werden, verknöchern.
 kósm, Zote, Lode.
 kósna (?) = kós.
 kóstnica, Weinhaus.
 kósyšćo, Senfenholz, -halter.
 kóšk, Wagenkorb.
 kóšelisko, großer kóšel, Färbekessel.
 kóťlaš, Kesselmacher.
 kótusaty, lockig; vgl. böhm. kotouč.
 kow, Erz.
 kózlecy, Bockchen, Zickel.

- kózycyca, zweizackiger Pflugstock.
 kóžanc, mit Leder besetzter Fuhrmannsrock.
 kóžkař, auch: Kürschner.
 krakotař oder krjak., fackeln (von der Henne).
 krekula, frummer Ast.
 krekulaty, frummařtig, vgl. kreplaty.
 krjuka, Stelze, Krücke.
 krjuza (?), Krause.
 krjuzki, Kalbsgefroře.
 krobiř, falten.
 krobja, unebene Falte.
 krobotař, ruppeln (?).
 krodawa = škrodawa.
 krogul, Blaufuř, Sperber.
 kruřny, zerstückt.
 krotuřki = krotki.
 kruř, -řack, Krug, Humpen.
 křajřowski, heimtückiřch; po -sku.
 křamski, Kram, frameriřch.
 křesař, Feuer anschlagen.
 křętař, -tnuř, schmettern, anbrechen; z B. nakřętnjena sęcina, Jf. 42, 3.
 křidliř, zakř., mit den Flügeln beschügen.
 křicka = škricka.
 křicny, Kreuz; -cuy stwórtk, Gründonnerstag.
 křinica, Reibetopf.
 křinka, Napf.
 křiwucki = křiwy.
 křiř, das Kreuzmachen.
 křiřiř, kreuzweise theilen.
 křiřowas se, das Kreuz machen.
 křopis = chropis.
 křostař, křastař (?), rascheln.
 křunawy, räudig; = trudny? (Nachtrag S. 415).
 křupki, Gräupchen.
 křuřwina, auch: Faulbaum.
 křutnuř, steif werden.
 křužiř, biegen.
 křęř; praes. ku.
- kubjelny, nahrhaft.
 kubło, auch: Nahrung.
 kubliř = kublař.
 kukař, schreien, wie ein Kuckuck.
 kulter, Pflugfchar.
 kunta, Kunte, das weibliche Glied.
 kupaty, hügelig.
 kurina, Hühnerfleisch.
 kuribas (?), interj. der Bewunderung und der Verachtung; = kótry djas?
 kurjetko, Hühnchen, Kücklein.
 kurkař, -kotař, fnarren (v. Wagen).
 kut, Winkel, nugel.
 kutřa, Kutsche.
 kutřak, Kutscher.
 kuznol (?), cratera delibrata, Bast-eimer (?), Löfcheimer.
 kwakař, -kotař, schnattern.
 kwasyř, säuern; -seny klęb.
 kwic, auch: langer Weiberrock.
 kwitnuř = kwisę.
 Łacniř, dürften; mója duřa łacni, jeřige Uebersetzung: jo łacna.
 łakomiř, naschen (?).
 łakomy, näschtig.
 łapanje, rozł., Napuse.
 łaskotař, figeln.
 łdgař, łdza = dgař, dza.
 łokařina, genau: Ruhblume.
 łomiř = łamař.
 łopjenco, ein Bogen Papier.
 łopata, auch: Mühlradschaufel.
 łopuch = łompuch.
 łosos, Lachs.
 łub, auch: Mühlfsteinfutter.
 łubiřęo, Anhängebrett im Brauhause.
 łupař = łypař.
 łużyř, glätten (eigentlich: laugen).
 łuř & -żyřlo, (flüssige) Töpferglätte.
 Łabr, Leiter; Joch.
 łabrina, Leiterseite.
 łabriřęo, Raufe.
 ładwo = łařwojo (Nachtrag).

- ladwina, Niere.
 lanowiſco, Flachſacker.
 lapaty, lappig; lodig.
 laptas, lecken, lambo.
 lawina, Löwin.
 lażki; po lażku, allmählich.
 lębgoż, faum.
 lębgożi, kaum recht.
 lebina, auch: Laubhütte.
 lebinka, Maie.
 lecby, ob auch.
 lecrowno, obgleich.
 lęda, pl. brachliegendes Land.
 lępiſ, kleben, leimen.
 lepy, fein, gut.
 lęsa, „Darrenser“, getrocknete Reiser.
 lęska = lęſcina; -skowy, Haſel-
 ſtrauch.
 lętny, bejahrt.
 libotaſ, ſtimmen, ſtittern.
 licak, Bauſacke.
 lichota = lichosć.
 lipina, Lindengebüſch.
 lipowaty, Vogelleim.
 liſtař, Briefbote.
 liſa = liſawa.
 liſica, Lohgluth.
 lon, Wagenſtange, -riegel.
 lonk, Wagenachſennagel.
 loz (?) = slęż, Mant, e. Malvenart.
 lora, hölzerner Schenkelturm, Laſt-
 lozka, Köffel.
 lęcenje (erſchloffen aus: Szani),
 Gliedern, ſtimmen; vergl. bõhm.
 lęteni.
 lubosć; lubosćami, mit Liebe, vor L.
 ludk, lutk, Zwerg.
 ludski, Menſchen-; andern Menſchen
 gehõrig, fremd.
 luſe = luto, daß Gott erbarme,
 luto ſe!
 lutowanje, Bedauern, Kondolenz.
 lzej, leichter, ldzej, lazej.
 Macawa, Lunknäpſchen d. Spinnerin.
- makowica = makojca.
 macnuſ = macas.
 macocha, lilium convallium, ma-
 tuſka.
 malucki, malucunki, ſehr klein.
 malucko, ganz wenig.
 maniſ, „wanſeln“ (wohl bloß er-
 ſchöpfen. und *przekazanie* ca.?).
 mańka, ein Haufen nichts (?).
 marjeſ, zmarjeſ (vgl. marny), weſſ
 werden an der Sonne.
 maskaſ (mjaskaſ?), ſchmunzeln.
 maźle, pl. Mafern, marźle.
 mechniſco, Moosſtraut (?).
 mechnuſ, moosig werden.
 meſkowoſ, Flaum bekommen; flügge
 werden.
 męchawa, auch: Sackpeife.
 męsnity, fleiſchig.
 męſack, auch: Nieſwurſt.
 męſanje, Gemiſch, mixtura.
 męſnik = męřnik.
 męzgowaty, ſaftig (vom Baum).
 męz, Kupfer.
 mikotaſ, funkeln, ſchimmern.
 miłoſć, auch: Gnade.
 miłoſtny, gnädig.
 miſc (?) = męz; -cany, kupfern.
 mjacyk, Dolch, kleines Schwert.
 mjadwjez, auch: Faſtnachtſnarr.
 mijkotaſ, Wäſen, miſern.
 mjasec; Namen der 12 Monate: wo-
 zymski, swęckowny, pozymski,
 nalętny, majski (rozzelony),
 smaźski, źnojski (rzyńſki),
 jacmjeńſki, nazymski, winski,
 młoſny, zymski mjasec.
 mjasecny, mondſüchtig; menſtruus.
 mjetaſ (?) = mjataſ.
 mjódk, Meth.
 mła, auch: Rebel, mħla.
 młozica, auch: Sprößling.
 młynk, Grüzgmühle.
 mlaskaſ, -kotaſ, ſchnalzen.

mline, Steinfuchen (?), Blinž.
 mlocnik (-cnak?), Milchner.
 mnjejšy, najmnjejšy = mjeńšy,
 nejmnjejšy.
 mnogi = młogi.
 mnogoraki, mancherlei.
 mócnosć, Kraft.
 mócydło, Flachsäpffel.
 mokryš, näsen, seuchten; piffen.
 momotaš, mummeln; murmeln.
 mórg, Makel, Flecken; vergl. poln.
 morag.
 mórgowaty, fleckig.
 mórknuš se, dunkel w., zmórknuš.
 mórzg, Hirn.
 mórzgel, Holzader, =mark.
 mórzgna (?), Mark im Holze.
 móscić, bebrücken.
 móstownica = móstnica.
 móšna, Beutel.
 móšt, Most.
 mótowjezk, Schuhriemen (in e. Be-
 merkung), vergl. poln. motowaz,
 Schnur, Angelschnur.
 mótyka = mótyja, Haue.
 mrokos = mrokota.
 mucka, Wurmfischstaub.
 mud, Hodensack.
 mudk (?), Teigbirne.
 mudriš, flügeln.
 mudrjenje, flügeln.
 mut, Ruhm, Bodensack.
 mužcyna, Mannweib, virago.
Na, interj., da! natej, našo! da,
 auf euch!
 nadwoji, zweifach.
 nahumješ se, sich e. Beispiel nehmen.
 nahumješe, d. Beispielnehmen, Nutz-
 anwendung.
 nahušnik, Henkel.
 nachysćić se, sich bereit machen,
 fertig sein.
 najšpa, Oberstube.
 nakoleno, der Stiefelschaft.

naldgowaš se, genug lügen, simu-
 liren.
 nałožys se, sich gewöhnen.
 namale, fast, schier.
 namokały, genäht; gedunsen, wasser-
 süchtig.
 nanajom (?), „verpichterweise“.
 napjeraš se, sich anstammen.
 naprency, quer, widersinnig.
 naprjedk, -prjodk, hervor, vorwärts!
 někak, irgendwie, „ebfig“.
 něšćotka (?), eine kleine Frühlinge-
 blume; vielleicht pěšćotka, vergl.
 poln. pieśćić.
 nipa, (nypa?) Haarpuš, Kolbe (vgl.
 Rippe, Koppe).
 nipaty, folbig.
 nizunki, sehr niedrig.
 niž, nižli = nježli.
 nižny = nizki.
 nižys, erniedrigen.
 njackar, Trögemacher.
 njectnosć, Unzucht.
 njectny, unzüchtig.
 njecystota, Unreinheit; Schlamm.
 njedar, daš Mišrathen.
 njedarny, mišrathen, schwächlich.
 njedopjeř = njedopyř.
 njemóc, Krankheit; padata n., hin-
 fallende Sucht.
 njepłodny, unfruchtbar.
 njepoctny, schändlich, schandbar.
 njepodobny, unbillig, iniquus.
 njeprijazn, Haß, Mißgunst.
 njerěch, nicht rüftig, langsam, „wie
 eine Schildkröte“.
 njerod, auch: Unart.
 njesromnik, Unverschämter.
 njestatk, Unthat, Bubenstück.
 njestrowizna, Unwohlsein, Krank-
 heit.
 njewcas, zur Unzeit.
 njewóla, Unwille, Zwist.
 nogawa, Strumpf.

nogawica, Beinkleid.
 nochatk, kleiner Nagel, noks, vgl.
 parnocht, auch: lochatk, v. loks.
 nowina, auch: Brot von neuem Korn.
 nožki, pl. Gallerte.
 nuknuś = nukas.
 nurkaś = nuris.
Pacyś, auch: kippen.
 paduch, auch: ein giftiger Wurm.
 pacha, Säulenweite, Fache.
 pachaś, auch: fächeln.
 pakostnik, Leckermaul; Brotkorb.
 palica, Glockenflöppel.
 panwicka, kleine Pfanne.
 pargusowaś (?) zap., schmuzeln,
 schmuffeln (Krankheit alter Weiber,
 wohl iron. = schwächen u. dergl.).
 parowaty, kothig.
 parowity, beschmugt.
 parowiśco, auch: Sumpf, Morast.
 pasany, auch: striemig.
 pastuch, Hengst, vgl. slowen.
 pasliś, auch: nachstellen.
 paslny, listig.
 paška, Fachelein (?), Fächer.
 paśer, auch: Rückgrat.
 paťrow (?), Forst, saltus, vielleicht
 pakřowina, vgl. böhm. křovina.
 paťrowina, Forstacker.
 pawcyna, auch: Herbstwölkchen (?),
 pappus.
 pcola, pcolka, besser als: cola.
 pęc, hupęc = pjac.
 pėnis se, schäumen.
 pėny, pėnki, pl. Schaum.
 pėścić, mit der Faust schlagen.
 pėśn = pėsen.
 pėśnis, dichten.
 pėstowaś, pflegen.
 pėstko & pėśco, Anlegeschloß.
 pėto, Fessel.
 pėstka, auch: Stämpfel, Stempel.
 picara (pęcara?), fl. Scheibe, Rabe.
 pijanka, betäubender Colch.

pipa, Pfeifenfeder; männliches Glied.
 pipki, Eingeweide (?).
 pipotaś, piepen.
 piskac, Raiblume.
 piskaś, quietschen.
 pjaconka, gebackene Birne.
 pjasnuś se, spjasnuś se, hündisch
 thun.
 pjakto, Hölle.
 pjelch, Wassermaus, vgl. böhm. pe-
 lech, pelichati se.
 pjelcheny, pl. Mohn- (?) und Milch-
 gericht; wohl die oberw. pjelnaki?
 pjelsn, wolliges Haar.
 pjelsniś, mit wolligem Haare beziehen.
 pjelsniwy, wollig.
 pjelzki, schlüpfzig.
 pjeń, Kloß, pjeńk.
 pjenjeżkowaty, wie mit Münzen
 versehen; scheckig.
 pjerjaso, Flossfeder.
 pjerśys se, sich brüsten.
 pjerwoś, das erste Kalb.
 pjerwota; z pjerwoty, z napjer-
 woty, erstlich.
 pjerwy; w pjerwejšem, na nej-
 pjerwejšem, zum ersten.
 pjerwżny, frühzeitig wachsend, früh
 reif.
 pjerześ, pjerdnuś, farzen.
 płachśišco, Segel.
 płasc, Leinwandtuch; Mantel.
 płatnik, Tuchmacher.
 pławis, flößen, schwimmen.
 pławnik, Wuhne im Teiche.
 płoch (?), Schreck.
 płoń, Fläche, planities.
 płosica, Weißstich.
 płosik, kleiner Zaun.
 płosiś, zäunen, umflechten; płosana
 scėna, Flechtwerk, -wand.
 płotno, Schirrgarn, Kette; Leinwand.
 płozina (Erzeugniß); Pflanze.
 płozis, auch: pflanzen.

- plagowaś, ziehen (e. Thier), züchten; erzeugen.
 plampaś, plappern.
 plaska, eine Platte Blech.
 plaskaś, plašćić, platt, flach machen; schlagen, kleskać.
 plěch, auch: Stage.
 plěchac, Glaslopf.
 plěchaty, kahlföpfig.
 plepolić, pudeln (?) wie die Henne.
 plěśń = plasn.
 pleś, Gestalt des Angesichts; vergl. böhm. pleť, poln. pleć.
 plesić, Begierde haben; erzürnen.
 ploca, Trockenplatz am Ofen.
 plownica = plownja.
 plucnica, Lungenfrucht.
 pluścowaś = plićcowaś, winseln.
 pnyś = spinaś.
 pobratř, Brautführer.
 pocěić st. pocesěić (nicht podcěić, wie bei Chojnan), verehren; daher auch: opfern.
 pocěiwadło, Opferraltar (?).
 pocěiwk, Opfergabe.
 pocom, po com? wie theuer?
 poctny, tugendhaft.
 podjabanje, Unterschlagung, Betrug.
 podjabaś, -bnuś, schlagen, schmeißen unter etwas.
 podjabnica, Aschermittwoch, auch: šwigawa, wo Burschen die Mädchen mit Ruthen zu schlagen suchen.
 podmanić, bezähmen, unterjochen, subigo.
 podoba, Bild, Gestalt.
 podobić, bilden.
 podwjacork, Abendbrot.
 podwoj, Poste.
 pogjarzlina, Heidelbeere.
 pogóršny, Aergerniß gebend.
 pogrim, Donner.
 pohušnosť = huśnosť, Obrigkeit.
 pokazaś, zeigen, weisen.
 pokładnica, Schatzkammer.
 poklanjaś (?), beugen.
 pokluka, s. kluka, Topfstürze.
 pokojiś, beruhigen, trösten.
 pokuśić, büßen.
 póta, Vollmond.
 pótnić, füllen.
 pótownica = pótojca.
 póts, Speckseite.
 pótora = pótera.
 pórtorny, närrisch.
 pówóz, Halbfuder.
 pólak, Feldmann.
 pólski, Feld-; -ski mjód, wilder Honig.
 pólodnica, Eisregen.
 pomalem, -lkem, langsam.
 pomazańca, Butterbemme.
 pomazaś, bestreichen, beschmieren.
 pomjataś, abortiren (v. Pferden).
 pomnješe, Gedächtniß.
 pomoc; na pomocy, behilflich.
 pónjezele, pónzele, Montag.
 popak, Stochzwiebel.
 popěś, anspannen, anschnallen; popěty wóz, Himmelswagen (d. Bär).
 popjeliś, äschern.
 poroeny, tadelhaft; seltsam.
 porod, Geburt, Niederkunft.
 poroki, pl. auch: Wunderzeichen.
 porona (?), gekochter Mehlbrei.
 poroniś, abortiren.
 poroziś, gebären.
 porownu, sporownu, nebeneinander.
 posłědny = slědny, nejposłědnejšy.
 pospěchowaś se, sich sputen.
 pospólstwo, municipium.
 posromić, beschämen.
 póstola; zwigata p., Sänfte.
 póstoletko, kleines Bett.
 posunuś se, stolpern.
 póśak, Fliegenschwamm.
 posěžkaś, die Schwere versuchen.

- potoknuš & pótкнуš, stolpern.
 potom; do potoma, bis nachher.
 potykaš se, sich auf den Stock stützen.
 powdať, Verräther, Ueberlieferer.
 powěrsň, Klebenež i. e. Grundgarn der
 Fischer.
 powětr, Luft.
 powodnik, Eimerstange.
 powroznik, Seiler.
 powrozysko, Schiffsseil.
 powyšny, erhöhend.
 pozłosis, vergolden.
 pozoj, Lindwurm; vgl. slow. Drache.
 prama, Fährre, der Brahm.
 praš, Häude, Ausfaß.
 precno, Querleiste.
 precny, quer, querhaft.
 prjodny, der Bordere.
 procny, mühsam.
 procowanje, puerperium.
 prochaty, staubig.
 prochnjes, zu Staub werden.
 prok, Schleuder, prokadlo.
 proš; praes. auch: póru, proju.
 proznica, Giestegans (auf leerem
 Neste brütend).
 práwy; po práwu, rechtsher, ješt
 gew. po hótным (hót).
 pražys, prägeln, bähnen.
 přebijanje, Betglockenschlag.
 předaň, Verkauf.
 předdwór, Vorhof.
 předružys, verändern.
 přégac, auch: Leitestrick.
 přegonis, verfolgen.
 přegroda, Querzaun.
 překor, napřekor, wider, adversus;
 tebe napřekor, dir entgegen, dir
 zum Troß.
 překupowaš, hantieren, handeln.
 přemłosis, verjüngen.
 přenjeroziš, verwahrlosen, vernach-
 lässigen.
 přepaslny, listig.
- přepsus se, verderben (wie d. Hund
 in der Küche!)
 přepus, Durchgang, Kreuzweg.
 přesceradlo, Bettdecke.
 přesleň = přeslin.
 přestupny, intercalaris, Schalt-
 přešys, hopřešys, „bedrauen“, z. B.
 Holz (?).
 přewoz, Fährre.
 přezjadno, übereins; w přezjad-
 nom, alles durcheinander.
 přézenje, Spinnen; Gespinnst.
 přidwór, Eingang in die Kirche.
 přigóda; z přigódu, ungefähr, for-
 tuito.
 přigrono, Zusage.
 přijašeliš se, freundlich thun.
 přimě, Zuname.
 přinožyca, Ortscheit.
 připjakancy, gebratene Fische.
 připrawiš, hinzusagen (oberwend.);
 verleumden.
 přirod, přirozba, Angeburt, na-
 tura; -dny bratr, Stiefbruder.
 přirownosć, Gleichniß.
 přirucys, auch: empfehlen.
 přiski = napřiski.
 přisko & přismo, plöglich.
 přisložas se, heucheln, schmeicheln.
 přisložba, Heuchelei, Schmeichelei;
 Verleumdung.
 přizadrěš, erwürgen; „so freundlich
 sehen, daß die Kälber davon sterben!“
 prošce = prosto.
 prošcis, steif machen.
 prošowina, Hirsestroh.
 přusnica, Heideforn.
 přusnik = přusny kólae.
 přusina, Schwankruthe.
 psar, Hundejunge.
 psota, Dummling, Unflath, homo
 nequam.
 psowie, platter Wegedorn.
 psyna, Hundstücke (?).

psyšco, schlechter Hund.
 pstrug, Forelle.
 ptacyna, Gevögel.
 ptaškar, Vogelfreund.
 pukly (?), vgl. bugliny.
 pupaty, pausicht, bauschig.
 pupowica = pupajca.
 purkaš (pórkaš?), -knuš, einen
 kleinen Jarz lassen; vgl. pyra.
 putnik, wohl oberwend.: Wegerich,
 škorodwicka.
 pustka, Narrethei.
 pustochóry, verdüstert (am Geiste).
 pychaš, schluchzen.
 pyrina, Feuerflocken.
 pyriš, anzünden, anfeueren.
 pyskaš, rozp., bef. wühlen (vom
 Schweine).
Rack, Spitzmaus, rešk.
 radowaš se, sich freuen.
 raknica, Krebsreufe.
 rakownica (?), Krebsstein.
 raše, Rathgeber, senator.
 rež, fem., nicht masc.
 řečysko, großer Fluß.
 ředowizna, „umzech“ geweidete
 Heerde.
 řěpa; řěpjeny, Rüben.
 řěpka, Steckrübe.
 řěpnik, eine Rübenart.
 řěs, Baumsame, řěsa.
 řěšys, vgl. poln. ruszyć, bewegen,
 molior; hurěšys, endlich auf=
 winden.
 řěšny, rüstig.
 řězadlo, Schneidezeug, řězalko.
 řěziš, ordnen; säubern.
 rincys, -ukaš, raffeln.
 rjagaš, -gotaš, schreien (v. Fröschen,
 Krähen).
 rjaskaš = brjaskaš.
 rjašcaš, mauzen, mauen; schreien.
 rjašcaty, mauzig.
 rjawnuš (řěwnuš?), erbittern.

rješaznik, Kettenhund.
 rješešin, st. wrješešin, stachlicher
 Wegedorn; vgl. rašešeš.
 rjobro = lobro.
 rjodowaty, st. wrj., voll Geschwüre.
 rodny, auch: achtsam.
 rogož, Schilf.
 rogoža (?), Schilfdecke.
 rotlica, Schafergarbe.
 rotno, st. wrotno, Thürflügel.
 rozdražniš, reizen, erbittern zum
 Zorn.
 rozžeraš, aufreißen (das Maul).
 rozžnaš, unterscheiden.
 rozgłosys, verbreiten (durch Reden),
 divulgare.
 rozjasniš, erhellen, oberwend.
 rozkóliš, spalten.
 rozmloda, Bäckerteig.
 rozpariš, glühend machen; ž. B.
 železo
 rozpasowaš, aufgürten, discingo.
 rozproznješ, müßig werden.
 rozproznjely, müßig; leichtfertig.
 rozpuš, Scheideweg.
 rozpušny, Scheideweg, Gränz.
 rozslěznuš, verschmelzen; vgl. böhm.
 sliznouti, pol. śliznać.
 rozsoška, Reggabel.
 rozswitanje, diluculum.
 rozšćěp, Klemme.
 rozzuwaš, ausziehen (die Beine ent=
 fleiden).
 rožonk = rožon
 roziš, mögen, beachten, berücksichtigen;
 oppos. njeroziš.
 rubiš, rauben.
 rubjažnik, Räuber.
 rucys, rukowaš, auch: bürgen.
 rucnik, Handfwele.
 rukawica = rukajca.
 rumeja (?), Heerde Vieh (armeja?).
 runcas (rancas), ranzen, brünstig
 sein.

rusmak, Bielfraß (bei Citat aus Sirach, Hyäne).
 rustowás, Gerüste aufstellen.
 ruška (?), Tischtuch, Serviette, ruběko?
 rušnje, rüstig, vgl. řešny.
 ruš, brüllen.
 rwaš, raufen, reißen.
 rybnica, auch: Fischhälter.
 rybornik, Weiher (Vogel).
 rygaš, rülpsen.
 rychlik, Wagenläufer.
 rychliš, eilen.
 rynkaš, -ncyš (?) = rycas, ricas.
 rypaš, -pnuš, e. Biš thun, „fram-
 peln“.
 rys, Luchs.
 rza, Rost, zarz.
 rzawiš, zarz., rosten.
 rzawy, rostig.
 rzyš, rostig werden.
 ržyšćo, Roggenstoppel.
 Sack, Reufe.
 sadownica, Obstgarten.
 sak, Fischgarn.
 samik = samjak.
 samopastny; s. mak, papaver
 sponte nascens.
 samosydk, Schlickermilch.
 satoj (sytoj?), Honigwabe; vergl.
 altfl. s't, s'tovije, und slowen.
 sazy = cazy.
 scyš (scas?), zescyš se, pissen,
 einpissen.
 scack, ft. strack, Rossmücke, asilus.
 scagaš & scęgaš, zusammenziehen.
 scaknuš se, toll werden, wüthen.
 scas, scinaš, abschneiden; enthaupten.
 scęgor (?) = scęzor, auch: Mast-
 baum.
 sceliš se, kalben.
 scęniš se, junge Hunde werfen, ſ.
 gebären.
 scęnjetko, kleiner Hund, Kläffer.

šćerpki, erstarrt.
 šćerpnuš, erstarren (von Gliedern).
 šćich, die Stille; šćichom, z šći-
 chom, still.
 šćinišćo, Röhricht.
 šćiš ft. čćiš, ehren, preisen.
 šćit, auch: Giebel.
 šćitk, Flitter.
 šćogna, pl. enge Auffahrt; oberw.
 šćehna, Lehde.
 šćepaš, auch: schnappen (wie Vögel
 den Samen), picken, posepaš.
 sera, erste Milch.
 serizh & -znja, Unverdaulichkeit.
 serpjel (?), Wasserhuhn, i. e. släufer,
 vielleicht ft. sepjel, wie bei mórzg,
 japorštoł, měřšnik.
 serowizh, srowizh, Wolken.
 sežah = scęzah, Kloster.
 skamjenina, Petrefact.
 skaz, Seuche, lues.
 skiba, auch: Bemme.
 skobla, auch: Klammer.
 skobolica, e. fliegendes Insect; vgl.
 tobolica, Trunkenbold.
 skok; w skok, na skok, schnell,
 spornstreichs.
 skopk, Cicade.
 skopowina, Hammelfleisch.
 skósetko, Thierchen.
 skut, Flockfleck (?), lacinia.
 skutki, pl. Liebestrank („der lebendige
 Wurm i. Magen!“), oberw. čćinki?
 śtap, Tritt, besser: Schlag
 śtapnuš, in die Stränge treten.
 śtodkuški, sehr süß.
 śton, Elephant.
 śtonowy, elfenbeinern.
 Ślovak, Liburnus (?), Bewohner
 vom adriat. Meere, besser: Slowak.
 ślozyna, nicht ślozina, Milch.
 ślupaty, säulicht.
 ślapotaš, leppern; labern.
 ślęknuš, verrecken, verenden.

- slěpica, Blindfchleiche.
slewka, -weyna = sluwka, -weyna.
slewcyšeo, Schlehborn.
slinaty, speichelhaft.
šlink = slinik.
slinski, geiferig.
smagly, auch: sonnenbraun, ver-
brannt oder gebräunt.
směšys, spotten.
smjerkanje, Dämmerung.
smjerž (smrěž?), „Wachholder“, i. e.
Gauchheil, Johanniskraut; smjer-
žowe jagody, Gauchheilbeeren.
smóliš, pichen.
smólnica, auch: Pechhütte.
smólny, auch: Pech.
smokwica, -ina, Feigengesträuch.
snadny, gering; zart.
suaduo = snaz, oberw.
sněgul = sněgula, Schneefink.
suelo (??), testiculus, Hode; ge-
schrieben: Ssnello (Seite 287).
snuš, husnuš, einschlafen.
sobol, Zobel.
socyšeo, wilde Linse.
sokol, Falke.
sokownik, Linsenstrohgebund.
som, besser: sum, Wels.
sosna, Fichte.
sotřenc, Schwesterkind.
sowisko, Steineule.
spěšys se, sich beeilen.
spiža, auch: Glockenmetall.
spižka, nicht spiša, Brotschränken.
spjelchny, st. spjerchny (Zwahr:
spjerchliny), pl. Kopfschuppen.
spjelchnaty, schuppig, furfurosus,
oberw. jałpaty.
splugowaš se, gezüchtet werden;
erwachsen; cerwje se w męsu
spluguju.
splěsnjely, schimmlich.
spódk, auch: das Untere; spótkoju,
unterwärts.
spól, auch: wilde Möhre.
spomnješe, Reminiscenz.
spóriš, vermehren; se sp.
spóry, ausgiebig; lange ausreichend;
daher: spórje, auch: langsam,
sparsam.
spros = sprjosk.
srěž, die Mitte.
srědnik, auch: Mittler.
srokomud (?), ein Waldvogel, sro-
koš, oberw. srokopjel?
srom, die Scham; ze sromu,
schandenhalber.
sromašny = sromny.
sromotnik, Lästerec.
stacyš, dost., erlangen; besser: hin-
länglich sein, ausreichen; vergl.
böhm. und poln.
starauš, alt werden.
statk, Werk, That.
statny, wirksam.
stogowišeo, Schoberstelle.
stolk = stol.
strěcha, Vordach, subgrunda.
strigaš, scheeren.
strjaž = strěž, srěž, Eiskruste.
strožys (-žas), aufstellen, wachen auf
Krebse; strožone raki, mit der
Forche (Gabelstange) gefangene
Krebse; str. se, sich aufstellen, die
Flügel ausbreiten.
strus = štrus, Strauß.
stuga, Senfel, Riemchen.
stugaty, besenfelt.
stukotaš, -knuš, stöhnen.
stuliš, beugen, bezähmen, einhalten.
stupadło, Tritt, Fußschemel.
stupny, eingetreten; eingegangenes,
z. B. Tuch.
stuženc, Kühlquelle.
stuziš, fühlen.
subagny, trächtig (von Schafen).
sudašk = sudk.
sukadło, Spulrad.

suknišćo, schlechter Rock, Kappe.
 sup, Geier.
 surowizny, -znowy = surowy,
 grimmig.
 suš = suwaš, rücken.
 suš, die Dürre.
 sutor, Wirbelwind.
 sutoris se, durcheinander wehen,
 wettern.
 sužrěbny, trächtig (v. Pferden); -na
 kobyla, sonst grawa.
 swaška, Brautnächste.
 swašk, Brautdiener.
 swědro, Eisenblech, zwědro.
 swědrowaty, eisenblechtig.
 swěš (?), Heiligthum.
 swěšće, auch: Frömmler.
 swěšće, Heiligenbild.
 swěšina, Feierlichkeit, Weihe.
 swěžeń, Festtag.
 swinarnja, Schweinstall.
 swinski, schweinish.
 swisl, -le, der First am Gebäude.
 swjerbjaš, jucken, grimmen.
 sydr, auch: Korbläse.
 sydrišćo, Käsefab.
 syloj = sylojk.
 syprosnj, trächtig (v. Sauen).
 syto (seto), -tko, Sieb.
 sytny, satthast, syty.
 sytwa, setwa, Saat.
 syšany, Binsen.
 syšina, Binse, juncetum.
 syšis, sättigen.
 Šabran, Safran.
 šansik, Schnupftuch.
 šanty, pl. Tücher; Wäsche, oberw.
 šap (?), Schäferstock.
 šarabatka, Scherflein.
 šatlawá, Gefängniß, vgl. böhm., poln.
 šeykaš, schnellen; c. Sprung thun
 (Spiel).
 šeyt, Schild; Siebel, scit.
 šeytk, Flitter, scitk.

šćabotaš, auch: zwitschern.
 šćaniš, st. lšćaniš, lšćic, erglänzen.
 šćanje, Glanz, Glimmer; vgl. lšćanje.
 šćěp, ein gefropfter Baum.
 šćěpaš etc. = šćipaš etc.
 šćercaš, -rkaš, klirren, klimpern.
 šćerbaty, -biwy, zahlstückig.
 šćěž, Bürste.
 šćěžina, Borste.
 šćotka, auch: Wüstegras.
 šćurk, Kellmaus, Kollmaus; Ratte,
 vergl. poln. szczur.
 še, šese! fort!
 šelink, Schilling.
 šepaš = šepnuš.
 šerowaty, grau.
 škapiš, sticheln, schmähcn; vgl. štapić.
 škara, Riße, Spalte.
 škarježiš, verunreinigen; vgl. böhm.
 škjarcaš, knacken.
 šklisko, große Schüssel.
 škódarje, pl. die ersten Zähne bei
 Kindern.
 škórp (?), Umschluß eines irdenen
 Dinges.
 škórpina, Krebschale, Eichelkech.
 šlachota, Artigkeit.
 šlachotny, artig, edel; vgl. böhm.
 šlapaš, peitschen.
 šlintro, Schlacke; vgl. böhm. slinta,
 Geiferer.
 šlundraty, schlumpig, lappig.
 šlundry, pl. Lappenzipfel.
 šmakaš, schmagcn, küssen.
 šnal, besser: trnal, Goldammer.
 šnaty, Fischrogen; Feuerflocken.
 šny (?), st. trny, triny, Fischrogen,
 =laich.
 šolawa, auch: fahle Krähe.
 špěkaš se (špykaš se?), sich zurück=
 beugen, wie die Kinder vor Furcht;
 vgl. šeykaš und oberw. šćěkaš so.
 špricka (?), Pfeffertraut.
 špracha, abgespalt. Span a. Holzblock.

- špundrije, pl. Roßwürmer.
 štabl (?), Holzwurm, Made.
 štanwica = štanda.
 šteklina, Sticheling, auch: šeklinaf.
 što = co, oberw.
 štyntwa = štync.
 šuba, Schaub, Oberkleid.
 šudny, hobšudny, betrügerisch.
 šudraty, lumpig.
 šudry, pl. Lumpen.
 šušliš = cuchliš (?).
 šwikaš, schmeißen.
 šwikotaš, fichten, streifen mit Ruthen.
 šwjerack = šwjerc.
 šwjerce, pl. Schmalzgräupchen, Grie-
 fen, vergl. oberw.
 šwjerkotaš, zirpen.
 šwódy, nach links (b. Wagenlenken),
 zur linken Hand.
 šyba, Staubbesen.
 šybaš, Schalf.
 šybalny = šybašy,
 Šanucunki = šanki, šanutki.
 šerniščo, Hecke.
 šěšh, Enge.
 šěšniš, beugen, beängstigen.
 šeža, auch: Pfandstück.
 šěžarny, belastbar, Last-, z. B. -ne
 zbožo, Lastthier.
 šěžknuš = šěžkaš.
 šich & šiš, die Stille.
 šiba, Zips (Krankheit).
 šma; šmnjej, st. šěmnjej.
 šoplica, Warmbad, thermae.
 šošenc, der Tante Kind, Geschwister-
 kind, vergl. sotřenc.
 šula, Hündin, beja, mehr oberw.
 Takže, soeben.
 tašug, auch: Augenbutter.
 tarbuch, Bauch, Wanst, alvus.
 technuš, hutechnuš (?), entfliehen,
 vgl. vielleicht poln. technąć, wieder
 verlaufen zc.
 terp, auch: Krummholz.
 tlo, Fußboden, pavementum; Erd-
 strich, daher pl. Tenne.
 tlušjenje, ein Stoß, Contusion.
 tlušnuš, e. Stoß geben.
 tlušćiš, dick machen.
 toba, Fuge.
 tobiš, tobowas, zusammensügen.
 toboša, -lica, Brottranzen, Girtentasche.
 trama, Lagerholz (im Keller).
 traniš (?), vertreten, schützen, inter-
 cedere, zatraniš; vergl. vielleicht
 chrániti.
 trunkawaš, Pfeifer, vergl. oberwend.
 tarakawa.
 trantawa, Schalmel, Pfeife.
 trojako, dreierleiweise.
 trokaty, zipflicht, mit Trageseilen.
 truta, Kalkuttahuhn.
 třachotnosť, Gefahr.
 třachotny, gefährlich; schrecklich.
 třawnik, Rohrsperrling.
 třirkaš, -kotaš, zirpen.
 třiwkaš, -kotaš, zwitschern.
 třodl, Troddel.
 třodliš, lowas, das Kraut schneiden
 ins Faß, Kraut hobeln.
 třuba, ein Wickel Berg.
 třukaty, schotig.
 třumješ, Bach, vgl. böhm.
 třumpaš, auch: schlumpig sein,
 schlumpern.
 třumpawa, Schlumpermagd.
 třupaty, schorfig.
 třusnuš, muksen.
 tuca, Regenbogen, besser als: tyca.
 tudkor = tuder, tudy.
 tukl, Zubrot, Leckerbissen, vgl. oberw.
 tuchla.
 tukliš, das Zubrot essen.
 tuliš, beugen; se t., hutuliš, sich
 verstecken.
 tur, Auerochs.
 tarlikaš, girren, zwitschern; brum-
 mend singen auf der Spinnte.

twardc, Zimmermann.
 tycaś, hinken, himpeln b. Kinderspiel.
 tymje, der Borkopf, vgl. böhm. témě;
 auch: hervorprudelnder Quell;
 daher: pl. Sumpf.
 typas, -potaś, trippeln.
 tys, zunchmen (in der Mast).
Wasís, mit Ziehgarn fischen.
 walka, abschüffige Bahn b. Rollerspiel.
 walkaś, (walaś), walzen, kollern.
 wałmjany = wałmjeey.
 waltork = waltora.
 waltory, der andere, der zweite.
 war, kochendes, brühheißes Wasser.
 warmo, genau: Buttermilchsuppe.
 wata, Ziehgarn.
 waziś, auch: schaden; co to wazi?
 was schadet es?
 ważydło, Wucht; Gewicht.
 wec, we co? warum?
 wedno, wednojo, am Tage.
 wejcyśco, Feldwiede.
 wewśom, gänzlich.
 wék, saeculum.
 wéco, Gerichts-, Dingtag.
 wécowas, rechten, rechtfertigen.
 wěno, Morgengabe, Mitgift.
 wěnosciwy, wahrhaft, verax.
 wěś, přewěś, wofeln, reinigen.
 wětrisko, Sturm.
 widowaś, Gesichte haben; prophezeien.
 wily, wilicki = widły, -dlicki.
 wiselny, zähe.
 witawa, kurz: der Willkommen.
 wjacorny, Abend-, abendlich.
 wjasele, auch: Hochzeitschmaus.
 wjasło, Ruder, nicht wjazło.
 wjatka, Kirchenstand, jatka.
 wjelicaś se, prahlen.
 wjelicko, sehr viel.
 wjelicny&-cno, prahlerisch, prahlend.
 wjelij = wjeliki; in Zusammen-
 setzungen wjelipalc, wjeladroga,
 wjeleerjewo (Mastdarm).

wjerch, auch: Decke, Plafond.
 wjerchny, obere; Decken.
 wjertas = wjerses.
 wjeruch = woruch.
 wjetchły, weif, schlapp.
 Wloch, Italiäner; włośski groch,
 Stengelerbse.
 wlos, besser als: łos.
 włosany, von Haaren, hären.
 wódank, Verzeihung.
 wódnjes, zu Wasser werden.
 wódych, Athmung.
 wójnik, Deichselstrick.
 wólojany, bleiern.
 wólej; wólejowa góra, Delberg.
 wólejnik, Delfuchen.
 wólśownik, Erlenknüttel.
 wón; we wónom casu, in jener Zeit.
 wón, Geruch.
 wónjaś, riechen.
 wónjaty, riechend.
 wósa; wóswy list, Espenlaub.
 wósc = wósc.
 wóscís = wóstrís.
 wósebje, absonderlich.
 wósebnje, sonderlich.
 wósenina, Saat.
 wóskomina, Zähnestarre, Gulicht-
 werden.
 wóstonaszk = wóston.
 wósetko, Eselchen.
 wóslina, -ica, Eselin.
 wósuśk, genau: Aschenfuchen.
 wótawica, Heuboden.
 wóteuśes, aufwachen,
 wótelżyca, Vinderung.
 wótelżyś, lindern, vergl. lzej.
 wótrica, Schleifstein.
 wótroga = wotróg; -gaty, bespornt.
 wótrucyś, abborgen.
 wótył, von hier weg.
 wótwlakowanje, Aufschub, Ent-
 ziehung.
 wowśom = wewśom.

- wowšomny, omnimodus.
 wózabís se, Frostbeulen erhalten.
 wózgriwa, Rostrog.
 wozgriwaty, Rogstrank.
 wóznik, Fuhrmann.
 wózyk, kleiner Wagen.
 wozymína, Winterkorn.
 wózog, Ofenrücke, =stange.
 wron = ron.
 wrotno, Thorflügel.
 wsyšco, schlechtes Dorf.
 wyskaš = juskaš.
Zagjaršyš, erwürgen.
 zaglobís (?), verfeilen.
 zagnuš, verbeugen, krümmen.
 zajimaš = zajmaš.
 zajutřo, der morgige Tag.
 zaklad, Grund; -dk, Anlage.
 zakóncyš, spigen.
 zamaniš, die Hand ausholen (?).
 zamkaš = zamykaš.
 zamžeriš, auch: blinzeln, vgl. böhm.
 zamhouřiti.
 zapražyš, versiegen; keine Milch
 geben (v. Kühen).
 zapyrjenje, Anfeuerung d. Backofens,
 Feuergluth.
 zastapaš, in die Stränge treten.
 zasuzenje, Berurtheil, Verdammung.
 zasuziš, verdammten.
 zašyja, Nacken.
 zaswitnuš, tagen.
 zašmjenje, Verfinsternung.
 zatechnuš, in der Gluth umfallen;
 vgl. technuš.
 zatknuš, auch: ersticken.
 zatraniš, beschützen, vgl. traniš.
 zatrank, Schützung.
 zatwarzely, hartnäckig.
 zawažiš, anstoßen.
 zawjednik, Verföhrer.
 zawłocyš, einengen.
 zawlak, -wlek, Frostwetter, unwe-
 famer Frost.
 zawlekaš, verschleppen.
 zawora, Anwand (im Acker).
 zažernuš, verknüpfen, zusammen-
 ziehen.
 zažewanje, Hinderniß, zažowanje.
 zbanja, große Birnenart, vgl. banja.
 zber, Gimer (Dehmer).
 zbernik, Zuberstange.
 zbrik, kleiner Zuber, zbórk.
 zdobiš bequem machen.
 zdrajiš = zdrališ, reifen.
 zdrany, zerrißen.
 zekšěš se, gelüsten; mi je se zekšěto.
 zelenka, Grünpilz.
 zeliš, würgen.
 zelina, auch: Jätekräutig.
 zemica, Landschaft, Gegend.
 zepjeraš, flühen.
 zewaš, -wnuš, gähnen.
 zewrješ se, einfochen; gerinnen.
 zganowki, pl. Rehricht.
 zgłobiš, verfeilen, verbinden.
 zgłosny, übereinstimmend, concors.
 zgrěšyš, fehlen; sündigen; zgrě-
 šony, nicht getroffen.
 zgromazina = gromazina.
 zložba, Steuer, collatio.
 złošiš, vergolden.
 zlicenje, Rechnung, computatio.
 zmachnuš, verwehen.
 zmjerkaš, -knuš se, dämmern, Abend
 werden.
 zmjeteliš, versiegen.
 zmócnuš, gesund werden.
 zmórknuš se, dämmern, dunkel w.
 zmroziš, stänfern; wühlen worin;
 přezmr. se, sich eisen.
 znojido, Schweistuch, sudarium.
 zrjawniš, erzürnen, vgl. böhm. řev-
 niti
 zrygaš, nicht skrygaš (Zwahr),
 rülpsen.
 zubaty, zählig, zinkig.
 zuknuš, tönen.

- zuś, zuwaś, ausziehen, rozzuwaś.
 zwara, gekochter Hirsebrei.
 zważny, auch: lühn.
 zwaziś, justoßen, geschehen; co jo śi
 zwaziło? was ist dir geschehen?
 zwiśe, der Schwindel.
 zwnerch, das Obere; z wjercha, von
 oben, oberher, auswendig.
 zwóliś = huzwóliś.
 zwónisko, gr. Glocke; eherne Schelle.
 zymnik, Wintergerste.
 zymomjerny, frostig, fröstlich.
Zabjeńc, auch: Schachtelhalm.
 żabniśco, Froschtümpel.
 żagl, glühende Kohle.
 żaławiś se, sich eckeln.
 żaławy = żadławy.
 żal, auch: Wehmuth.
 żarbny, sorgfältig.
 żebrjenje, das Betteln.
 żedaś, pożedaś, begehren, verlangen.
 żedny, begierig, lüstern.
 żegoriś (?), helfern.
 żenu, praes. zu góniś.
 żeruch, ein Gefträuch am Ufer (?).
 żłobkowaty, ausgehöhlt.
 żmriś, blinzeln, bei sehenden Augen
 blind sein, vgl. zamżeriś.
 żochna, pl. Wiedertauen.
- żochniś, wiedertäuen.
 żoldk, Magen, Magensack.
 żoltnica, Gallsucht.
 żołw, Muschel; Schildkröte.
 żonopnik, wilder Senf.
 żoraj = żorawa.
 żoratk, gew. pl. glühende Asche, lix.
 żortny, schertzhaft.
 żrěbiś se, Füllen gebären.
 żupan, Bienenzeidler (?).
 żur, mühselige Arbeit.
 żurniś se, geplagt sein, ermüden.
 żurnoś, auch: Kummer.
 żyżank, seidenes Gewebe u. dergl.
Żėkowizna, Dankgabe, =geld.
 žens = žins.
 žensny = žinsajśny.
 žerk, Reinsamenabstreifer (Werkzeug).
 žergnjenje, exsecratio.
 žergnuś (?), verwünschen, verfluchen.
 žernica, Hantsbreche.
 žeroń (?), Fischekneg.
 žeru, praes. zu draś, reißen; žeru
 se, ich schreie; vgl. rozżeraś.
 žibjeś, zażibnuś, heiser werden.
 žiwowanje, Bewunderung.
 žmuś (?) = žimaś.
 žosy, irgendwo.
 żożlem, wo immer.

P řidawk. P ři biblickich p řikladach a citatach namakaja so tute napisanja hódne prajidma a sady: Naju wše psy znaju Z nama se kuždy keo dokusaś By śi ten kokot pokluwał! (Daß Dich der Hahn haße!). By śi te psy a kócki zjědli! (Ut te Dii Deaeque perdant!) Wón hujžo seičha, ako kócka z gólubnica. Zte psy maju stergane kóže. (Wer beißt, wird wieder gebissen.) Wón hukřadno swinju a dajo te nožki Bogadla. Wysoke p řiseganje pokazuju na dlymoke ldganje. Nic lužam na p řilubo.

P řispomnjenje 1. W podatych slowach sym pismik „ó“ zwjetša tam trjebał, hdžež by po nětěišim wuprajenju stać měl. Rozdžěl drje mjez „o“ a „ó“ p ři krótkim wurjeknjenju wulki njeje. Tola džeržu za p řisprawne p ři woćišćowanju delnjołužiskich slowow, zo so dale a stajnišo prawidłow džeržimy, kotrež sym z wužićom Bronišowych zapiskow w nastawku: „Wo „ó“ w delnjoserbšćinje“ (Časopis 1862, str. 111) postajil. Pisaja so z hubnikami a krknikami započínace sylby: „bó, pó, fó, wó, mó; gó, chó, kó“, jelizo hubnik abo krknik nješlěduje.

Jenož to radžu hišće, zo by so „ó“ w hewak sem slušacych sylbach tež tam pisało, na kotrychž akcent při přědkownym přibýwanju wjaey njeje, n. př. wólaś, powólaś, nic powolaś; gótowaś, přigótowaś. Podobnje činimy při „ě“; pišemy je w tajkim padže, byrnje při zhubjenju akcenta zwjetša (tehorunja w hornjoserbšćinje) kaž „je“ so wuprajalo, n. př. žěk, nježěk; spěšny, njespěšny; nět, do něta.

Přispomnjenje 2. Při wospjetnym přehladowanju ćišća a rukopisa přistaju hišće tute porjedženki a přirunanki:

balamny, beßer bałamny.	hudrožaś, b. hudrožyś, wgl. poľn. drožyc, dražyc.
bicaś, b. byncas, summen.	jeko, b. jeklo, wgl. ebenso slowen.
bluznaty, auč: bluznjaty, ftriemig.	kel = keľ.
bryzało, auč: brizało.	kódrowanc, Corduanſchuh.
drišćis, wgl. poľn. dryzdać.	křižiś, b. křižyś.
gunty = gónty, wgl. poľn. gonty, Schindeln.	kuznol, oder: kuznoľ, wgl. kuznoľk, Staarmäſte, Fiſchforb.
hobli, b. hobly.	ľužyś, oder: ľužiś?
hobmaniś, t. hobmamiś, b. bezau= bern; wgl. poľn. und böhm.	plepolić, oder: plapolić?
homľoňje = homľoňje.	přepasľny = přepastny.

Delnjoserbske slova z rukopisa Kř. W. Broniša.

Wupisaľ *M. Hórník*.

Serbskim ryčespytnikam drje je znate, zo je Delnjoľužičan k. Broniš, faraľ emer., mjez druhimi džěľami rjanu zběrku slowow wozjewiľ, kotrež so w Zwahrowym słowniku njenamakaĵa, a to w Smolerjowym časopisu „Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft, Jahrg. 1854“ str. 331—344 a 537—556. Tuta zběrka ma napismo: „Mittheilungen aus einem alten Wörterbuche der niederlausitzisch-serbischen (wendischen) Mundart“. Tónle „Wörterbuch“ je zaľožil Mag. Martini (duchowny w Synjeńcach, Fridlandže, Tľukomju) a wjele wudospoľnjaľ ryčewustojniši Mag. Hauptmann (wot 1731 w Rědorju a Skjarbošcu, wot 1738 w Lubnjowje). Najwjacy slowow drje je wot poslednišeho w Lubnjowje zapisanych.

K zběrcy w Smolerjowych ľětnikach podawam tudy wobšěrný dodawk z druheĵe recensie teho sameho Broniša, kotruž

je wón našej Maćicy Serbskej dobrociwje darił. Kaž nětko widžu, je wón po wočišćenju přenjeje zběrki tamny rukopisny słownik hišće jedynkróć přehladał a wupisał. Duž wučahnu te słowa, kotrež hišće wočišćane njejsu. Spokojam pak so z rjodom, kiž njeje wšudžom alfabetiski, ale z džěla słowa jeneho korjenja w hromadže poskićuje. Dokelž při kóždym Bronišowym słowje do hubjenje zrjadowaneho Zwahroweho słownika njehladam, móže so stać, zo jene abo druhe słowo tudy njetřebnje wospjetowane steji. Tež najnužniše porjedženki podawam.

Ac, ob, oberw. hač.

Baba; plowu babu graš, blinde
Ruh spielen, Mummenspiel treiben.

bacha & pacha, Fach, Auszugsfach.

bacht, Prahlerei, Großthun.

bal, der Ball.

bańka; rad bańku zwigaš, gern
trinken.

basken, offenes Faß, Waschfaß.

bedło, genau: schlechter, unesbarer
Pilz.

bědny, auch: pobědny.

běgas; zběgowanje, Aufslauf, Auf-
ruhr.

bejniš se, üppig thun, stolziren.

bejnosoć, Ueppigkeit, nicht: List.

běl, der Splint, bělizń.

bělman, d. weiße Staar im Auge; e.

Krankheit der Erbsen- u. Leinsaat.

běgota, Durchfall, Ruhr; cerwona
b., rothe N.

biceń ist zu streichen.

bjakot = jakut.

błošco, dimin. v. błotko.

błožki, glücklich.

blasa, besser lysawa.

blobotaš, brodeln, kludern.

bluznjaty, striemig.

bog; zbogda, z bog da (statt lec
bog da), geliebts Gott, wenn Gott
will; bogu daš, bogu cyniš, Al-
mosen geben.

braškowaš, gittern; ausnähen, sticken.

brizawa, -wka, auch: brizgawa,
Stachelsohle, um sicher auf dem
Eise zu gehen.

brjak, mały b., kleiner Nichtsnuß
(v. e. schwächl. Kinde oder Dinge).

brjakaš, rissig, angebrochen klingen.

brjaknuš, ein sprödes Gefäß durch
Schlagen rissig machen.

brjakot, rissiges, leicht zerreibbares
Zeug.

brjakotaš, knistern (v. Eise), bersten.

Brjazka, Blasdorf b. Lüberose.

Brjazow, Birkenberge b. Guben.

Brjazyna, Großbresen b. Guben.

brjok, Arlesbaum.

brjuchaty, dickbäuchig.

brjucho = brjuch.

brudny, schmutzig, voll Unrath.

Brunojec, Braunsdorf b. Muskau.

bryła, Eisenstein.

bryzgaš, pusten, sprudeln; frech lachen.

bubon; nabubnaty, aufgedunsen.

buglin; -nowe zele, Knopfsraut.

buchtowaš, auch: zerwühlen, dräm-
meln.

bumbak, -ac, Rohrdommel, jejb.

Bucyn, Byeyn, Bugen b. Straupitz.

Butyń, Betten b. Finsterwalde.

bydliš; hobydlny (gespr. auch ho-
budny), inwohnend.

bycas, pimpeln, greinen (v. Kindern).

byše, auch: das Wesen.

Bytryn, Pitschen b. Luckau.

- byzkaś se = vor Bremsen davon-
laufen (v. Rñhen).
- Cacawka**, richtiger sacawka (sack).
Carchel, Zerscheldorf b. Finsterwalde.
celišca, pl. Kinnlade.
cerwjeny; zacerwjeny, schamroth;
zacerwjenis se, erröthen; cer-
wjenkojty, röthlich.
cesé; ho cí méś, in Ehren halten.
corajšy, wc., der gestrige.
crješ, pócrješ, póceras, schöpfen.
crjonak, auch: crjenak.
cuch, Geruch, Witterung.
ewjern, besser šawnica, Nähzwirn.
cyba; cybanka, Rauffpiel, wobei der
Verlierende am Nischel gerauft wird.
cybulaś, Zwiebelhändler.
cyck = cye.
cygel, auch: cegel.
cym — śim, je — deśto.
cypotaś, auch: copotaś.
cytra, Zither.
cytrona, Citrone.
- Daś**; daś se na někogo, auf Je-
manden losgehen, über ihn her-
fallen; wotewdank, Vermächtnis,
Testament.
dal, die Ferne; z dala, z daloka,
nicht z dalim.
damašk, Damask.
derkotaś, auch: knirschen; schlottern.
Dłopje: do Dłop, w Dłopach.
Długe; z Długich, w Długich.
dłym, auch: glum.
dołkаты, auch: jamkаты, depkаты.
draś, hudraś, abringen, abzwingen.
Draždzany, auch: Dreždzany.
drémota, Schlassucht, Schläfrigkeit.
Drjask, Drösig b. Dobrilug.
drjewjanica, Wasserkanne (b. Mus-
kau).
drjowno, Holzstück, Bauholz.
droga; wjeledrogi, die Landstraßen.
drogowas, wandern.
- družba, Brautführer, auch: podruž-
ba (als abstractum pro concreto,
wie podestà).
drusk, besser drjusk, grjuzk.
dubina, Eichenholz.
dubjany, eichen.
dubrawa, Eichwald.
Dułojce, Deulowitz b. Guben.
Duplice, Teupliß.
dupnak = dupnack.
dupnaty, löcherig, holl.
dupnik & dupjet, Staarmäste.
dyla & dula, Quitte.
dypas, nicht dybas.
džyny, rdžyny = ržyny.
- Fójt**; njefójt, ein gewesener Bogt,
wie njepastyř, gewesener Hirt.
foter, Vater (in der Kindersprache).
- Garba**, Garbe, Weißkummel.
garcys, schreien, poltern, lärmen; vgl.
böhm. hrčeti.
garowaś, Gerber.
Gela, Dangel, Daniel, wie Drejka,
Rejka, Andreas.
gelń (poln. gleń); zgelnjowe drjo-
wo, vermorschetes Holz; vielleicht
statt zgniławy.
gibaś; zagibaś, zagnuś, einbiegen,
einschlagen in der Naht.
gjarb; zgjarbaś, aufhuden.
gjaršej, gjaršeja = gjaršyja.
gladce, glatt, rein weg.
glowa; hoblysona g., Glaskopf;
glowka, Obertasse.
gluśyś, pogł., betäuben; fasteien.
gniw; zgniwaś, erzürnen, aufbringen.
gód; po góze, nach Zufall, auch:
póze.
gorješ; rozgorješ, weiter brennen
lassen; se r., auseinanderbrennen.
gorucys, glühen, lodern.
gósé; góstny, gaslich.
gowéze, das Mastrind, gowédo,
nirgendś glowédo.

Gózd, Kransdorf, nicht Rahnsdorf.
gra; na jgru hys, auf Zeitvertreib,
auf Besuch gehen.

grakas, plärren; janken.

gramotny, gehässig.

Groše, besser Groze, Kieckbusch.

groza = grozba.

gubac, Großmaul.

guslowas, nicht gusl., auch: mit
Versprechen, Streicheln u. heilen.

Hačak (von oberw. hač = hac),
oberlauffter Viehhändler.

hantwal, auch: twjelco.

harknaš, Erker, auch: Dachfenster.

hejda, -duš, Heidekorn; hejduška,
Rätschel, wildes Heidekorn.

hejtman, Hauptmann.

Herpna, gen. -eje, Repten b. Betschau.

hobjerto, nicht hopita, drehbarer
Rungenschemel, 3. Unterschiede von
hoplon, d. feste R. am Hinterrwagen.

hobruc, -ryc, nicht hobryca.

hobwjasny, umä Dorf gelegen.

hogaf, Jagdhund, Stöber; wilder
Knabe.

hochel = hochol.

hokupk, -pki, pl. Raft, Erholung.

hokuče, hokunk, Barsch.

Homšica, Antig b. Guben.

huger, gen. -gru, Finne.

hupac, scherzhaft für: Brautkranz.

hurkaš, auch: wurkaš, girren.

hušpurny, stink; viell. das dialektische
„wuschber“.

hutk, Eintrag im Gewebe.

Hylža, -žbjeta, Elisabeth.

hysopica, Fjop.

hys; mi zo na bluwanje, mir kommt
das Brechen an.

Chłodk; chłodkojty, fühlhartig.

chochol; chocholac, Seidenschwanz.

chocholotka, fuppige Henne.

chósé (st. chlósé?), Raßensterz, equi-
setum; zly ch., d. ägende R.

Chóšešce, pl. Schlabendorf.

chótny, chutny, lüftern, gierig.

chropiš, auch: křopiš; hukřop,
Brühsfütter.

chuduški, sehr mager.

chwališ; chwališ boga! Gott Lob!

chwatk; na chwatku, eilig.

chytawka, Perpendikel.

Jaden; jadorodny & -rožony,
eingeboren; wótjadnaš, abdingen.

jajo; nasedne j., angebrütetes Ei.

Jamna, eje, Jamno b. Forste.

Jamne, ego, Jamno.

jaskolicka, auch: die Schrauben-
mutter unter dem Spinnrocken am
Rädchen.

jazorišé, wüste See Stelle.

jaž & jež, Igel; auch: J. des Rind-
viehs.

Jazin, nicht Jažyn, Jäschen.

jerki = jery; vgl. böhm. křehký.

jezusaš, Jesus rufen.

jopa = jopka.

juž; juž gau, ja doch!

Kaca; auch: kaše, u.; kašecy =
kacyny.

kadka; prjatkarska k., Kanzel.

kakack, nicht kokack.

kałownik, Blaukehlchen.

kamjeny, pl. der Stubenofen; tam
k. padaju, dort klappert d. Storch.

kanka, der Schleier.

karban, auch: kurban.

kazula, auch: kjazula.

Kerkojce, Kerkwiß b. Guben.

Kiperna, eje, Küppern b. Guben.

kircas, schreien (v. Kranich).

klasé; příklad, Muster; zakla-
dawka, Mistbret am Wagen.

klud, nicht klud.

klek & klok, Pfeil.

klétka, auch: Kanzel.

klinka; klinku biš, ansprechen,
Haus für Haus betteln.

kloba, d. Kloben.
 klimpaś = klinkaś.
 klukaś, wohl statt kluwkaś, mit dem Schnabel durchbohren.
 knichtowaś, hinrichten.
 knycyś = knykaś.
 knykae, zerbrechliche Hohlseifen.
 knyla, auch: knydla, knypjela.
 kobjelař, Kobermacher.
 Kobolnja, eje, Kobbeln b. Guben.
 kócka; přikóčna k, trächtige Kasse.
 koklowaś, auch: keklowaś, aus der Tasche spielen.
 kokordac, -rdack, Spindelbaum, Pfaffenhut.
 kokornak, Wetterhahn; Mutterkorn.
 kokořař, auch: Hühnerhändler.
 kokot; -towe zele, Schöllkraut (im Spreewald); -towu nogu jěśe, nichts verschweigen können.
 kólušk, kólusk = kolk, auch: Wirbel am Spinnrad.
 kólownotny, drehrig, schwindelig.
 kólka, Kollif.
 Kónik, Kanig b. Guben.
 kopycka, nicht kopicyca.
 kósa, auch: Schwertlilie; kósaty, fensenförmig.
 kóśowař, Gicht-, Zaunrübe.
 kóřanki, pl. Kaspensfötchen (i. Spreewalde), wójceca guba.
 kótriś, kutriś se, sich absondern, vornehm thun, sich überheben.
 Kózle, ego, Kasei.
 krowka, Mistkäfer.
 krozla & -zla, Kreuzel-, Preuzelbeere.
 kružoliś se, kreisen, wirbeln, aufwallen.
 křabanka, Geschabsel.
 křacaś, auch: křocyś; lau křacaś, Lein zum Trocknen breit aufstellen.
 křadnuś; se přikř., sich heimlich heranschleichen.

křiwđny, leidig, ungerechtfertigt.
 křieny; k. tyžeh, Woche nach Rogate; k. stwórtk, Gründonnerstag, auch: Himmelfahrtstag.
 křuřenka, auch: křuřnawka.
 křyś; zapokřyś, bemänteln.
 kublaś; skubjelny, Nahrungs-, Wirthschafts-; skótně skublo, Viehzucht.
 kulowack, auch: die Hummel.
 kurcaś, auch: girren.
 kus; hokusyś, herausbeißen e. Stück.
 kuřawa, glatte Frauenhaube ohne Spitzenbesař.
 kuznořk, Staarmäste (Spreewald); Röhre v. Rüsterrinde.
 kuzeliś se, sich verpfügen, verwirren.
 Kuzerna, Kuschern b. Neuzelle.
 kwapa, Schildkröte (Spreew.), sonst nopawa.
 kwětlina, Baumbblüthe.
 kiwkaś, kiwkaś, schreien (vom Käuzchen.)
Kagoda, Lieblichkeit, Lindigkeit.
 lamak, dolamowak, auch: dopalowak, der letzte Spinnabend vor Weihnachten, wo d. trägen Spinnerinnen, die zur rechten Minute nicht abgesponnen haben, der Oberrocken zerbrochen oder der Wockenrest verbrannt wird.
 lapis, in Zusammensetzungen; zalapíš, ergreifen; podł. słowo, ein Wort auffangen.
 ldgaś; zeldgaś, nicht losgehen (vom Gewehr gebr.).
 lokařina, statt wł., vgl. poln. włochaty, zottig, faserig.
 Lomy, Rahmo b. Neuzelle.
 lučyś, treffen (böhm. lučiti, schleudern, werfen); nadlučyś se komu, Jemandem zufallen, beschieden sein; to se mě nadlučy, das trifft zu meinem Vortheil.

lysyna, menschliche Stirn (um Kalau, wo coło unbekannt).

Lac, statt wlac, schleppen; włoka, Schleifschlitten.

laś; zalaś, zalewaś se, ertrinken; rozlaś, vergießen aus Versehen.

laźke scil. jetra, pl. d. leichte Leber d. i. die Lunge; dagegen: sěžke, die Leber.

lěpki, -pnaty, flebrig, přilipaty.

lišenka, röthlich gelber Pilz (bei Senftenberg), sonst kokoška.

Mały; njemały & -to, ziemlich; -to, öfter; homało, beinahe; namało, ein wenig, fast; zamało, zu wenig; po małem, allmählich.

marsčas, rümpfen, runzeln.

měkotaś = mjakotaś,

měkuś, Futterschilf (b. Kottbus) = kastwja.

mělina, auch: Mairwuchś b. Kiefern und Tannen.

měź, Messing; mědcany, Messing.

Michow, Mönchhofe b. Lüberose.

mjasec; namjasecny, mondsüchtig.

mjataś; zam., verwerfen, mißgebären (v. Vieh).

měś; přimaś; přimata chórosć, ansteckende Krankheit.

Módla & lej, Madlo; vgl. böhm.

mdły, matt, benannt nach dem kleinen Spreearm (Priorgraben).

módrawy, bläulich.

Mokař, Ansiedler in den Teichen bei Stradow.

Mokre, ego, Mokrow.

móliś; pomalaś se, sich aus Versehen entblößen (wie kleine Kinder es thun).

mótyjka, die zweizinkige Hacke

mrěś; přemrěś = głodom mrěś; na huměrach laźaś, im Sterben liegen; huměraś, sterben wollen, verzagen.

muceś; hobmucno, zum Ueberdruß. mukowaty, mehlig.

mur, Mohr.

mumliś, mummeln, müffeln.

muś, mascul. Miere.

mutki, teig (v. Obst); -ka, Teigbirne.

muź; homuźyś se, sich vermählen.

mychaś; daher: mychac, d. Brautschleier (scherzhaft).

myrkaś, auch: murkowaś, dämmern.

mysnik, Messing.

Myśyn, auch: Muśyn, Muschen.

Nagły, jäh, plötzlich.

naric, richtig narś.

natřik, st. nasćig.

němula, schweigsames Weib.

naześ se, auch: nazaś se.

Nazejece, Nehsdorf.

njamaś, m., Armuth, Mangel.

Njamoškojce = Njabožkojce.

nicoji & niceji, Niemandes.

niwa, Flur (nur als Flurname).

njecoji = njeceji, irgend Jemandes.

njechaś; wotnjachowaś, sich weigern.

Njewěšk, Niewisch b. Lüberose.

njewjasely; -le łopjeno, Huflattig.

njezjapki, nicht njezjabki (vergl. japati, aufpassen).

noc; dobru & zawdaś; hob noc,

die Nacht über; srjeze nocy,

inmitten der Nacht.

noga; hobnoźka, auch: Höschen der

Bienen.

nugława, die nach der Magenwurst (brjuchawa) größte Wurst.

nuriś; podnurjowař, Taucher.

nuta, Viehheerde.

nutřnjejšy, d. innere.

nutřnosć, Innerlichkeit.

nuzkaś, drängen, nöthigen, zureden.

nuzny; nuznje wólaś, kläglich rufen.

Ojejkaś, oJe, od. Jesuśrufen, o Jejko.

Ortyja, Oša, ołtař, olberny, aptejka = Hortyja od. Wort., Hoša zc.

- Pachot**, Bursch (nur noch als Familiennamen).
- pališ**; hopalony swěžeń, Brand-
bustag; přepalone žyto, vom
Sonnenbrand beschädigtes Getreide.
- pałka**; hopalkaš, abspülen e. Gefäß.
- panej**; dim. panewka & panwica.
- parjez**, nicht pariz.
- parskac** = parskawa.
- pas**, auch: hopask, Gurt.
- pastny** bei Fabric. einfältig, wohl
prostny; samopastny & pašny,
sich selbst überlassen, freilebend.
- pezerny**, wohlbeleibt, genährt (von
Kindern).
- pěskownja**, Sandgrube.
- pěš**, pinaš; spinak, Spanntiem;
- pinkaš woce**, oder pinkaš, d. Augen
schließen; serbski pinak, e. Stock-
wende, der gleichsam sich zuknöpf.
- pišéaty**, auch: triefend (Augen).
- pjacyk**, Kamin, b. Muskau swěcnik.
- pjas**; psowa wěra, Röhlerglaube;
psowica, Faulbaum.
- pjelucha**; -chaty, auch: fahmig
(Bier, Wein).
- pjepr**, auch: papr.
- pláč**, mittlere Leinwand, halbflächsen.
- plášis**; pláš hoplaš, Wurst wider
Wurst.
- plomješ**, lodern, flammen.
- plošeń** ist falsch, statt na pošeń =
napošny, schräg, abschüssig (vgl.
poln. košny, ukos).
- plunuš**, pluwaš; łuki su hoplu-
nuli, d. Wiesen sind beschwemmt.
- plapawa**, Gartenmelde (um Burg).
- plascé**; włosowa zapleta, Haarzopf.
- pláš**, auch: plěš.
- plěšis**, Nebenform von plascé.
- plon**, genau: der mythische Drache
(böhm. u. poln.: Beute, Ertrag).
- plowbaba**, d. Blindkuhspiel,
pluraš, versprühen, zerlaufen lassen.
- Pnjow**, Pinne, nicht Pynow.
pócynk; njepócynk, Untugend.
pócěnk, Ehrengeschenk.
pócěwiy; -we klěby, Schaubrote im
Tempel.
- podług**, adv., auf die Länge.
- pochowišćo**, statt puchowišćo (?),
Dorf (im Spreew.).
- pochwa**, Degenscheide.
- pokoj**; njespokoj, Unruhe; nje-
spokojom, adv., unbefriedigt.
- póldnjo**; wotpóldnja, nachmittags;
pólópóldnjo, Südwest.
- pólny**; njedópólny, unvollständig,
nicht vollzählig.
- pólack**, Feldsperling.
- Pólo**, Pöblo b. Guben.
- pólski**; -ske křuški, Feldbirnen.
- popjel**; na p. pališ, zu Asche brennen.
- póras**; napórny, possitl., kurzweilig.
- pórywina**, pórwina, steifer Brei (mit
dem Löffel porywaš).
- pósad**, auch: pó sada.
- pospoř** = sporom.
- pósyłka** = póslanka.
- póšmurjak**, Dackmäuser.
- póšerpina**, Aalfirsche.
- pot**, -tk, pota, -tka, Pathenkind.
- powitka**, besser: Ackerwinde.
- powrězlo**, -rjazlo, Strohband.
- Pózym** & -žym, Pöhsen b. Guben.
- praskac**, Sumpfschachtelhalm.
- prěš**; hoprjety und hoparty; hu-
prjety, verwehrt; zaprěš, -pjeraš,
verläugnen; wotepřěš se někogo,
Jemandem entsagen.
- proch**; sprochnjely, vermorscht.
- přawis**; hupř., rechtfertigen; wot-
přawowaš, abprocessiten.
- Prieyn**, nicht Prieyń.
- prinkawa**, statt borinkawa.
- priscel**, Hautpickel, -bläschen.
- prjedny**; -ny zeń, prjenjeń, vor-
gestern.

pražys, dörren, austrocknen; se př.,
versteigen.

přég; -gny kón = brozdny; na-
přegaeny wól, Leinochs.

překora, Troß, Widerseligkeit; -rny,
widerseglig; napřekornik, Wider-
facher.

príkruzyš, andrücken, anfleumen.

Přiluk, Preisack.

prostny = prósty.

psyki, statt spiki.

puck & -ka, Schlehe.

puclawa, Pudelmütze.

puchowás, pochen, grossen auf Je-
manden.

pukala & pukadlo, Plagbüchse.

pupajca, Staubpilz; Löwentahn.

purjenka, ft. pyrjenka, Glimmasche.

pustki, besser: póstki, Posten; p.
nosys, póstkowás, P. tragen.

pušcadlo, der Teichständer.

pyskac, Großmaul.

pyskaš, aufwühlen, -wiegeln.

pytak & porak, Feldhüter, Pfänder,
Zwahr: korak? vgl. oberw. kó-
rjenk = khódnik.

pytaš; hop., probiren, kosten.

Rada; naraziš, anrathen, empfehlen
eine Person; Bóza hobrada, Christ-
bescherung; přiražowás, durch
Zureden verkuppeln; radca, radc,
Rathsherr; auch: Trumpf im
Kartenspiel.

radawa, besser: kopjelko.

radnaš, kuppeln, die Reigungen be-
rathen.

Radowank, Radensdorf.

Raduše, nicht Radušc.

rakojca, Krebsstein.

raňgas, rauschen (von Schweinen im
Spreewalde).

rany, besser: ranny, -ne prjatko-
wanje Frühpredigt.

rěd; domacny r., Hausrath.

reginy, wohl: wreginy (vgl. wrog),
die Elben, Elbischen, Elfen i. e. Tob-
sucht, Krämpfe.

rejki und rejoyki, pl. Champignon-
pilze, podcarnawe griby.

rejoynik (statt rojoynik, weil die
Bienen ihn umschwärmen), Süß-
nerpsöthenkraut; auch: škobrjen-
kowe nožki, Seradella.

rěpišcío; -štne, pl. scil. zagony.

rěso, auch: rjaso, rjeso, poln. lasa.

rešk, auch: rašk.

Rěwojce, auch: Rědlojce.

ricas, auch: ricyš, riš und riwas
(vom Rind und Hirsch).

ritowás, wohl: rytowás, brunsten
(v. Schafen).

rjapotaš; -tace złoto, Flittergold.

rješeńca, ft. wr., Blindschleiche.

robliš = rubliš.

rog; narožny, Eck.

rolawa, Feldbirne.

ropa, auch: chropa.

rosć; hurostk, Auswuchs.

řota, ft. wrota; wrotno, zurück!

rowný; z rownju, zugleich.

rubaš; sruby, Brunnenkranz, Holz-
verbindung.

ruka; rucycka, Spatengriff; wěrna
ruka přijžo přez wšu zemju
(Sprichwort).

rybarnja, Fischhalter.

rybarnjak, Fischstöber.

ryborak, wohl ft. ryborazk, Fisch-
möve; e. Wasserkäfer, sonst chrust.

Rydaň, m., Rehhein b. Finsterwalde.

rys, nicht ryst, e. Unkraut im Leine
(nach der Samenfarbe so benannt).

rysta, das Gerüst.

rystowás, auch: roštowás.

Sam; samosebny, einzeln, jedes
für sich.

samski, selbststeigen.

sarna; sarnik, Rehböck.

- saziš! hus, aussetzen, tadeln; za-
 sažity, untersetzt, robust.
 śakotawka, Zitscherling, Meergeis-
 lein.
 śeł = strėl; póstrel, Schuß;
 žiwy pósčel, c. Art Gras.
 sednuš; našedne jajo, angebrü-
 tetes Ei.
 sekaš; sekawy kušk, Hackefloß.
 Selc, st. Sedle, Żeł b. Sorau.
 seň; slyńcowe sně, Sonnenstrahlen;
 vgl. śčany.
 skomjel, vgl. böhm. omel.
 skowliš, auch: skomliš.
 ślod; ślodawka, Süßapfel.
 slyńco, -cko, auch: Sonnenweiser.
 slabro; żywe s., Quecksilber.
 smaržel, spreew. smargula, -gla.
 smrodyn, Maibold im Spreewalde
 (Malkirsche?).
 smyk, smyck, smuck, auch: Dorf-
 blume, Wiesenwolle, sonst: kós-
 mjalka.
 sněšaty, -śojty, brandig.
 sněžyty, schneeartig.
 Soje, auch: Sowje.
 sprjoska, b. Spremberg sprjowska.
 stlaš; njestlajucy, unverweßlich.
 sto; setny, der hundertste; story,
 hundertfach.
 stoł; blidowy stoł, Tischgestelle.
 Stoporsk, Staupitz b. Dobrilug.
 stuženk, Spring, frei abfließ. Quell.
 stwórtk, Donnerstag.
 styskaš, ein ängstlicher Mensch.
 suk, auch: Knoten im Faden.
 suwanka, ein blätteriges Kraut.
 suwaš; wos. se, an den Gebrauch
 kommen.
 swak, jeder ältere Verwandte bei
 Hochzeiten.
 swěcnica, Hackel.
 Swětło, ego, Lichterfeld b. Finstern.
 swjerbješ, juchen.
 sykawica, c. kleiner Spreesisch, äh-
 lich dem Gründling.
 sykotaš, zwitschern, schnell und
 stotternd sprechen.
 Šacaš, sichern; hopuklina šaco, die
 Geschwulst läuft aus.
 Šachlejee, Schachsdorf b. Finstern.
 šcaš & scaš, Präs., scym, seyš.
 ščepa; wotščep, Splitter; -paty,
 splitterig.
 ščeriš, auch: schnurren, klappern;
 -rowaš, muckern (mit den Zähnen);
 ščere, Grille.
 šči, ščišk (?), Bettler, Hungerleider,
 vielleicht v. tšči, leer, nüchtern.
 ščipk, -pak, der ägende Klappersturz.
 ščiry, auch: ščery.
 ščura, um Spremberg trmjelica.
 škret = křet; -towiščo, Maul-
 wurfschaufen.
 škrjeny, pl. Oberfinnbacken.
 škruta, Scholle, bes. šk. lodu, Eisch.
 šmotliš, grätschelnd gehen, schlarsen.
 špejka, Spieße, Lavendel.
 špundeš, Rostwurm.
 špurlink, Spilling, gelbe Pflaume.
 šropa, Striegel.
 štabjel, Wade in Wunden.
 šteklin, Stichel.
 štole, der Steffen, Haarkamm.
 štyr, Stör.
 šuwowaš se, sich scheuen, něcogo,
 vor etwas, sich entschlagen (spreew.).
 šwarcaš, rauschen (v. Kleidern), lär-
 men (v. Fröschen).
 Šydłow, Schidlow a. d. Oder.
 šynzel, Schindel.
 šyškaš, bes. stary š., alter Knicker.
 Šamno, die Dunkelheit; -moy, auch:
 śmaty, śmojty.
 šeň, dunkler Schattenstreif; zašniš,
 verdunkeln.
 šepaš; přiš., vorschwingen (d. Flachs).

šepjeras, auch: šerjepis.
 šerjen, ein großes Sacknetz, poln.
 ciereniec.
 šešys, säugen; šešeca, Säugerin.
 špa; najšpje, über d. Stube, auf d.
 Boden.
 špis; pošpiwaš, verwerfen (v. Thie-
 ren); wotešpis, wegwerfen.
Talaš, auch: geschnittenes Scheib-
 chen; Knieſcheibe.
 tašk; šprv. teškowna seš, Vogelnetz.
 tergaš; sternuš, verrücken, verwirren.
 tkac = tkalc.
 tluc, f. Schrot, abgestampfte Hülsen.
 tlukaš, auch: tluc.
 todejšy, d. dermalige.
 ton, auch: Wildbahn.
 toruž, Thorhaus.
 tralakaš, trillern, tyrlikaš.
 traš; trajny, dauerhaft.
 trišcaš, dünnleibig sein.
 Trjebac, Trebiš b. Lüberose.
 Trjebin, Trebendorf.
 Trjepule, Treppeln b. Kreuzelle.
 trješ, trinuš; pjera t., Federn reißen.
 trjetoliš, auch: trotoliš.
 trjoba, auch: potrjoba.
 trodla, auch: třodla.
 třakaš, tacen, ticen (v. d. Uhr).
 třakotaš, plärren, scakotaš.
 třakotawa, Zschischerling, scakota-
 wa, kleiner Wintervogel.
 třasé; třesata zupa, Gallerte.
 třaslinaty, faferig.
 třeplaty, zäferig.
 třikaš, mit der Hand sprengen, in
 kurzen Bogen werfen, e. Kinderſpiel
 (Bohnen, Knöpfe u. f. f. werden in
 Grübchen geworfen).
 třuraš, tröſchen, herabrinnen.
 třyjk, väterlicher Onkel (ješt Fa-
 miliennamen).
 tuna, (b. Lübbenau) tunwja.
 tykotas, Du nennen, wie wykaš.

tymje, Sumpf, tymjenca.
 Tyno = Mjertyn; Mětko.
Walak, Nachtrabe (der geſcheucht
 auf d. Erde ſich fortwälzt).
 wariš; hobarišco, Vogelkien, hobaš.
 wašnja, die Gewohnheit, Sitte.
 Welmice, Wellmiš b. Guben.
 wězaš; huwězk, Schleifband unter
 der Haube; Strumpfband; zwě-
 zanje, Umſchlag; powězlo, Stroh-
 band.
 wikotaš (wijkotaš). wedeln, wackeln.
 wiš; to se mě na jězyce wijo,
 daš liegt mir auf der Zunge.
 wjacor; swětwjacor, Feiertag.
 wjelesy, d. wievielte?
 wjelowaš, ſchweißen; nadw., an-
 ſchweißen.
 wódnik = wóduy mlyn.
 wójnaš, Streiter, Kämpfer; auch
 Zänker.
 wójca; wójceca guba, Ruhrkraut.
 wójkowaš, nicht wójtowaš, um ſich
 werfen mit etwaš.
 wójo; njemudre wójo! dummer
 Stock.
 woko; nadwócy, die oberen Augen-
 lider; tak wjele ako wo woce
 lažaš móžo, ſehr wenig (ſpricht-
 wörtlich).
 wóla; powólny, willfährig; wólu
 wizeš, ſeinen Willen durchſehen
 können, ſich ungebunden fühlen.
 wólejkaš = wolejaš.
 wón, Duft; wónjaš, duften.
 wóraš oder wrješ; zawora, daš ge-
 ſchloſſene und quergepflügte Bor-
 ende des Ackerſtücks.
 wótwor, Deſſnung; zawjeradło,
 Fenſterladen.
 wóš, hós, f. Achſe.
 wóšé; -čaty, grätig.
 wóšol; wóšlina, Eſelin.
 wóžeš, umthun; bedecken.

wóziš, wjasé; wózař, Führer; přewożowanje, Leichenbegleitung; přewóz, Ueberfahrt; powóženje, Zuflucht; wódzka, wócka, Lenkleine.

Załuž, Załuž, Salhausen.
Zarjec, Sáriř b. Kalau.
Zawod, Souden b. Guben.
zdariš se, gerathen, gelingen.
zmychaš, zmukaš, schluchzen.
znaš; přiřnaš, zuerkennen; póznank, Zeugniř.
zuš; pozanki glos, helle Stimme.
zorja, auch zerja.
zymnica; z. po třich dnjach, d. dreitägige Fieber.

Zaba; -bjecy, Frosch.
Zarkow, Sarcow b. Lübben.
žeš; žnje, Schnitter, znie.
žognowaš; pož. se z někim, Abschied nehmen von Jemandem.
žokniš, žwakniš se, wiederfauen, žuš.
žole; někomu ž. roztergaš, dař Leben vergällen.
žoltawka, e. Birnenart.
žraš; hobožraše, Bielfrař.
žřebjetař, Fohlenhüter.
Žrobołce Trebatsch.

Přispomnjenje 1. Hdžež Chojanowe slova wot Bronišowych wotkadhjeja, su posledniře prawe. Hdyž sym z Chojnana slova wučahował a rjadował, njejsym bórzy Bronišowu zběrku přirunował, dokelž ju za samu w sebi dokonjanu dzeržach, doniž njepytnych, zo w druhej recensii Broniša wšelake steji, štož w Smolerjowych Jahrbücherach njeje; lěpje pak je wospjetować, dyžli cyle wuwostajić.

Přispomnjenje 2 Zo bych A. Petrowej poslužil, přidawam hišće někotre delnjoserbske slova z luda, z Casnika atd.

bobrawa, Bibernmüge.
cynkora, Mücke, im Spreewalde die Zinker, kař we Zwahru die Hulle město der Ukelei.
drest; šćipaty d., beißend. Knöterich.
gwězdno, Gestirn.

žur; -rojty, säuerlich; žuriš se, sič erbittern; -riwy, -rjely, aufstößig, widerseßlich.

Žyžiny, pl. Seidewinkel.
Žytawa, Zittau.

Žědk, Großvater.
žěk; nježěkny, danklos.
žělawy; ž. žeh, Arbeitstag.
žela, adv. vorbei, daneben; vergl. pódla, dla, wedla.
žergaš; žergac, die Schlinge, womit die Peitsche am Stiel befestigt wird.
žěse; žětki, pl. kleine Kinder.
žešele, Specht; aber žołna, Grünspecht.

žešelina, Futterflee, b. Cottbus gew. kwišina; dagegen byckowina, Bullenflee, d. milbwachsende R.

Žewin, Großdüben.
Žiwice, pl. Siemisch b. Dreßlau.
žo; žoby, wofern; žoř a dyž, wo und wann; žoga? wo denn? chto ga žo, wer denn? co ga žo? wař denn?

žumliš; vgl. žumaš, ausringen (die Wäsche; besser: žumliš?

žurja; ž. z nim wótbliš, mit ihm zur Thüre hinausfahren, so dař er hinfällt.

huřyna, Höhe.
kichac, Nieswurj.
kisalka, steifer Sauerklee.
kokot; -towe mloko, Sonnenwoldsmilch.
přimjetowe zele, Hundseilchen.

rejtař, auch: Reiter am Giebel.
 sčelica, Zweigahn.
 smaslik (smaržlik), gift. Birkenpilz.
 'Tocke, ego, e. Spreearm.
 třepaš, ausflopfen.
 wjerbowina, gemeiner Weiderich.

wórant, Sumpfgarbe.
 wótuawk, Erneuerung, bes. das nach
 der Ernte gesäete Grünfutter.
 zaměsto, Gegend hinter der Stadt.
 złote zele, Seifenfraut, kahles Bruch-
 fraut.

Přispomnjenje 3. Štóz po přehladanju Zwahroweho słownika (hdžež so hubjenje pyta!), Bronišoweho nastawka w Jahrbücherach, Chojnana a dodawkow z Bronišowych rukopisow (w Časopisu l. 1862 a w tutym zešiwku) hišće z knihow a z luda delnjoserbske słowa nahromadži, njech je mi za k. Petrowa dobroćiwje přepoda.

Aleksandra Petrowa „Głosownia dolnołużyckiego języka“.

Wozjewja *M. Hórník*.

Dokelž Delnjołužičenjo sami swoju naryč na stejnišću nowišeho ryčespyta nještuduja abo z najmjeńša ničo w tym nastupanju słowjanskim ryčespytnikam w čišću njewozjewjeja, je čím bóle zwjeselace, hdyž to w nowišim času druzy wustojni započínaja a při wšěch zwjetša njeprawopisnje čiščanych delnjoserbskich knihach derje dosć dokonjeja.

Prěnje wědomostne wobdžělanje delnjeje serbšćiny, byrnje krótke, poda E. Nowikow w swojej dissertaciji: О важнѣйшихъ особенностяхъ лужицкихъ нарѣчій. O osobnostjach lužickich narěčij. (Moskwa 1849.) Ryčne přikłady bjerje Nowikow z biblije a ze serbskich Pěsničkow Smolerjoweje zběrki (Grimma 1843). Z teho je tež přišlo, zo je w spomnjenej knizy hišće wulka njewěstosć w nastupanju zynkow „ě“ a „ó“. Naš tehdom (1843) młoduški Smoleř zawjedže mjenujcy w Pěsničkach, zo by delnjołužiski džěl hornjołužiskemu podobniši sčinił, pisanje „je“ (po wašnju prjedawšich hornjoserbskich ewangelskich knihow) město jednoreho a za jednory zynk jeničcy praweho „ě“. Z tajkim pisanjom je so potom zmjehčene „e“ často wuwostajiło, hač runje je so za to čarkowanje sobuzynka postajiło (hl. Volkslieder, Einleitung, str. 6). Pozdžišo je Smoleř sam tule

węc porjedził a 1854 tak swój přepis Stempelowych „Faedrusewch basnickow“ wudał. Wot wudaća tuteje knižki, w kotrejž je Smolef tež trěbne „ř“ zawjedł, je so jenož w tym přeměnjenje hišće stało, zo sylby he, ge, che, ke njepišemy wjacy: hje, gje, chje, kje.

Druhe wobšěrniše wobdželanje delnjeje serbsčiny namaka so w sławnej, nětko w štyrjoch zwjazkach dokonjanej porunowacej słowjanskej ryčnicy Fr. Miklošiča*): Vergleichende grammatik der slavischen sprachen, Wien 1852—74. Z tuteje knihi móže so hornja a delnja serbsčina derje spóznać. Jenož to študiam trochu wadži, zo sławny Miklošič hišće nowiše wašnje našeho serbskeho pisanja nima, ale so Jordanoweho dzerži (Grammatik der wendischen-serbischen Sprache, Prag 1841). Tola w tym su Serbja sami wina, hdyž so njejsu spěšnišo w prawopisu zjenočili. Hdyž přeni džěl Miklošičoweje ryčnicy 1852 wuńdze, njemóžeše wón w pozdžišich džělach hinak pisać, hačrunje běchu Serbja mjez tym swój prawopis porjedžili. W nowym wudaću pak budže najskerje nětčiše lěpše serbske pisanje, byrnje absolutnje dokonjane njebyło; wšak so tam tež pólsčina w dotalnym njedokonjanym prawopisu piše. Wažna słowjanska ryčnica a nowiše serbske knihi dyrbjaja jenak pisać. Kaž bychmy tehodla w hornjoserbskim džěle zawjedženje pismika „ě“ město dotalneho „é“ a tež „ř“ rad widželi, tak je w delnjoserbsčinje tež „ě“ trěbne. Njesmě so pisać (I, str. 504): Altslav. * wird durch e, a, o mit vorhergehendem weichlaut wiedergegeben: mēr (pax), les, žeši, želaš, v'etsik, ale: mēr, lēs, zěši, zělaš, wětrik. Tola to je prawopis w Pěśničkach zawinował.

Třeci dotal najdokładniši wobdžělar delnjoserbskeho zynkowsła jako přenjeho džěla cyłeje ryčnicy je Polak Aleksander

*) Wona ma w kóždym džěle tute poddžěle: starosłowjanska, słowjenska, bołhańska, serbska (južnoserbska), małoruska, ruska (pismowska wulkoruska), česka, pólska, hornjoserbska, delnjoserbska ryč. Poslednišej mjenuje wón „ober-serbisch, niederserbisch“, štož so nam jara spodoba; přetož wobě w hromadže tworitej sewjernu serbsčinu (nordserbisch), z čimž so južna serbsčina (südserbisch, z krótka serbisch) derje rozdžěluje. Mjeno „sorbisch“ so nam njelubi, dokelž je to jenož fictio (wumysl), hdyž nas nichtó wjacy „Sorben“ njemjenuje, ale „Wenden“, po našim: Serbja. Kaž je za Słowjencow mjeno „Winden“ zestarilo a wotpadło, tak njech tež „Sorben“ so njepisa.

Petrów. Jeho wudźělk namaka so w 3. tomje „Sprawozdań wydziału filologicznego Akademii Umiejętności w Krakowie“, a wozjewi so tež we wosebitym wočišću (57 stron we 8). Aleks. Petrów steji na wyšinje nětčišeje porunowaceje linguistiki a in specie slavistiki a njemóže tehodla hinak byé, hač zo wón hłubši pohlad do delnjeje serbsčiny wotewrja. Z prawom so dźiwamy, zo je při wšěch dotalnych zadźewkach w spóznaću tuteje naryče tak nadrobny a wubjerny zynkosłow (lautlehre) zestajał. Wón je zaslužił, zo jeho knihu tudy wopomnimy a z njej nowu rubriku w našim časopisu, rozsudženje abo tola wozjewjenje wažnišich knihow nas nastupacych, započínamy.

W zawodze (Wstęp) wopisuje A. Petrów polo serbskeje ryče a mjenuje delnjoserbske podryče (unterdialekte). Na to podawa wulki rjad samownosći delnjoserbsčiny a přirunuje tajke ze samownosćemi starosłowjanščiny a pólsčiny. Tudy a we wšim zynkosłowje wuzběhuje wón wulku podobnosć serbsčiny z pólsčinu a jeje dialektami (wosebje mazurskim). Podobnosć je napadna, hdyž wot pólskeju nósniwow (ą, ę) wothladujemy, kotraž pak tež tam na kóncu słowow so často nje-wuprajataj, wosebje we wulkopólskej podryči. Zaměnu „dź, ć“ na „ž, ś“ připisuje A. Petrów drje njetrěbnje wliwej němčiny. *) Z němskeje formy wjesnych mjenow (Žěwink, Klein-Düben, Chóšebuz, Rottbus, Szenojce, Stennewiž) woprawdže wukhadža, zo je zesłabjenje „dź“ a „ć“ (runje kaž zanjechanje nósniwow) hakle w nětčich sydłach delnich Serbow abo starych Łužičanow so stało. Spodźiwne pak je, zo so spomnjene zesłabjenje w ryči na wšěch stronach Delnjeje Łužicy jenak přewjedło. Do samownosći delnjoserbskeje knihoweje ryče słuša drje wot spisacela mjenowane wužiwanje němskeho artikla, tola druhdy wukhadžeja tež lěpje serbscy spisane nastawki w Casniku (n. př. z hornjoserbskich Nowin wzate), hdžež artikel so njenažuje; duž njech so w grammaticy „ten, ta, to“ tež za delnich Serbow do pronominow staja, nic kaž w Hauptmannu, Zwahru, Dahlu. W graficy by so mohło přispomnié, zo Tešnar a někotři

*) To móže so runje tak bjez tehole wliwa jako zesłabjenje wukładowac kaž zanjechanje nosowych zynkow.

nowiši Serbja tež w němskim (šwabachskim) pismje „š“ a „ś“ rozdželeja, přěniše z přešmórnyjnym {ǣ} pišo.

W „głosowni“ samej podawa spisaćel rozdželenje zynkow powšitkownje (na přěnjotne abo twjerde [jenož „j“ je mjez přěnjotnymi mjehke] a na pokhodne abo mjehke, kotrež su zasy njepřekhodno- a překhodnomjehke) a mjenuje wosebje pólske knihi, z kotrychž móže so fysiologiske rozdželenje zynkow študować.*) Na stronje 15 džěla so samozynki na čiste a na nosowe; přěniše zasy na počišćane (ъ, ъ), wotewrjene (a, e, i, y, o, u) a pokhilene t. r. čěmne (ó). Nosowe a počišćane wužiwaja so tudy jenož tehodla, zo by so nastaće jich zastupnikow za ryčespytnikow wědomnostnje wuprajić hodžilo. Nětko rozestaja so wobšěrnje a přehladnje z příklady porjadu „rodowód“ wšitkich samozynkow. Na to slěduje stopnjowanje (steigerung) samozynkow (překhod čěžkich zynkow na lohke a nawopak). Tu wopomina so něhduši dwójzynk Ѣ (snadž něhdy ea), kotrež ma nětko w słowjanskich naryčach tak wšelakich zastupnikow. Haj pola nas Serbow, kaž chcu ja přistajić, je so pódlu korjeńskeho praweho „ě“ (za Ѣ) tež takrjec eufoniski zastupnik „ě“ za „je“ wutworil: čěmny město čemny (delnjos. sámny), čěski m. češki atd.***) Nowy wotdžěl je serbska poňhłosnosť při liquidach „r, l“ a přeměňenje samozynkow wot druhich zynkow njewotwisne t. r. kontrakcia, wusuwka, wot-suwka a zesuwka. Tež akcent je wopomnjeny. Čěhodla je wón pola nawječornych Słowjanow njehibliwy na jenym měsće (pola nas a Čechow na ultimje, pola Polakow na penultimje), njeje hišće wu-

*) Serbam je to něhduši redaktor tuteho časopisa, Jakub Buk, fysiologisey rozestajal w nastawku: Zynki našeje ryče. Cyly zynkosłow pak je naš znaty ryčespytnik professor Dr. Pful wustojuje wobdžělal w Časopisu l. 1861 (tež we wosebitym wočišću) jako přěni džěl hornjołužiskeje serbskeje ryčnicy. Daj Bóh, zo by nam k. professor tež twórbosłow a skladnju hišće serbscy napisać mohl! Němsey je wudał hižo 1867: Laut- und Formenlehre der wendischen Sprache.

**) Nawopak je naša naryč někotre prawe Ѣ do „je“ a „y“ na nětčišim skhodžeńku přeměnila, n. př. wjedзец m. wědзец (wěm), ryč m. rěč; tak wšě wukóněne Ѣ w sklonjowanju z wuwzaćom jenosylbnych słowow „je“ pišemy. Tež pódlu přěnjotnje dolheho „ó“ je so eufoniske „ó“ po rozdžělnych prawidłach w delnej a hornjej serbsćinje wutworilo.

jasnjene. My móžemy jenož přistajíc, zo delnjołužiska ryč hotowy překhod twori mjez pólskim a serbskim, hdyž wona pólsku akcentowanu sylbu podlěšuje, přenju při tym serbscy akcentuju. Na str. 34 a 35 je přehlad sobuzynkow. Tu jedna so najprjedy wo přeměnenju sobuzynkow wotwisnym wot druhich zynkow, a to při hubnikach, zubnikach, liquidach a krknikach. To je wšitko jara wustojnje spisane a nimam ničo wustajeć, khiba někotre snadne čišćeřske zmylki (wot pisanja „ó“ wothladuju), n. př. přeža m. přęža, knjez m. knęz, šotřa m. teź trjebaneho praweho: sotřa. Potom slěduje „historyczna przemiana dźwięków“, štož je wosebje kóncowanje ryče, kotremuž ma spisowna ryč wěste mjezy stajeć, kaž we wšěch ryčach so stawa. Posledni wotdžělk je podwojenje abo reduplikacia t. j. wospjetowanje cyłjeje spočatkoweje sylby abo jenož přenjeho sobuzynka z kotrymžkuli samozynkom. Kaž w druhich žiwych ryčach jenož mało powostankow reduplikacije so namaka, tak je tež w delnjoserbskej; tu so tele přikłady mjenuja: baba, blaba, bobel, bubon, cacawka, šota, cyc, dać (m. dad-ć), dudawa, kjagaś, chachaś, charchaś, jajo, kokoś, kokot, koklowaś, kokula, kichotaś, mama, nan, paproś, popjeł, skokaś, sotřa, šeršeń, njewjerica, zgaga.

Kaž z wěstosću wěmy, je k. Petrów hižo druhi džěl ryčnicy „pierwoskładniu“ a tež delnjoserbskopólskoruski słownik za čišć přiřotował. Po předkhadzacych by Akademia Umiejętności w Krakowje słowjanskej filologii a sobu tež nam Serbam wulku službu wopokazała, hdy by dalši džěl grammatiki a słownik A. Petrowa wudała. Wona ma k temu dosahace srědky, mjez tym zo my ze swojimi lědma wudaće tuteho Časopisa znjesemy, hdyž dyrbymy při nawukowych wudžělkach jara lutować, zo bychmy tež knižki za naš serbski lud nakładować zamóhli; tež w nawukowym wudokonjenju wšak hišće dyrbi so bóle pokazować jeničcy Słowjanstwu pomhaca a wosebje nam slabym Serbam wulcy trěbna słowjanska wzajemnosť!

Tři episke basnje.

Wot *Jana Radyserba*.

1. Česki wotpusk.

Stónco hlada wustróžane,
Brónje k njeju machaja —
Widły, cypy wobkowane,
Mječe, proki, kaładła.
Z rěznym spěwom rjetomasy
Šumjo 'kroža krwawne časy.

Hdže či khelpaja so rojo?
Kajke je to ludžisko?
To su Češi Husitojo,
Jana Husa wječeljo.
Na Němcow su prosći jěda —
Biskopam a klóštram běda!

Wójwoda na čornym konju
Prokop jěcha skhmurjeny,
K Naumburkej we tórny honju
Prawi nawal brónity,
Na to město pokazujcy
Z mječom hrozy wotmachujcy.

„Naumburčan je biskop ščuwał
Palić Husa žiweho,
Jěd je na wěru nam pluwał,
Zaklał naše bratrowstwo —
Woni runja tak su čerći;
Zderdajmy jich w jěrej smjerći!“

Wokoľ wobhrodženoh' města
Steja murje wysoke,
Měšćan dowěra je wěsta
Na wrota te železne;
Zbrónjeni na murjach steja,
Skažny wobor připrawjeja.

Před murje so dokhelpali
 W hromadach či nawalcy;
 Prokop wšón so z hněwom pali. —
 „Bratřa, prjedy wodychmy!
 Tudy zechce krwě a časa;
 Skrućeni su či wot djasa!“

Nazajutra trubak saha,
 Zatrubi před wrotami.
 „Zdajće wrota, abo žaha
 Na třěchach wam zwichori,
 Štož ma wodych, na šibjenicy
 Zwoběšamy surowjency!“

Woborecy na murjach steja
 Hotowi na bědženću,
 Češi hrjebje wobstupjeja,
 Palne kłoki třěleju.
 Płomjo třěchi popaduje,
 Wěter z płomjenjemi wuje.

„Třělcy stejće!“ Prokop skaza,
 „Dosc je džensa skaženja.
 Strach juž nutriny jim čaza,
 Wrota bórzy wotewrja;
 Jeli nic, dha rěble wzajmy,
 Khroblu na murje so dajmy!“ —

Woblěharjo wočakuja —
 Z města žane hibnjenčko —
 Přezajtra so wrota hnuja,
 K rowu z cyrkwjow zwoni so,
 Z wrotow čahnu džěci rjady,
 Žónske plačo steja zady.

Běle k smjerći zwoblekane
 Holički a hólčatka —
 Suche wóčko nihdže žane —
 Smjertne hlósy žalósća.
 Dwě a dwě te smjertki čahnu
 Ržicy k Prokopowom' stanu.

Sylzy ronjo na kolena
 Před wójwodu spadaju,
 A dla Jezusowoh' mjena
 Wrěšćo proša wo hnadu.

Styskne kóžde wočko hlada —
K smilnosći njej' žana rada?

Prokop mjelči. — Na wutrobu
Zloži sylnu prawicu.
Krući wójnarjo mjez sobu
Dziwnje na so hladaju.
Miššo wobliča so hnuja,
Bjezdžak sylzy wustupuja.

„Ow te njebožatka wbohe!
Ow te smjertne blěduška!
Što-tež-to nam lube drohe
Małke doma póčnjeja? —“
Sněh před miłkim wětrom čehnje,
Tak so minje surowjenje.

Nawjednicy khroble proša:
„Smil so, bratře Prokopje!
Slyš, kak zdychi k Bohu noša,
Wutroba so zhibuje.
Štož tón biskop zawinowa
Za to njekrwaŵ ludej hłowa!“

Kaž přez mroki slónco stupi,
Tak so zjasni wójwoda.
„Čech wam domy njewutupi;
Spokojće so, džěćatka.
Stejće plakać, njebožatka,
Wostać wam b'dže nank a matka!“

„Bratřa, piwa naliwajće,
Wokrewće te smjertnički,
Rjanych třěšnjow před nje stajće,
Budźmy z nimi wjeseli!
Piskarjo, jim zapiskajće!
Małke jězće, pijće, hrajće!“ —

Měšćanow je prosta murja,
Woči steja na lěhwo,
So do tyšnych plačow nurja
Mačerje a nanojo.
Z dala klinča čěske reje,
Žanych džěći widžeć njeje.

Džeń so khila. — Prokop rjeknje:
 „Zas do rjadow, maluške!
 Prjedyžli wam slónco čeknje,
 Domoj óehńće božemje;
 Staršim wjele dobroh' prajće,
 Naš jim wotpusk připojdajće!“

„Zajtra puće naspjet džemy —
 Stužile sće wjećenja,
 Šerjepatki njewozmjemy,
 Ani drobnoh' kurjeća.
 Čěski hněw haj hríma, wrěska —
 Přez njón miłota je čěska!“

2. Jurij a Hilža.

We wulkej Khrósćan wosadže
 bě Hilža holo najrjeńše.

Kaž jědlenka mjez khójcami
 bě šwarna pře wšě towarški.

A ducy ke mši, wote mši
 rad za njej džěchu zernički.

A Jurij, hajnik nadobny,
 bě jako pachol' kralowy.

Kaž sokoł je we ptačini,
 wón běše wjeřch mjez hólcami.

So wón a wona horještaj —
 bě zbóžny raj we dušomaj.

To Hilže nana rozmjerza,
 wón z hordym hłosom zherjeka:

Ty Hilžu chceš a nuknicu,
 Sam khařpu nimaš pastyřsku.

Wón přiňanja za štyrimi,
 wot židy běchu wotežki.

Pak přijědž mi ze štyrimi —
 pak zhub so, slěpco slěpcowski!

So Jurij zebra splóšeny
 a „božmje“ praji Hilžičcy:

Mi swěrnú skhowaj wutrobu,
 hač po tebe sej přijědu.

Je wěšćila mi wěšćerka,
 mi cuzba čwory zlotkow ma! —

Wón zańdže prječki na cuzbu,
 na wójnu pólsku, turkowsku. —

A Hilžcy lička blědnjechu
 a stysk ji złama wutrobu.

Nan debjenkow ji nakupi,
 je zmača wona z wóčkami. —

Prječ Jurij wosta čas a čas —
 kaž zloty pan so wróci zas.

Wón zasta před tej nuknicu —
 tu Hilži k rowu pěwachu.

3. Modleřka.

(We tercínach.)

Pod lipu rjany wojak steješe,
 Z nim košeše so Marja sylzowata:
 „Čehń božmje, lubši, božmje, božemje.

Zo byla kruta kryčizna či data,
 Če přewodžeja moje pačerje. —
 Če škituj w bitwach boža maćeř swjata!“

Šće junu huba hubu košeše. —
 „Budź Bohu poručena, droha luba —
 A radosćiwe naju witanje!“

A z dala zawoła joh' rězna truba,
 A kón joh' wotnjese kaž z wichorom,
 Hdžež bédowańca herjekaše hruba.

A listy njeprěindžechu žane dom,
 A powjesće so čorne powjedachu
 A ražowachu duše ze rženjom. —

A njech tež Marje próstwy přibywachu,
 Ji dwěle přimachu za wutrobu,
 Ji ličkow jasne róže zblédowachu.

Ni žane pismo wo tym młodźencu,
 Za lěto cyličke ni słowčko žane —
 A sony mućachu ji nadžiju.

Te krwawne bitwy běchu zwojowane
 A bitwarjo zas domoj do Serbow, —
 Tón luby nawoženja njeprěičahny.

Ji spodnurja so duch do bolosćow.
 „Chcu modlić na wěčne so za joh' dušu —
 A čichi klóšter za mnje budže skhow.“

„Ja rubjata wot sylzow njedosušu —
 Ach stejće, horce hórke žorlešća!
 Hač k čornym maram mam šće kročel kušu!“ —

We haju steji měrna khařalka;
 Tu často modleřka po směrkwowanju
 So klečo modleše do zaćmića.

Jun' želny měšačk hladaše tu na nju,
 Wón blědy — wona hišće blědžiša —
 Ji hort so hibaše we žarowanju.

„O boža maći, dušow pěstonča,
 Mi lúbom' pokoj wobradź, na row jeho
 Mu napřódź slódkke lube kwětaška!“ —

Do haja dokročit bě do čicheho
 Tu pózdni putnik sćežku mjelčatu
 A zastał zady hořca modleřkeho.

„Budź khwalen' Jezus Khrystus za njebu!
Twój luby żywy čily steji tudy,
A njeje w syrym rowje pod zemju.“

„Sym w wójnje jaty w cuzbach wustał zrudy —
We krajach, hdžež tam ludži pŕahaja,
Su na mnje njemdrje zahanjeli krjudy.“

„Džak Bohu, čeknuł sym z toh' trapjenja —
Ty swěrna sy mje z horja wumodliła --
Měj horcy horcy džak čas žiwjenja!“ —

Ji ržeše stróžel — wjes'ła kóžda žiła —
So wobještaj we němym košenju,
A swětlna so mėsačkowa miła
Nad nimaj rješšo běše pŕekrasniła.

Delnjoserbske słowa.

Zezběrał H. Jórdan.

Te how zapisane słowa som z hust luda napisał a se pilnjował je teke kuždy raz tak napisaš, ako lud hugronja.

<p>Banty, pl. Wasser-Schwertlilie, Iris
Pseudacorus.
baz; pólski baz, Wiesenschaumkraut,
Cardamine pratensis.
bětawa, Weißfisch.
bjertyl, der Bansen in der Scheune.
Blušnica, ein Spreearm in Burg im
Spreewalde.
bobownik, Bitterflee, Dreiblatt,
Menyanthes trifoliata.
bog; boža matra, römische Kamille,
Anthemis nobilis; bog jo si
pjerej wižel ak ja, Gott hat
dich eher gesehen als ich! So sagt
man zu ganz kleinen Kindern, die
man zum ersten Male sieht. (Red.,
ebenso in der Oberlausitz.)
bogalka, dem. won bogala.
bombawa, die Hängewiege.
bonarik, ein kleines Fuder.</p> | <p>bošen; -nowe šnobile, Wiesen-
Storchschnabel, Geranium pra-
tense.
briwa = brywa.
Bryna, ein Spreearm in Burg.
brjaškowaš, steppen; -wany, gesteppt.
brjaškowanje, das Steppen, die
Steppnacht.
broda; žydowa broda, Feldritter-
sporn, Delphinium Consolida.
brodajcka, Warze a. d. Frauenbrüsten.
bruki, pl. die Feuerbohne, große
Stangenbohne, běle, pisane etc.
bruki, Phaseolus multiflorus.
bubonki, pl. Stachelbeere, Ribes
Grossularia.
buchawka, breitblättriger Rohrkolben,
Typha latifolia.
buchta, auch: der Hafen, Ort für
den Kahn, Bucht.</p> |
|--|--|

buchta, auch: beim Spiel „kamjen-cowaś“, so viel als ein Mal durch geworfen, eine Partie.

budki, die unterm Dach angebrachten Taubenwohnungen.

Budycharje se směju, Redensart für das „Morgenroth“.

bundelaty, an der Schärfe mit hervorstehenden Beulen versehen, z. B. an der Sense, wenn sie gedengelt ist.

Caŋki, die Spizen, z. B. a. Kopfstuch. carnice u. carne jagody, die Heidelbeere, *Vaccinium Myrtillus*.

cartowy wotkusk, Teufelsabbiß, *Succisa pratensis*.

casnik, die Zeitung.

casnikar, der Zeitungsschreiber.

colkowy korb, Bienenkorb.

colkarnja, das Bienenhaus.

cypališćo, sumpfiger Ort mit schwankender Oberfläche.

Dawanje, Futter fürs Vieh, pojdu po dawanje na polo.

deck = depa & depk, kleine Vertiefung, in der Schulbank zum Tintensaß.

drapawka, gemeines Labkraut, *Galium Mollugo*.

drejan, Löffel, wjedrowy drejan, miserabler Löffel.

drěs se, schreien; źerju se, ich schreie, ptaški se źerju, góle se źerjo.

droga; křicna droga, Kreuzweg.

dupjeto, die Staarmäste.

duś; poduwaś, säufeln, wětr poduwa.

duśaś se; huduśaj se raz, beheure eś, beschwöre eś (bei meiner Seele).

dych; zdechnuś, verenden, frepiren, ten njebužo zdechnuś.

Filowa, ein Spreearm in Burg.

fink, fink, fink! Ruf des Finken.

Gjagaś, -otaś, das laute Schreien der Gänse.

garba, der Rummel, *Carum Carvi*. gla; bejna glicka, die Busennadel. glogotaś; bośen glogoco, der Storch klappert.

gnozyca, nicht gnojšica, die Mistgrube.

gołb; gołbjecy, Tauben, ihnen gehöriq, gołbjecej wocy.

Goramžyca, nom. prop., der Hammergraben bei Peiž.

góreycyca, Acker-Senf, *Sinapis arvensis*.

grabsaś, grabsnuś, schnell zugreifen, raffen mit Händen, bes. v. Kindern.

grabišćo, der Rechenstiel.

groch; cerwjena grošyca, knollige Platterbse, *Lathyrus tuberosus*; módra grošyca, Frühlingś-Walderbse, *Orobus vernus*.

grypik, Blattzahn.

grypikaty, gezähnt; -kate hopjenko, Löwenz., *Leontodon taraxacon*.

grypsnuś, schnell greifen.

gusorowe kwětki, Gänseblümchen, *Bellis perennis*.

gwězdki, Rāspappelnchen, grundblättrige Malve, *Malva rotundifolia*.

Hadrik, Acker-Rettig, *Raphanus Raphanistrum*.

hampuch, Sauerampfer, *Rumex acetosa*.

hep, die Rohrdommel.

herjabc = herjebina.

hobmanis, bezaubern, anthun, te zowčo jo wonego gólca hobmanilo.

hobrubiś, hobrubjowaś, besäumen, einfassen.

hokašina, Sumpfdotterblume, *Caltha palustris*.

hows; žiwy hows, Sandhafer *Elymus arenarius*.

huchacowy klěb, Feld-Simse, *Juncus campestris*.

huziś, angeln; nahuziś, einangeln, fangen.

hujśpjonk, der Ladel (Jes. 57, 2).
hunč! hunč! lockender Zuruf an die Schweine.

hupa, die Getreidepuppe, żyto jo do hupow zestajane.

hupac, Kopfschmuck der ehrb. Jungfrauen bei festlichen Gelegenheiten.

hup, hup, hup! Ruf des Wiedehopfs.

hurkaś, girren, von Tauben; hurkajucy, girend.

huzwolony, a, der, die Auserwählte.

hutrobne zele, Sumpferzblatt, Parnassia palustris.

hužeńc, auch: der Regenwurm.

hympaś, -otas, auch: wiegen, pujen.

Chochol, dem. chochołk.

chocholac, die Haubenlerche, heißt auch: zymski škobrjonk, und zymske jagarje.

chośc, Wald-Schachtelhalm, Equisetum sylvaticum.

chwajaś = chwjaś.

Jabluko; śtapate jabluko = jazywe zele, Stachel, Datura Stramonium.

jabłucyna = jabłoń.

jakubowe roże, die spißblättrige Malve, Malva Alcea.

jański, vom Johannisstag; -ske jagody, Johannisbeere, Ribes rubrum.

jaskoliccyne křidłka, gemeines Hirtentäschelkraut, Capsela Bursa pastoris.

jaworc = jawor, Acer platanoides.

jédne włosy, Mittern (Papst).

jésć; dojédanje, auch: die Nachmahlzeit bei Familienfesten, bei welcher die Nichtgäste die Ueberbleibsel verzehren.

jézarje, Mittern (Groß-Döfnit).

język; psowy, der mittlere Wegerich, Plantago media.

Kajna = kalina, Schneeballbaum, Viburnum opulus.

kamjencowaś, Kinderspiel mit 5 bis 9 kleinen Steinkugeln (Papst).

kamjenickowaś, dasselbe (Werben).

kacka; kacyccka sezi na jajach, figürlich gebraucht: dich erwartet Glück, dein Weizen blüht.

keklaś, eine Taubenart.

kibut, but, but, Worte zum Ribigruf.

klepcyś, betteln, fechten (von Handwerksburschen).

klěśćiki, auch: die Krebscheeren.

klinkac, die kleine Glocke.

klinkotawko, Kinderklingel, Spielzeug.

klinkotawki, pl. das Schellengeläut der Pferde.

klukaś, glücken, patawa kluka.

kněz, auch: König im Kartenspiel.

knorcaś, knurren.

kokoški, pl. essbarer Eierpilz, Gelbhühnchen, Cantarellus cibarius.

kokotowe mloko, Schöllkraut, Chelidonium majus.

kołk, das Schwefelholz, Streichholz.

kón; bogowy konik, die Libelle, Wasserjungfer, Libellula.

kóntworaśk, kleine Mückenart.

kopole, nicht kopule.

kopaś; podkopaś, umhacken.

kopřiwa; pólske kopřiwy, gefleckte Taubnessel, Lamium maculata.

korcaś, grunzen, korcym.

kośańki, pl. Raupspötel, Gnaphalium divicum.

kosa; rożkata kosa, die Kornsenf.

kosyśćo, der Senfentfiel.

kostrjewa, Roggen-Trespe, Bromus secalinus.

kowaliki, pl. Erdwanzen (schwarz- und rothpunktirte Käfer).

- kowalnišćo, der Pfuhl b. d. Schmiede.
 krjachaš, husten, kolstern, swinja
 krjacha.
 krjakotaš, schreien, von der Elster.
 krjechaš, husten, swinja krjecha.
 kužol, das Wasserloch unter der
 Mühle, Mühdump.
 krympjel, längliches Excrement,
 krymplišk, demin.
 křejpřelaše das Blutvergießen.
 křidlikaš, Rothflügel, Taubenart.
 křicy dužu, eine Bethuerung, wie:
 „weiß Gott!“
 kukuk, Ruf des Kuckucks.
 kula, altes Weib, verächtlich (Neuen-
 dorf).
 kulka, Flachskeule, womit man Flachs
 bast, kulka klošenjeju, Keule
 zum Flachs schlagen.
 kurkotaš, girren, z. B. vom neu-
 gebornen Kinde.
 kwakaš, quaken von Enten.
 kwarkaš, quaken von Fröschen.
 kwa, kwa! Ruf der Krähe.
 kwasniš, ungereimte Sachen reden,
 mähren.
 kwisina; cerwjena kwisina, Tri-
 folium pratense; žolta kwisina,
 Medicago lupulina; běla kwi-
 sina, Trifolium repens, Weißflee.
Lakaš, lauern, auflauern.
Lac; nawlacony, eingefädelt, über-
 zogen.
 lan; pólski lan, Frauenflachs, Li-
 narium vulgaris.
 lapa, auch: Kopfstuch der Frauen.
 laps, der Bagabund.
 lapotka, die Kleinigkeit, Gering-
 fügigkeit.
 libina = libota, die Espe.
 libotaš, schnell bewegen; přelibotaš,
 sagt man von muthigen Pferden,
 „eine Strecke schnell durchlaufen“.
 libotki, pl. Zittergras, Briza media.
 liška; lišcyny hogon, die Königs-
 ferze, Verbascum thapsiforme.
 ludkownja, Ludkenbehauung, Name
 einer Feldmark bei Branik.
 lupina, gelbe Feigbohne, Lupinus
 luteus.
 lucyja, lucyja do gribow! Text zum
 Pirotruf.
Mak; janska makojca, schlafbrin-
 gender Mohnt, Papaver somni-
 ferum; pólska makojca, Acker-
 mohn, Klatschmohn, Papaver
 Rhoeas.
Malksa, Nebenflüßchen der Spree,
 mündet bei Smogrow.
 marchwe; pólska marchwe; wilde
 Möhre, Daucus Carota.
 mawchaš, mawchnuš, Ohrseigen
 austeilen, přemawchaš, durch-
 prügeln.
 Milanka, ein Spreearm zwischen
 Straubitz und Burg.
 mišćota, auch: myšćotka = šće-
 tka & šćotka, Hünnerblume,
 Erophila verna.
 mjacki, der Bactrog.
 mjawcaš, miauen, von der Katze.
 mjakotaš, meckern, von Ziegen, mja-
 kocu, ich meckere.
 Mtyńska, Spreearm an der Mühle
 in Burg.
 módrack, die Kornblume, Centaurea
 Cyanus (nicht módrak).
 morcaš, murren, von der Kuh, kro-
 wa morcy.
 morkotaš, wiederholt murren.
 mroja nasyjo, die Ameise bespritzt
 mit einer ägenden Flüssigkeit.
 mulowy bom, Maulbeerb., Morus.
 mumliš, undeutlich sprechen.
 mumlawa, Frauenzimmer, welches
 undeutlich spricht.
 muš, epheublättriger Ehrenpreis, Ve-
 ronica hederifolia.

Nalchenk pólski, die Sand-Nelke,
bot. *Dianthus arenarius*.

négajstwo, die graue Borzeit. 2. Mos.
10, 14.

Niwa, Dorf Zauche, Stara, Nowa
Niwa.

niżk, der Unter in der Karte.

njeplecny, auch: unartig, njeplecne
góle, unartiges Kind.

njerodaś = njerodnik.

nochan, die Ringelblume, *Calen-
dula officinalis*.

noparik, die Eichel (Bapiz).

noc a zeń, Sonnenhau, *Drossera
rotundifolia*.

Parnochty cartowe, ächtes Geis-
blatt, *Lonicera Caprifolium*.

parasol, Regenschirm.

paśpula, pa, pa, pa! Auf der
Wachtel.

patawy, Taubentropf, *Silene inflata*.

patawa, unreife, weiß gewordene
Pflaume ohne Kern, heißt in Werben
serpyla.

pjersk, der Barsch (Fisch).

pjanka, der Laumelolch, *Lolium
temulentum*.

pódlny (kón), das Handpferd.

podсны (kón), das Sattelpferd.

pogłusys, auch: betäuben, *pileta se
pogłusyju*.

pojimak, der Zaun, eine ähnliche
Vorrichtung, damit ein krankes
Thier geheere.

polyń = polyń.

pośepina, y, die Ahlkirsche, *Prunus
Padus*.

powitka, die Ackerwinde, *Convol-
vulus arvensis*.

praskac, Ackerstaffhalm, *Equise-
tum arvense*.

proca, borstenförmige Simse, *Scir-
pus setaceus*.

prípjes, pripinas, anstecken, anheften,

z. B. mit der Stechnadel, anschnü-
ren, *hupinas*, zusammenschnüren.
proso żywe, Flatterhirse, *Panicum
miliaceum*.

psowica, die Schiefßbeere, *Rhampus
Frangula*.

puckowiśco, Schwarzdorn, *Prunus
spinosa*.

pupajca, Bovist, *Lycoperdon per-
latam*; auch: Nabe am Nade.

pupawa, die Scabiose, *Scabiosa*.

pušel pólski żółty, gelbe Königs-
ferze, *Verbascum thapsiforme*.

Racyk, die Spizmaus (Bapiz).

rěda, der Schwaden, *na rědy*, in
Schwaden, z. B. Korn.

rěda, der Balken (Luf. 6, 41).

rejnik, Bund Flachś, an denen noch
die Köpfschen sind, von *rejowaś*;
denn, sagte mir eine Wirthin: *lan
se hurejujo*, chtoż pak pře
wjele *rejujo*, ten jen *prerejujo*;
baby, Bunde Flachś, von denen
die Köpfschen weg sind, so genannt
wegen ihrer großen Aerse.

ris, gemeiner Leindotter, *Camelina
sativa*.

rjapotawa, eine Klapper zum Ver-
schrecken.

rjaskaś, schreien, von kl. Kindern,
góle *rjaści*.

robiś, wurobiś, narobiś, erwerbend
raffen, zusammenraffen, plötzlich
viel verdienen.

rozelnica = *rozeńca*.

rogawa, die Kornsenf.

rogoś wjetśa, breitblättrige Rohr-
kolbe, *Typha latifolia*.

rogoś mjensza, schmalblättrige Rohr-
kolbe, *Typha angustifolia*.

rokiśinaf, ein Sumpfvogel.

romkeraf, der Offenlehrer.

roniś; **huronis**, ausfallen von Ge-
treidekörnern.

ropiś, Falten nähen.
 rownaś, der Ziehmann.
 rozškodnik = rozpornik &.
 roža pólska, Hundrose, Rosa ca-
 nina.
 rožžo, Reißig von Laubholz; -žowy
 płot, Zaun von Reißig.
 ruta pólska, Johanniskraut, Hy-
 pericum perforatum.
 rymańki, achte Kamille = rumańki,
 Matricaria Chamomilla.

Ścarkawa mała, der kleine Klapper,
 Aleatorolophus minor.

ścarkawa wjelika, der große Klap-
 per, Aleatorolophus major.

ścarny & scány, glänzend, scarny
 pjeršeń, kokot ma scarne
 pjera.

scěcha št. třěcha; woscěcha, der
 vorspringende Theil des Daches,
 die Traufe, podwoscěchu, der
 Raum zwischen dem Traufende
 und der Wand.

ścərbínaty, an der Schärfe schnei-
 dender Geräthe mit Löchern oder
 Kerben, schadhast.

ścərb, die Kerbe, z. B. an der Sense,
 Sichel zc.

scěr, das gemeine Kreuzkraut, Se-
 necio vulgaris.

Serpašyja, eine Feldgöttheit der alten
 Wenden.

Serpowina = Serpašyja.

serpyle (Werben) siehe patawy, in
 Kolkwiż třiwule.

skalka, pl. -ki, kleine, runde, stei-
 nerne Kugeln beim Kinderspiel
 „kamjencowaś“.

skokotaś, hüpfen; poskokowaś,
 wiederholt einen Sprung thun.

skulij = skulej (Burg).

slěpika gras, ein Kinderspiel, mit
 verbundenen Augen, einen Stock
 in der Hand zc.

sloweyna, der Pflaumenbaum, Pru-
 nus domestica.

styno, auch: die Sonnenblume,
 Helianthus.

styno, auch: der Marienkäfer, Coc-
 cinella septempunctata. Kinder-
 verschen von diesem: Styno, ko,
 styno ko lětkaj domkoj, twóje
 zisětka budu wšykne humrej-
 kaś, spalkaś; oder: Styno, ko,
 styno ko lětkaj domoj, twója
 badka se pali, twoje zisětka
 plaku.

smagnuś; husmagnuś, ausdörren;
 -agnjony, ausgedörnt.

sněś, auch: die ungerathene Pflaume.
 sok; pólski sock, Zannwidel,
 Vicia sepium.

sock drobny, feinblättrige Widel,
 Vicia tenuifolia.

spanko, dem. von spanje. Wiegen-
 lied: Tešacki leśćo do blotka,
 pŕinjasćo našej Majce spanko.

splo, Kälbertropf, Anthriscus syl-
 vestris.

Sprjowa, die Spree; auch ein Spree-
 arm in Burg.

sraś; se pŕesraś, einen Fehlwurf
 thun beim Spiel kamjencowaś;
 ty sy se pŕesraś, du hast fehl
 geworfen.

staŕgawa, die Randare, Stangen-
 zaun (beim Pferde).

starcaś; se wostarcujo, der Faden
 beim Nähen „stoktelt sich“.

stwjertka, dem. von stwjerś.

swěžeś, auffpringen und schmerzen,
 mě nogi swěže, die aufgesprun-
 genen Füße schmerzen mich, mě
 su swěželi.

syšo, Knopf-Simse, Juncus con-
 glomeratus.

Šarišćo, das Gespenst, auch als
 Schimpf.

šćarcas, flirren, šwjerc šćarcy, das Heimchen zirpt.
 šćipalc, Schachtelhalm, Equisetum.
 šerjeň, der Seehamern (Reh), unten eben, an den Seiten und oben verschlossen, nur an der Vorderseite offen.
 škjarcas, ein flirrendes Schreien der Hühner, kury škjorce.
 škobrjonk; zymski škobrjonk, die Haubenlerche = chocholac.
 škorodwicka, die große Wegebrette, Plantago major.
 škrjakotas, das klagende Schreien der Hühner.
 škrjakacki = trompetki, Kapuzinerkresse, Tropaeolum majus.
 šmikac njetyckaty, Stöckbohne, Phaseolus nanus.
 šnepkar, Taubenart, weiß mit rothem Kopf und Schwanz.
 šnypnuš, Knappsen (mit d. Scheere ic.).
 šopon = škopon; šoponk dem.
 šoška, die Stenmleiste am Wagen.
 šrank, die Differenz in der Richtung der Zahnsitzen der Säge; hušrankowane, gesägt, zugerichtet wie eine Säge.
 Šrjebenca, ein Spreearm in Burg, ehemals die Grenze bildend zwischen preuß. und sächs. Gebiet.
 štanglica = štandlica.
 štanda, der Wasserständer.
 šwigac, auch: lange Wurzel, z. B. von Quecken.
 šwyras, streichen, schudern.
 šwyracki, die Streichhölzer.
 Šepjeliš, trufeln, se šepeli, es trufelt, z. B. am Tuche.
 šepjel, -owy, das Abgetrufelte, auch: ein herabhängender Fegen.
 šepjelaty, mit Trufeln behaftet.
 šěskotate, ego, Sülze.
 šikotas, zwitschern, šikocu.

šišćak, der Lauchhamern.
 šurkotas, von einer Menge Staare, die zusammensitzen und schnattern.
 Tenki, kleine Pflaume, Kriechel, Kirschpflaume, Prunus cerasifera.
 terlica, die Flachsbreche.
 terpiki, auch: das Querholz des Fleischers zum Aufhängen des geschlachteten Viehes.
 tik, tik, tik! Ruf des Rothschwanzes.
 trompetka, Kapuzinerkresse, Tropaeolum majus.
 trachy, das Gespenst und die Gespenster, die bösen Geister.
 tšawas, vom Schrei des Sperlings, wrobl tšawa.
 trawnik, gemeine Schafgarbe, Achillea Millefolium.
 tracawko, der Käschern (zum Krebsfangen).
 tracas, käschern.
 tšumpjel, auch: das männliche Glied (besonders von Kindern).
 tumlar, der Tümmler (Taubenart).
 turk, der Truthahn.
 turkojska pšenica, der Mais, Zea Mais.
 tutawki cerwjene, der rothe Fingerhut, Digitalis purpurea.
 tusk, ein geringer Stoß, Berührung, ty sy tusny! du hast angestoßen.
 tyrlikaš, tiriliren, škobrjonk tyrlika.
 Wasycka, das Wiesel, richtiger lasycka.
 watsi witsi, watsi witsi rrrr! Worte zum Schwalbengezwitscher.
 wažys und zwažys, wagen etwas.
 weto, doch, ein preto ohne vorhandene Begründung, ja weto njepojdu!
 wěsć; k wěsći das, k wěsći cyniš, mittheilen, kund thun.

- wiselný, biegsam bei leblosen Dingen, bei lebendigen biegsam und kräftig.
- wišyna, der Kirschbaum, der Süßkirschbaum, *Prunus avium*.
- wišyna kisała, die Sauerkirchse, *Prunus Cerasus*.
- wjelkoraz, der Wehrwolf.
- wjelkowa stopa, Bärenklaue, *Heraclium Sphondylium*.
- wjelkowe wucho, eine blaublühende Wasserpflanze, die ich aber nicht gesehen.
- Wjerbowa, y, ein Kanal in Burg.
- woko; hobwoey, die Augenlider.
- woskobina, stumpfe Zähne vom Genießen saurer Sachen.
- wosłonašk, a, der Splitter (Luf. 6, 41).
- wozank, auch: wozack, ein kleines Fuder.
- wurkaś = hurkaś.
- wusciny, die Bohnen-, Heidekorn-Schalen.
- wuscis, pellen, z. B. Bohnen, łuscis; huwuscis, auspellen; dohuwuscis, den letzten Rest auspellen.
- wutka běła, weiße Seerose, *Nymphaea alba*.
- wutka žolta, gelbe Nixblume, *Nuphar luteum*.
- wuwjedri se, es wird Wetter, der Himmel klärt sich.
- Zascěwanje, die Einstreu fürs Vieh.
- zascěwaś, einstreuen.
- Zasrjew = Saserjow.
- Přidawk 1. Mjena jabłukow: adamki, bělawki, buštoarjo, huchacowe guby, kněžnawy, mjernawki, pariše, plonice, prugace, pyrkace, statnarje, twardace, šrawy, winawki, zelenawy, zlotawki, žurkace.
- Přidawk 2. Mjena krušwow: bulawki, carsice, cerwjene kruški, cukorawki, drogace, hogonawy, howsnice, jakubaški, kulawy, muškatarlarje, ranawy, rjagace, smolnice, škornjawki, škrodawy, špicniki, wjercowanki, zelenawy, zymske kruški, zupawy, žoltawki.
- zdrjaty; dozdrjaty, ganz und gar reif; njezdrjaty & njedozdrjaty, ungerüst.
- zele reginowe, Bittersüß, *Solanum dulcamara*.
- zelenica und cerwjeny pušel, rother Weiderich, *Lythrum Salicaria*.
- zeleznica, die Eisenbahn.
- zemcyca, die Kröte, welche auf dem Bauche weiß ist, unterschieden von škrodawa, welche röthlich ist.
- zubaty, auch: großmäulig.
- zubiś se, sich vermaulen, huzubiś, co se bužoś huzubiś, was wirst du dir ausmaulen.
- zubkаты, gezähnt.
- zwonica, das Glockenhaus, auch: der Thurm.
- zwón; zwónki wjelike, rundblättrige Glockenblume, *Campanula rotundifolia*.
- zwónki módre, gemeine Akelei, *Aquilegia vulgaris*.
- Žabine žycki, Raichkraut, *Potamogeton natans*.
- žerz; připinaška žerz, auch: synowa žerz, der Heubaum; stogowa žerz, der Heuschöberbaum.
- žnjowny cas, die Erntezeit.
- žurlica, der zu einem Laubenschlage hergerichtete Bodentheil.
- žyžo, auch: Wiesen-Nichtmelke, *Lychnis flos cuculi*.
- Želárny žeh, der Wochentag, auch: na wonaki žeh, am Wochentage.

Delnjołužiske a pomězne słowa.

Z wokolnosće Blunja zezběrał *J. B. Nyčka*.

- Blanka**, dichter Zaun von Brettern oder Stangen.
bola, Ball.
brjańcaś, klirren (zerbrochener Topf, Glocke).
butraś, Butterhändler.
byrnaś se, sich schnell bewegen, herabstürzen.
Campor, Fastnacht der Kinder.
cyngel, Lode (Haare).
cynglaty, lobig.
cypk, Schnäuzchen (Kaffeekanne).
Dep, Wasserloch (bei Kottbus).
derny, die Dachstuhl, die bei Strohdächern häufig aus Rasen besteht.
dołk, auch: Herzgrube.
doželowas, lärmern, wild sein.
druch, schnell, tüchtig; žeh druch! lauf schnell!
Garžnak, eine Art Fischnetz, in welches die Fische hineinkönnen, aber nicht wieder heraus; vergl. poln. zgarnać, zusammenscharren, abstreichen.
głowa, Kopf, auch an Harke, Pflug, Stechnadel (głowka), Kraut.
gliwk, Gummi an Kirschen- und Pflaumenbäumen.
gónjalka, Bügel an der Sense zum Vorwärtsschieben des abgemähten Grases.
gnochśeńca, Mistjauche.
góleyk, Verbindungsstab zwischen Trittbrett und Kurbelchen.
gra; najgru hyś, Jemand besuchen.
grample, Instrument z. „Krempeln“.
gramplowas, krempeln (Wolle).
granica, Grenze.
grěba, auch: Hügelrücken.
grysojc, ein Gebäck aus Mittelmehl.
gusor, -rowe wino, kletternder Nachtschatten, Solanum Dulcamara.
Hugrabk, Bund von zusammengehartem Stroh.
hucho, Ohr; auch: an Art, Hacke, Topf, Faß, Nadel, Kessel, Kanne.
hukapowas se, anfangen zu tröpfeln.
hupki, Haufen (Heu, Getreide).
huprjeńca, getrocknete Mohrrübe.
Chochot, kuppenartige Erhöhung, z. B. auf den Vorderbeinen d. Pferde.
Jakubnice, Birnen und Kartoffeln, die um Jacobi reif werden.
język; se na języku wiś, „auf der Zunge schweben“ (ein Name, den man nicht finden kann).
Kiby, Gestell, worauf beim Spulen das Garn aufgespannt wird.
kjarmik, Dohse, der gemästet wird.
knyšk, Knie a. Fingerknöchel; Finger, wenn er gebogen wird (ähnlich dem Ellenbogen).
koklowas, mit Feuer spielen.
kopylc, Hacke mit drei Zinken.
kóścanka, Knopf von Knochen.
kósmac, Schachtelhalm.
krjuza, Krause.
krjuzaty, mit Krausen versehen.
křinawa, flacher Napf.
kuca, Decke von grober Leinwand mit eingewebten Tuchstreifen.
kunkac, Unke.
Łow, Jagd; daneben auch: jooht.
Łacniśčo, Schonung (im Forst).
lalki, Milchhirse (Kindersprache), (z mlokom).
lašć, eine abgeschälte Stelle an Bäumen, wodurch sie zu irgend einem Zweck bezeichnet werden.

Měra; na měru hys, zur Militair-
aushebung gehen.
mičak, Pferd (Kinderspr.), vgl. russ.
мчатъ, schnell fortbringen, jagen.
migorís se, wimmeln.
mišćotka, Hungerblümchen (Draba
verna).
mjodnica, süße Birne.
Naramice, pl. Hemdenbänder bei
Frauen.
nawcasny, launisch, veränderlich.
nawlac, überziehen, Nadel einfädeln.
nek, Grübchen in der Erde (bei
Kinderspielen).
nocha njedaś, nicht nachgeben, nicht
aufhören.
nosyďlo, Tragebalcken b.d. Schiebkarre.
Panica, Glockenklöppel.
pitwaty, mühsam; p. zělo, müh-
samer Arbeit.
pjazorny = směšny (in Bluno).
plakarnica, Klagefrau bei einem
Begräbniß.
pódaršyja, Sohle (Stiefel).
pólska weś, Ameisenlöwe.
powitka, Reis, womit Zaunpfähle
verbunden werden.
poškyrowaś, necken.
prěť, Getreide-, Heuboden (bes. in der
Scheune).
prěčka, Schnalle.
přewozety, auch: kindisch.
přicynjak, Sahnnetopf.
přijěśc, sich zuwider essen.
prjeknica, Abzugsgraben quer durch
die Beete.
puświśćo, Ausfahrt, Durchfahrt
durch Wasser.
Retel, ein Stock, Knüppel.
retwica, Schafgarbe.
rownaś se, sich paaren (Gänse).
rozcəsowak, Kamm mit weiten
Zähnen.
rypak, Zahn (Kindersprache).

Sedlanje, die mit Lehm ausgeförmerte
Decke im Schuppen, Stall u. s. w.
semjeńca, auch: eine Kiefer, die
stehen bleibt, während die andern
Bäume abgehauen werden, damit
sie die Fläche wieder besame.
smrozín, Faulbaum; böhm. smra-
dina, Bocksbereen; poln. smro-
dzina, gem. Heckenkirsche.
spódnica, das unterste Brett auf
dem Wagen.
stasiďta, Webstuhl.
sukadło, Spulmaschine.
swinka, Meerschweinchen.
syra, erste Milch von der Kuh, wenn
sie gefalbt hat.
Šćezel, Pflugdeichsel.
šedriś, streuen, fallen lassen (wenn
Stroh oder Heu getragen wird).
šergojc, Stange zum Belegen der
Balken in der Scheune, im Stall zc.
škrutnuś, erstarrten.
špěra, Uhrzeiger.
šydney, auch: neugierig.
Teptawka, Trittbrett b. Spinnrad.
trocki, Neß mit Quasten, was den
Pferden zum Schutz gegen Fliegen
an den Kopf gebunden wird.
trokawa, Grastuch.
trójis se, trödeln, zögern.
trumpy, Feldwiege.
Wěks, Strohwißch.
wjele; za wjele mės, hoch schätzen.
wobwjertel, der auf der Vorderachse
des Wagens ruhende, sich drehende
Theil vom Wagen.
wójtowaś, lärmern, wild sein.
wokeńco, Fensterladen (oberl. wo-
keńca).
woko, Auge; auch an Wagenwaagen,
in Suppe, Neß, Zugseil, Sieb.
wórnjeta, Schaar, Herde; w. gus,
w. skótu. (Red. přisp.: drje
cornette, ein Fähnlein.)

wótawka, die Bretterwand an der Scheunenne.

wótocny, seitlich.

wótruznice, Brombeeren.

wótsěžkaš se, durch langes Tragen schwer werden.

wubjeraš, auch: schelten, schimpfen.

wutero, Faßdaube; pl. wutera.

Zagrabk, Anfang z. Harfen, kleines Häufchen.

zakładawa, Schutzbrett über den Reitern (bei vollgeladenem Wagen).

zamudrejšy, Anführer der Hirten, wenn mehrere zusammen hüten.

zapadka, Einfallriegel an einer Thür, der mit einem Bindfaden in die Höhe gehoben wird.

zapisk, Verschreibungsurkunde.

zarješkowaš, zuketteln.

zawijatka; z. lanu, Gewinde Flachš.

zdechnuš, verschmachten (bes. vor

Durst); poln. zdechnąć, verrecken, heftig begehren.

zele; cerkwine z., Cypresse.

zewlac, abziehen, z. B. einen Ueberzug vom Bett.

zmakaš, begegnen.

zołowka, Tuch zur Lauge.

zretelowaš, vermittelst eines Stockes verbinden (z. B. die Glieder einer Kette).

zub, Zahn; Zinken in Egge, Harke, Kamm, Spinnradflügel (zubk), Hechel, Gabel.

zwórka, die Schlinge an der Peitsche, die an den Peitschenstock befestigt wird.

zymne nogi, Beine mit Gallerte (eine Speise); Sülze.

Zoltawki, gelbe Birnen.

žriš, widerhallen; auch: zyk dawaš.

žywy plot, Hecke.

Prispomnjenje. Pólne mjena z Blanja su: p̃redojske, Ader vor dem Dorfe; selišća; wótkowy (früher tief gelegen); laze; bóry, ein Kiefernwald; trachody, ein Waldplan; mjadwježka, Wald; wjelkowa kupka, Wald; gražina, Fläche im königl. Forst; bluńki, Ader dicht am Dorfe; łomy, ein Bruch; na starej jsy, ein Ader.

Delnjołužiske dodawki.

Zezběrať J. B. Nyčka.

Až, daß. Sach. 6, 15.

Badak, Klette, Bl.

bagnet, Bayonnet.

bagon, Sumpfsporst, Ledum palustre.

bachtaš se, prahlen.

bajaš se, glimmen.

balo, ein junger Hammel, Bl.

banka, Kanne (Wasser).

bańkarši, pl. Surenfinder, Hof. 1, 2.

barłog, verworrenes Stroh, Ausfehricht.

barłožyš, durcheinandermirren, Bl.

bejniš se, großthun, prahlen, Misspow.

benko, niedriger, bauchiger Topf (oberl. auch syropačk).

běda; se běda hys, übel ergehen.

běrechen, eine Art Bohrer, Bl.

běricnja, Gefängniß.

- bjez-gódami, zwischen Weihnachten
 und Dreikönigsfest. Bl.
 blatnař, Brettnagel.
 blotko, Meißel, Grabstichel. 2. Mojs.
 20, 25.
 blišéo, Banf. Esth. 1, 6.
 blurnuš, hingießen, eine Flüssigkeit,
 daß sie auseinander fließt.
 Bog; wot Boga groniš = z Bo-
 gom podas, grüßen. 2. Kral. 4,
 29; chwališ Boga, Gott Lob!
 bogala, auch: zabogala; b. nic,
 um Gotteswillen nicht!
 bójnje; b. cyniš, sich ungeberdig,
 seltsam, unsinnig stellen. 2. Kral.
 8, 11.
 bome, Hebebaum.
 bombjelicaty, dick angelaufen.
 hón, nicht bon.
 bonarik, ein kleines Fuder Heu,
 auch: wózank.
 brjog, auch: Wall. Hes. 21, 22.
 bryzgas, spritzen.
 byreanje, Rauschen. Hes. 3, 23; 10, 5.
 byrkotas se, mit fl. Flamme brennen.
 byš; daj se byš, beruhige dich.
 bytřny, klar, heiter.
Carnik, Rappe. Sach. 6, 6; pl.
 auch: schwarze Ameisen.
 cas; za weasa, frühe. Ps. 90, 14.
 cejžalka, Seihe. Bl.
 cerweń, rother Dohse.
 cerweńki, rothe Ameisen.
 cesliny, pl. Schuppen, 3. Mojs. 11,
 9; 10, 12.
 comny, ordentlich, tauglich, fittsam.
 Sir. 16, 3; 26, 18.
 colkaš, schlummern. ? 24, 33.
 crjop, auch: Hirnschädel (vgl. rff.), Bl.
 cympaš, wackeln. Jes. 41, 7.
 cyplawa, Zipfelmütze. Bl.
 cyrkotas, schlürfen in fl. Portionen.
Dańki, pl. Steuern.
 danski, zinsbar. 1. Kral. 9, 21.
 dejeto, bisher.
 depk, Vertiefung, Grübchen. Sach.
 14, 12.
 dkoń, Länge.
 dluwny, Längen-. Hes. 48, 18.
 dobyrkowaš se, dem Erlöschen ent-
 gegengehn. Bl.
 dodoséa, genug, reichlich.
 dogoniš, einholen, erreichen.
 dołowišéo, Thalgrund. 1. Sam. 31, 7.
 domrěš se, ererben. Ps. 37, 29.
 donjasé, auch: nachsagen, einer
 Schuld zeihen. Sir. 46, 22.
 dopušéas se, sich verlassen, vertrauen.
 Sach. 9, 1.
 došégowas, die letzten Züge thun
 im Sterben; d. se, lange schlafen,
 nicht zur rechten Zeit aus dem
 Sie kommen.
 dotyknus, anrühren.
 drěje, Schinder. Jes. 49, 26.
 drjažniš, reizen. Ps. 78, 41.
 drjebotaš, trippeln.
 dubjanka, Eichel.
 dupjař, Täufer.
 dwójenje, getheiltes Wesen.
 dybnuš, bewegen, treffen (e. Wort).
 Casn.
 dychawa, Lunge.
Fryjny, unverheirathet.
Gadowaty, giftig.
 gałmotk, Büschel. 2. Mojs. 12, 22.
 gank, Galerie. Hes. 42, 11.
 gižle, Schenkel. Dan. 2, 33.
 gjarš, Rachen. Jer. 51, 44; Dan.
 6, 22.
 głodomrěš, Hunger leiden. Luk. 6, 25.
 głožeš, hungern. Ps. 63, 2.
 glosyš se, sich schicken (?). Pschiff.
 16, 4.
 głozyńka, Fußknöchel. Hes. 47, 3.
 glédaš; g. pód se, die Augen nieder-
 schlagen. Sir. 19, 24; prjeki g.,
 schießen, scheel sehen. 3. Mojs. 21, 20.

- gnilej, Faulenzer. Pschiff. 6, 6.
 gniliś se, faulenzeln. Amos 6, 14.
 gódlaf, der Schimpfnamen giebt.
 Ps. 44, 17.
 gódló, Schimpf, Spottname. Sir.
 27, 31.
 górkac, auch: bitterer Apfel.
 górucy, brennend, glühend.
 gózes, nützen.
 grimnuś; dołoj g., niederfallen.
 1. Sam. 17, 49.
 grozniló, Greuel. 1. Král. 11, 5.
 gryzdka, Gebiß (am Baum).
 guba; se gubu mys z nęcym,
 Böses nachreden. Hes. 36, 4.
 gumśóo, Vogelherd. Sir. 11, 31.
 gusłowaś, nicht gusl.
 gwězđka, Christnacht.
- H**aldaf st. haltaf, Fischhalter. Jes.
 19, 10.
 hemda, Frauenhemde, dagegen zgłó,
 Mannshemde.
 hemjoł, Mistel, Viscum alb.
 hipstać, mit kräftigen Ansätzen die
 Last fortbringen.
 hobceris, umringen, abgränzen;
 -rjenje, Umfang. 1. Krón. 5, 40.
 hobetkaś, bestechen mit Geschenken.
 Ps. 26, 10.
 hobgrakany, übel berüchtigt. Miss.
 pow.
 hoblapjony, eingefaßt (Stein). 2.
 Mojs. 25, 7.
 hoblekafnica, Leichen-Anzieherin,
 =Frau. Bl.
 hoblětny, bejahrt.
 hoblězony; -na głowa, Glaze.
 3. Mojs. 13, 41.
 hobmanis, betrügen, täuschen.
 kobnoe, über Nacht. Luf. 6, 12.
 hobseniś, beschatten. Hebr. 9, 5.
 hobuzaś se, sich bemühen. Luf. 7, 6.
 hobuzony, geplagt. Luf. 6, 18.
- hobul**, flüchtig, unbesonnen, fehler-
 haft. Pschiff. 21, 15,
 hobwoey, auch: Augenlieder. Ps.
 132, 4.
 hoblědnus se, auch: trivial ho-
 pjacaś se; cheu se śi h., ich
 wills bleiben lassen!
 hogrěznjony, überschwemmt. Amos
 8, 8.
 hoklep, wenig abgedroschene Garbe.
 hołowkaś, lärmen.
 homłošnje, verschwenderisch. Luf.
 15, 13.
 hójjachaś se, sich weigern, wider-
 streben.
 hopěziś, umspannen. Jes. 40, 12.
 hopowaś, durch Umwerfen in einem
 flachen Gefäße reinigen (Rüb-
 samen u. s. f.); -wany, also: ge-
 reinigt; -wanje. Jer. 4, 11.
 hopyśka, auch: Obststiel.
 hopyśawa, Birne mit langem Stiel.
 hopytaś, -towaś, ringen, kämpfen.
 hosłona, Zimmerhobelspan. Bl.
 hosłěpecyś, verarmen.
 hotrěśe se, abschütteln, ausschütten
 (Zorn). Hes. 5, 13; 16, 42.
 howko, hier, hierher. 5. Mojs. 14, 35.
 hubrach, Mangel. Pschiff. 14, 23.
 hubrjaśkowany, künstlich bereitet.
 Miss. pow.
 hucabnik, Lehrer. Mal. 2, 12.
 huceriś, eingraben, graviren. Jer.
 17, 1.
 hucytny, gemengt (Futter). Jes. 30, 24.
 hugbaś, ausüben, wirken; -anje,
 Wirkung. 2. Thess. 2, 9.
 hugjarnuś, aufstreifen (Mermel). Bl.
 hugładziś, glätten. Jes. 41, 7.
 hugnjeśiś, austrocknen?
 hujśpjonk, Tadel.
 hujmjeś, herausziehen. Luf. 10.
 hulagnus, sich legen, ruhig werden.
 humjatowaś, Borwürfe machen.

- humjery, die letzten Züge; na h., na
 humjerach lažas, todtkrank sein.
 Luf. 7, 2.
 hunjerěšyś, verunreinigen. 3. Mojs.
 21, 4.
 huprich, Knecht Ruprecht.
 hupytaś, erblicken.
 husćis se, sich rüsten, bereit machen.
 1. Mojs. 14, 8.
 hustup, Verbällung (am Fuße). Bl.
 hušk, Rest, das Uebrige; zbytk.
 2. Kral. 4.
 hušpurny, schlant, zierlich, stattlich.
 huwisnuś, hängen bleiben, anleben.
 hawlocyś, hervorziehen. Act. ap. 8, 3.
 huwrot, ein durch Sturm umgewor-
 fener Baum, Bl.
 huzgónjowaś, kundschaften.
 huzwinjony, verrenkt.
 hužesyś, erschrecken, ängstigen. Ps.
 29, 9.
Chamernosć, Kränklichkeit.
 chejkanje, Wehklagen. Amos 5, 17.
 chejkaś, winseln, wehklagen. Hes.
 30, 24; na něco, etwas beklagen.
 Sir. 30, 1.
 chlumpas, das Wasser plätschernd be-
 wegen.
 chripaty, hustend, krächzend.
 chrjaptaś se, läufisch sein. Bl.
 chrochaty, grunzend.
 chrom, Tempel, Kirche. Sir. 22, 19.
 chrośony, lastirt. Sir. 30, 21.
 chudlas, nicht chudlaz, armer Kerl.
 chwat, auch: Entergeschwulst der
 Röhre; -tny, gichtbrüchig.
 chwěty, geschaukelt. Luf. 7, 24.
 chyškowaś, flüstern, zischen. Bl.
 chytřy, schön, ansehnlich, fein, feinf.
 1. Mojs. 39, 6; 2. Mojs. 31, 5.
 chyz, Vorrathshaus, Magazin. Bl.
 chyža, kleines Haus, Hütte.
Jabrjaty, mit Leitern versehen.
 jagaf, auch: ganik.
- jachty, matt. Jes. 40, 31.
 jas, Dach; -sowy. 2. Mojs. 25, 5.
 jěderny, auch: nachdrücklich, tüchtig.
 jělito, nicht jelito.
 jěścija, Ofenloch. Dan. 3, 26, auch:
 nėsća (Bluno).
 jungor, Page. 1. Kral. 9, 22.
Kapa, leinener Kittel, Rock.
 karkaś, Karrenfahrer, Kleinhändler.
 Bl.
 karpikaty, gesprengelt.
 kiblowaś, auch: sich grämen. 1. Sam.
 2, 33.
 kinuś se, umsinken. Ps. 20, 9.
 kiwkaś, auch: pfeifen, quieken (Karre,
 wenn sie nicht geschmiert ist).
 klašnity, platt. Miss. pow.
 klapac, Hammer. Jes. 41, 7.
 klepcyś, bettelnd umhergehen.
 klěś; żyto se klijo, der Roggen
 beginnt zu keimen.
 klimpaś se, taumeln. Hab. 2, 16.
 klimpnuś; dołoj k., niedersinken.
 Jer. 50, 43.
 klurnjenje, hinuntergießen; Schluck.
 knyka, Genick. 2. Mojs. 13, 13.
 knyp, auch: Messerflinge ohne Spitze,
 angebrochener Wehstein.
 knyša, Klinge.
 kósćelnica, Weinhaus, Knochenplatz.
 Hiob 30, 24.
 krađu, auch: genau. Hes. 44, 5.
 kochś, Granne (am Getreide). Bl.
 kónk, Schröpfkopf; kónki stajaś,
 schröpfen.
 kope, Grenzhausen. Bl.
 kósak, Stampfeisen. Bl.
 kósydka, die große Feder in den
 Flügeln. Ps. 91, 4.
 kózlik, auch: Ochs mit zurückgebo-
 genen Hörnern.
 kózol, auch: Sägebock.
 kreklowaś, schlecht schreiben, krazen.
 krabany, gerieben, durchtrieben.

křebjat; za křebjatom na někogo
glédaš, Jemanden verachten. Sach.
7, 14.

krjakotanje, Prasseln, Knistern.

křinawa, Rapf. Bl.

křušcyna, Birnbaum.

křyle, Dachdecker.

kuklěba, Zagemüse, Butter, Käse u.
kuna, Iltis.

kuntwora, kleine Mücke, deren Stich
eine schmerzhaftige Geschwulst ver-
ursacht; die größere = šmica.

kužol; z kužolom hobskócyš, ein
wenig kochen (Wellfleisch).

kwišina, Baumblüthe.

Łakaš, vielleicht, wahrscheinlich; ten
zo łakaš do města. Bl.

łuža, Glasur. Sir. 38, 34; vgl. russ.

Łagwica, Schlauch.

lampaty, herabhängend (wie d. Ohren
des Schweins).

lejawa, Fluth.

lejchar? Tešn. 80 kj. č. 63.

lejšta, Leiste.

leława, Schamlose.

leławis se, sich herumwälzen, scham-
los benehmen. Bl.

lešes; mi na něco leši, habe nach
einer Speise Verlangen.

lintwora, schlechtes Gespinnst.

lintworis se, zerreißbares spinnen.

lurcaš, rinnen, fließen. Miss. p.

luby; klubu, zu Liebe. 5. Mojs. 12, 31.

łuže; z lužimi byš, freundlich sein.
Sir. 13, 14.

Łarskaš, züchtigen. Ps. 6, 2.

mašnosť, Vermögen. Pschisł. 19, 8.

mašny, vermögend, reich. 1. Krón.
5, 40.

mašernica; m. přima, die Mutter
hat Krämpfe.

měkac, weiches, frischgebackenes Brod.
Bl.

město; do tych měst, bis zu dieser
Zeit. 1. Mojs. 44, 28.

měwařski, fruchttragend (Baum).

2. Král. 3, 25,

milny, fein (v. Gold). 2. Mojs. 25, 11.

mimo, auch: vorbei; m. hys.

młodnica, Mehlthau. Jes. 18, 4.

młody; -da kermuša, Nachfeier der
Kirche.

młogoraki, allerlei. Jes. 8, 11.

młogi = wótery, nicht gleich mit
mnogi, mnohi in der Bedeutung.

mlož, auch: junge Leute. ? 36, 17.

mła, Dampf. Joel 3, 3.

mojka, Kindermädchen.

mórgowaty, schmutzfarbig.

mórjo; wot zamorja, von jenseit
des Meeres. 2. Krón. 20, 2.

mórzgowaty, saftig, frisch. Ps. 92, 15.

mórženje, Vernichtung. Miss. p.

mrokowaš, angrenzen.

Nablundrowaš, vollschütten, durch-
einermischen.

nabubnašely, angeschwollen. Miss. p.

nadwjelowaš, zus. binden, länger

machen (zwei Stangen, Leitern). Bl.

nakławaš, aufhacken, öffnen (Ei).
Jes. 59, 5.

namšaš, Kirchenbesucher; -rski,
gottesdienstlich.

naměniš, benennen.

namjeraš se, auch: mit den Hörnern
drohen; zögern vor d. Arbeit, Bl.

napóraš, anrichten; -rowaš, be-
wegen, antreiben.

natřęgaš, zusammenhalten, sparen.

něgajstwo, Ehemaligkeit; Unendlich-
keit (fälschlich). Ps. 55, 20.

něgajšny, ehemalig, vorig. Sach. 7, 7.

nimjerstwo = nimjernosc.

niše = trosć (oberwend.). Bl.

njebuły, blödsinnig, nicht mit w.

njegnada, auch: Ungewitter. Jer.
30, 23.

- njehurjed, Ungeziefer. Ps. 78, 45.
 njekubjelnik, Taugenichts. Bl.
 njepikaty, schweigsam.
 njerésny, häßlich, unrein. 3. Mojs. 26, 30.
 njeri (dual.) = njery. Ps. 139, 13.
 njerodas, Taugenichts. Miss. pow.
 njerodnik, Taugenichts. Zeph. 3, 4.
 njestatk, Mißthat. 2. Krön. 33, 19.
 njetocony, ungeschliffen, grob. Sir. 20, 21.
 njewonaki, mißgestaltet. 3. Mojs. 28, 18.
 nježycny, neidisch. Sir. 14, 10.
 nježywy, auch: wild, verrückt (nach etwas).
 njok = njecham.
 noc; dobru n. zawdaś, Abschied nehmen (bes. im Sterben).
 nypotka, auch: dürres, mageres Vieh. Bl.
Parnocht, nicht femin.
 pėzrik (?), eine Art Peitsche. Miss. p.
 pijańc, Trunkenbold.
 piskac, Spitzmaus. Bl.
 piśe; p. přemrjes, Durst leiden.
 pitřku, ein wenig. Pschisł. 6, 10.
 piwkaś, piepen (v. jungen Gänfen).
 pjehawa, Pelzmütze.
 pjeršyś se, sich schadensfroh brüsten; trogen. Ps. 52, 3. Hiob 31, 29.
 plentaś se, kindisch thun (v. größeren Mädchen).
 plentawa, kindisches, mit den kleineren spielendes Mädchen.
 pod; pod se, nach innen; mótyka jo pod se; das Gegentheil ist wot se.
 pocynjaś se, sich verstellen. Bl.
 podejspiś se, sich unterwerfen, unterthan sein.
 podejśpnik, Unterthan.
 podemnośc, Gerechtigkeit (?). Pschisł. 1, 3.
 podchysiś, heimlich zuwerfen, z. B. dem Hunde, damit er schweige. Bl.
 podsajžank, Pfand. 1. Mojs. 38, 17.
 podsajžiś, zum Pfande geben. 4. Mojs. 30, 3.
 podštapiś, strauheln. Ps. 37, 31.
 podšyja, Wamme des Rindes. Bl.
 podšylowaś, neue Schwellen legen.
 pochornja, Fackel. Nahum 2, 5.
 poklanjaś se, niederknien.
 pokóncu, am Ende.
 połterny, zweierlei; hu nas jo połterna řec. Hózyňa.
 pólebaby, Blindkuh. Bl.
 polecaś, Rege stellen.
 pólena, pl. Balken über der Thüre.
 pólewanje, Brühfutter.
 pólewańc, eine Art Kuchen. 3. Mojs. 17, 12.
 pólice, pl. Topfbrett.
 pólubjenje, Gelübde. 3. Mojs. 7, 16.
 pomrokotny, trübe. Hes. 34, 12.
 poproznem, müßig, vergeblich.
 pórasa, pl. Flossen. 3. Mojs. 11, 9.
 poroki, Zeichen. Ps. 43.
 póskobože, dreist, getroffen. Hes. 22, 29.
 pósobicy, nebeneinander, in gleicher Linie. Jan. 20, 4.
 posředniś, erhärten, bekräftigen eidelich. Hebr. 6, 17.
 postarknuś se, kleinen Wortwechsel haben. Casn.
 postyricy, auf allen Bieren, auf Händen und Füßen. Miss. pow.
 póšk, Ruß. 1. Thess. 5, 26.
 pośenjony, dunkel, trübe (v. Augen). 1. Mojs. 48, 10.
 pośišny, still, friedlich. 1. Mojs. 34, 21.
 pótykac, Stab.
 powitře, übermorgen. Luk. 13, 32.
 powrośiś, umstürzen, umkehren (Schüssel, Faß).
 pózbėranje, Nachlese.

požadáš se, begehren. Mal. 3, 1;
ohne se, Ziemj. 18, 14.
procowanje, Kindesnoth, Wehen.
Jes. 66, 7.
přebity, durchtrieben, hinterlistig.
Hiob 21, 27.
přebuwalnik, Miethswohner.
přeglědáš se, fehlen, irren.
přegotonáš se, sich verkleiden.
přegronjony, berühmt. 1. Krón.
13, 30.
přejspíš & přespiš, umstürzen (Heu-
wagen, Topf). Hes. 38, 20.
přeliš, fast (falschlich). 1. Theff. 3, 10.
přeluštoáš se, sich ergötzen.
přemachtany, abgemattet. Miss. p.
přenuziš, zerplagen. Hiob. 10, 17.
přepadliščo, sumpfiger, schlammiger
Abgrund. Jer. 38, 6.
přepletanje, Bitten. Sudn. 5, 58.
přepsyš, verliedern. Bl.
přesmrjakaš se (?), einherstolzieren.
Miss. pow.
přewołany, berühmt. Jer. 49, 25.
přidank, Zugabe.
přigóziš se, sich treffen, passiren.
přilěbgoziš, aus Freundlichkeit zu-
wenden. 1. Krón. 11, 14.
přilipas, anleben, anhängen. Luf.
10, 11.
připowjedaš se, sich anbieten, an-
melden.
přistarcanje, kleines Vergehen. Jud.
1, 24,
přistupowalka, Trittbrett am
Spinnrad.
přiswójzbiš se, in Verwandtschaft
treten.
přisepaš, abklopfen, -schlagen (Flach).
přisisnuš, klemmen. 4. Mojs. 22, 25.
přizemity, niedrig. Hes. 17, 6.
přiznawka, Schnigel. Bl.
puckowiščo, Hecken. Sud. 8, 7.
puclawa, Pelzmütze.

puchota, bes. Kleiderstaat.
pukaš, auch: klopfen, schlagen.
pušcalnica, Vertiefung zum Ablassen
des Wassers. 2. Sam. 5, 8.
Rada; to njejo wjele rady, das
ist nicht viel werth.
raz; razka, 'mal, einmal; ty razka
pisaš njamožoš!
rěd, gew. pl. auch: das z. Dreschen
ausgebreitete Getreide.
rejtka, weiter: hölzerner Kamm,
durch den das Garn geht, wenn
es auf den Weberbaum gewunden
wird. Bl. (oberwend. rěčica).
rěp, auch: Stumpf (z. B. v. Schwanz,
Horn). 3. Mojs. 8, 20.
rěšny, rein. Ps. 20, 9.
rjagotaš, rasseln, frachen. Jer. 46, 22.
rjemjeńca, eine aus Riemen gefloch-
tene Peitsche an einem gewundenen
Ruthenstock. Bl.
rodowaš, herkommen. Casn.
rodšej, lieber, gern.
rogoža, Schilf. Jes. 19, 6.
rozdrobki, zerstreute Ueberbleibsel.
rozdrosciš, zerstreuen. Dan. 12, 7.
rozgórjeńca, Wütherich. Sir. 4, 35.
rozměkliwy, weichlich.
rozpartowaš, vertheilan. 2. Krón.
23, 18.
rozwaziš, zwischen Zankenden Frie-
den stiften. 2. Sam. 14, 6.
rozymaš statt rozjimaš, ausbreiten.
Rut. 3, 15.
rožen, Stange, worauf das Fleisch
geräuchert wird.
rožki, pl. auch: die spitzen Stäbchen
an der Getreidesense.
rucaš, Leiber, Schuldherr. 2. Kral. 4, 1.
ruka; auch: Wegweiser; pŕjecnu
ruku, eine Hand breit.
rukaš, Bürge. Hiob. 17, 3.
rumejza, Haufe, Kotte. Jer. 9, 2.
ryngelica, Reihe, Kette. Miss. pow.

- ryš, raußen (an den Haaren). Jes. 50, 6; = ruš, brüllen. Joel 3, 21.
- Samny, einsam. Efr. 9, 3.
- ścabotaś, schnattern (Gänse); plap-
pern, schwaßen. Sir. 26, 21.
- ścagłowk, Sperber. 3. Moiss. 11, 16.
- ścərbina, Rig. Bl.
- ścérkaś, munkeln.
- ścés, Borste; -śinaty, borstig.
- śéig, Schur. 5. Moiss. 18, 4.
- śéikaś, zwitschern.
- śéipka, ein wenig. Efr. 9, 8.
- śéit, Schild. Ps. 3, 4.
- śedym; pó sedymeru, z. sieben Stück.
- śemjenik, Reinfuchen a. d. Delmühle.
- śchromjeś, lähmen. Jos. 11, 6. 9.
- śkala, Kluft, Höhle. 1. Sam. 13, 6.
- śknyśaś, zerschneiden.
- śkóncowaś, begehen, ausüben. Jos. 7, 15.
- śłodkac, süßer Apfel.
- śłon; -nowa kóśc, Elfenbein. Biewj. 18, 12.
- śłuśnje, gebührl. Bl.
- śłyńco; domkhyśe śłyńca, Sonnen-
untergang.
- ślabernik, Silberling. Sach. 11, 13.
- śmagły; s. kléb, trocknes Brot.
Miss. pow.
- śmachnjeśony, schimmlich. Jos. 9,
12; auch: śplécnjony.
- śmalonka, angebrannte Kartoffel,
Birne u. s. w.; auch: śmużonka.
Bl.
- śmarkawa, Schnupfen.
- śniśe, pl. Venkvorrichtung a. Border-
farren. Bl.
- śobań, Dohsenname; auch: e. grober,
ungeschickter Mensch.
- śobota, auch: Ruh am Sonnabend
geboren.
- śpica, Radspeiche. 1. Kral. 7, 33.
- śpinknuś se, einschlafen, steif wer-
den. Casn.
- śpocýś se, anfangen, werden. Ps.
90, 2.
- śpójześ se, Zuflucht finden, bleiben.
Jer. 24, 9; 49, 23.
- śporomje, gegenüber. Luf. 8, 26.
- śpomnjeś se, Lust, Neigung haben.
Hes. 6, 9. Dan. 11, 28.
- śpośiś se, fasten.
- śprochniły, morsch (Holz).
- śprochnjeś, morsch werden. Hiob.
24, 20.
- śpyskaś, zervühlen (Schweine). Ps.
80, 14.
- śtamaś, vernichten, verderben. Ps.
44, 3.
- śtatny, auch: nützlich, nütze. Sir.
30, 13.
- śtog, auch: Getreidehaufen.
- śtojan, s. suchan.
- śtojaś něcomu, eingestehen. Jer.
29, 23.
- śtréś, zerreiben, zerstoßen. 2. Moiss.
30, 36.
- śtupka, Handmaschine z. Hirseschälen.
Bl.
- śtwjeraki, viererlei. Miss. pow.
- śuchan; ze suchanom piś a ze
śtojanom rejwaś, nichts zu trinken
bekommen und nicht zum Tanz
aufgefordert zu werden. Bl.
- śaziś se, sich scheuen. Hiob. 32, 6.
- śwétki, Festtage. Sach. 14, 16. 19.
- śwéśko; na swéśku, wo man nieder-
kniert und ein Vater unser betet, wenn
man eine Leiche aus dem Dorfe
bringt. Bl.
- świak, Ruß mit einem Loch, so daß
man darauf pfeifen kann. Bl.
- śyploty, Zäune. Luf. 14, 23.
- Śakaś, scheuchen (Sperlinge). Casn.
- śarmowaś, toben, lärmeln.
- ścérkawa, Schelle. Miss. pow.
- ścérknuś, zum Schlage ausheben
(Uhr). Bl.

- šćipalko, Hafen zum Abbrechen der Raupennester v. d. Bäumen. Bl.
 šemriš, wimmeln. Ps. 105, 30.
 šen, ob, obgleich. Jerem. 14, 12; Bar. 6, 14.
 šlapiš, werfen. 4. Mojs. 35, 20.
 šlejz, Holzspan.
 šluza, Schleiße. Sud. 5, 17.
 šmótlis se, hin- und herwanke (v. Betrunknen).
 špumbjeta (Spünde, Bette), Bettgestell. Bl.
 šrubby, nicht sruby.
 štacp, Stab mit einer Eisenspitze, Eisstoc.
 štecka, Stafete. Bl.
 šteklica, trockene Kiefernadeln. Bl.
 štumplowaš, Nachlese halten. Jes. 24, 13.
 šturla, Stempel b. Butterfaß.
 šturowaš, lenken, bändigen (Pferde). Jes. 39, 2.
 štycaš, stecken. Hiob. 6, 4.
 šušlity (?), kleiner Schlitten. Casn.
 šwarnuš, wegschleudern. Jer. 10, 18.
 šyber, Kuchenbrett. Bl.
 šydnošć, Falschheit, Trug. Ps. 10, 7.
 šylzog, Docht.
 šerliš, šerlikaš, Flachß brechen. Casn.
 šěžarny, Last, lastbar. 2. Sam. 13, 29.
 šišćak, Fischreufe. Hab. 1, 15.
 špiš, stürzen, werfen. 2. Kral. 9, 33.
 Tencasny, derzeitig; damals.
 ternik jajowy, Eigelb. Bl.
 tofjel, Pantoffel.
 topjony, geröstet.
 trantawa, geschwägige, faule Person. Bl.
 trějalko, Mörser. 4. Mojs. 11, 8.
 trěbotaš, trippeln. Casn.
 trěch, auch: d. Gespenst. Jes. 13, 21.
 trělba, auch: Schützenfest. Bl.
 trěle, Violinbogen. Bl.
 trěšina, Drittel. 2. Sam. 18, 2.
 trěinka; trě. góniš, ein Kinderspiel. Casn.
 trěchtas, jagen, schnell laufen. 1. Mojs. 31, 22; 35, 5.
 trějis, geschehen, sich ereignen.
 trěnta, Surenmensch. Hos. 4, 14.
 trěše, Verlust. Ps. 144, 14.
 tuskaš, anstoßen. 1. Kral. 19, 5.
 Wardowaš, besser kublaš.
 warsta, Schicht (bes. Holz).
 wawrjak, Schwäger. Hiob. 11, 2.
 wenka; wot w., von außen, auswendig.
 wewšošć, gänzlich. Mal. 3, 6.
 wežnjarski, Ernte. Jes. 18, 4.
 wěcys se, sich abgeben, bemühen. Jes. 47, 12. 15.
 wězeš; se wjele w., sich brüsten.
 winik; po winikojsku, feindlich. Jer. 30, 14.
 wiše, Binde, Schilf? Miss. pow.
 witře; přez w., übermorgen.
 wjaža, auch: Hausflur.
 wjelbowaš, mölben.
 wjelese, viele. Dan. 12, 10.
 wjelgickano, ganz außerordentlich. 1. Krón. 22, 13.
 wjelicaš se, großthun, prahlen. Cas.
 wjelkoraz, Behrwolf.
 wlocys, schleppen; hokolo wł.
 wojsański, dörflich, i. Dorfeswohnend.
 woko; pod wócy glědaš, nach oben schießen; überstichtig sein. Bl.
 wongano, neulich. 1. Mojs. 43, 18.
 wolejnik, Delmühle. Hiob. 24, 11.
 wóseš, Saat. Hos. 8, 7.
 wóskobina, Stumpfwurden d. Zähne. Jer. 31, 30.
 wóše, Nadelstreu. Bl.
 wótbog, Abgott.
 wótewdank, Testament.
 wótewdawař, Testator. Hebr. 9, 17.
 wóteznaty, fremd, unbekannt.

- wótgłédanje, Absicht, Plan.
wótkožys, auffchieben. Sir. 5, 8.
wótkłoń, Kluft. Luf. 14, 26.
wótsajzís, entwöhnen. Sam. 1, 23.
wótspaś, beschlafen. 4. Mojs. 5, 19.
wótstojany, abgestanden (Bier). Bl.
wótsísk, Blase (durch Schuhwerk ent-
standen). Casn.
wótspiwowaś, abfangen (am Altare).
wótroki, Haine. Sudn. 3, 7.
wótwachliś, abwendig machen. 2.
Kral. 17, 21.
wótwlekaś, auffchieben, zögern. 2.
Mojs. 32, 1.
wózdaś se, gefallen. Esth. 5, 14.
wśakoraki, mancherlei.
- Z**abjeraś se, sich abgeben. Casn.
zagłédaś se, über das Aussehen nach
Hilfe verschmachten. Hiob. 31, 16.
zagrono, Entschuldigung.
zahustaś, stehen bleiben; müde sein.
zakopowanje, Begräbniß.
zakřepitosć, Verbissenheit. Casn.
zalaś se, se šyju z., d. Hals brechen.
zalaś se, ertrinken.
zalězć, anschwellen (Auge). Bl.
zalubiś se, schwören (im gem. Leben).
zamecony, verschlossen. Jiwj. 21, 25.
zamósty, Acker hinter den Brücken.
zamžerjony, blinzelnd, schläfrig.
zanjasć, wegtragen, verschleppen;
z pěskom, versanden.
zanjezdaś se, übel gefallen. Jes.
59, 15.
zapojiś, trunken machen. Jer. 48, 26.
zapóraś, vernichten, abschaffen.
zaprjeś, verdorren. Jes. 40, 78.
zaražís, misrathen. Jer. 18, 4.
zasajžity, gedrungen (von Gestalt).
zasajžonk, Grund. Casn.
zascakliwosć, Verstocktheit, Bosheit.
Miss. pow.
zasuwadło, Niegel.
- zastaś; někomu z., in den Weg,
entgegengetreten.
zatknus, ersticken. Luf. 8, 7.
zawaziś, anfahren, mit dem Wagen
hängen bleiben. Casn.
zažarbowas, pflegen, versorgen.
Luf. 10, 34.
zažrety, trunken. Sir. 26, 11.
zbělís, sich entfärben. Dan. 5, 6.
zdroścony, zerstreut. Jes. 49, 6.
zec, auch: Kaffeesaß.
zemica, Insel. Hes. 39, 6.
zemjedžanje, Erdbeben. 1. Kral.
19, 11.
zeskokaś; na někogo, anschauen.
1. Sam. 25, 14.
zestaraś se, alt werden. Ps. 37, 25.
zezdaś se, gefallen.
zganjaś se, durch Umhertreiben
schwanger werden.
zgasnus, auch: verwelken. Jes. 40, 7.
zgjawliś, zusammendrücken (Wäsche,
Kleider).
zložys, auflegen (Steuer).
zmawowaś se, schweben.
zmliař, -lowař, Erbarmner.
zmognus se, zu Kräften kommen,
genesen. 2. Kral. 8, 10.
zmorziś, zer schlagen, vernichten.
Ps. 2, 9.
zmyrkanje, Morgendämmerung. 2.
Kral. 7, 5.
znank, Zeuge vor Gericht.
znajobny, bekannt.
zogol, Lärm.
zropjony, faltig.
zufaly, auch: stolz.
zwjeršk, Leibchen (am Frauenkleid).
Bl.
zyber, Ackerhohlzahn, Galeopsis
Tetr. Bl.
- Ž**alobiś, wehklagen, trauern. Hes.
26, 17.
žeh, mascul., Heirath.

žlokaś, faufen.

žnjaŕski, Ernte.

žok, Saß. Hózyrna.

žoltawa, gelbe Birne.

žřědlity, Quellen, wasserreich.

žřějc, Säufer. Pšchifk. 23, 20.

Zaś, strichen, wirken. Jes. 19, 9.

žěłba, Theil. Ps. 142, 6.

žem, doch.

žergac, auch: Schlinge zum Fangen.

Jes. 28, 13.

Přispomnjenje redaktora. Dodawki k. Nyčki běchu za słownik k. Petrowa postajene. Dokelž pak na jeho wudaće hišće dlěši čas čakać dyrbymy, sym ja ze zapiskow k. Nyčki słowa a porjedženki wupisał a potom sam alfabetiscey zřadował. Někotre wospjetowanja su so stale, dokelž nimo Zwahra hišće wšě druge wozjewjene dodawki přehladować khwile njemějach. Česćeny dodawař je bibliju swěru přehladał, w starym zakonju hač na kónc profetow a w nowym hač na poslednje štyri knihi; jeho citaty budža za přichodny słownik tež wužitne. K temu je wón Casnik, Missionske powěšće a někotre nowiše knižki wučerpał a wšelake słowa z luda přistajił. Njeh tež druzy po jeho přikładze wužitne wěcy napisuja a z tym słowjanskemu ryčespytej poslužaj!

Ze słowow Chojnana a Broniša porjedža a wudospołnja k. Nyčka tak: bratřeńc, bušwicka, byńcaś, cejžidło, dlymnej m. dlym, gód, hobaleńc & hoklapanć (a wšě druge na -eńc, -ańc), hosromošis (bě čišćeřski zmylk), herjoł a herjebina (po Bluńsku), kjawcaś (v. Raßen), kjawkaś (v. Hunden), lokošina, nachyśis se, najśpa, (überhaupt Raum über der Bohntube), nanajom (miethweise), mišćotka, njemoc, pawcyna (fliegender Sommer), pomjataś (auch von anderen Thieren), prok (prokawa Bl.), pukle (obertwend. puklot), rjawnuś (bergl. russisch rjewnować), rotlica (= retwica, Bl.), stužonk, sužrjebny, šćerbaty (zahnlüdig, čišć. zm.), špricka (= popricka, Bl.), šušliš = třušliš, šiba = žiba, technuś = třachnuś, třumjeń = třmjeń, Sumpf, wisalny, žrjebis. K temu: blaso, Rind mit weißem Stirnflck; łysawa & łysman, Rind mit einem kleinen weißen Stirnflck (Bl. łusawa), pytak = kórnik, smrodyn = smroziń, smyk (= myck, Bl.), žrjebjetař, sćelica (= třělc, Bl.), střěłba atd.

Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1871—75.

Zestajał K. A. Jenč.

Hdyž tudy našim čitarjam jako dalewjedženje prjedawšich*) runych nastawkow nowy zapis serbskich wěcow podamy, kiž su so w lětach 1871—75 čišćałe, dha mamy k temu prjedy wšeho přědspomnić, zo smy so tón króć nimale jeničcy na to wobmjelowali, štož je so w spomnjenych lětach ze strony

*) Časopis 1870. I. 35—49.

evangelskich Serbow do čišća wobstaralo*), a to tehodla, dokelž je nam k. farar Dučman w Radworju ze strony katholskich Serbow hižom z podobnym nastawkom**) poslužil a w nim hač do lěta 1874 hižom to zestaja, štož su katholscy Serbjo sami pisali a wudali. Naš zapis dyrbi tehodla tón króć krótsi być, dyžli hewak. Tež so njeje w zańdženych pjeć lětach z cyła tak wjele ze strony evangelskich Serbow do čišća dało, z džěla tehodla nic, dokelž za nakhwilnu potrjebnosć dosahaše, štož bě so w prjedawšim času wudało. Jenož 52 nowych serbskich čisłow mjenuje naš scěhowacy zapis, hdyž wšitke maličkosće, kiž su so čišćale, sobu ličimy. Z prjedawšich časow su so wyše teho 4 starše serbske knihi z nowa wudałe a 7 čisłow (Nowiny, Miss. posoł, Časopis, Łužičan, bibl. pučnik, dreždžanske khěrluš a protyka) su so w čišću dale wjedle. Potajkim je w poslenich pjeć lětach 63 serbskich čisłow z čišćeńjow na swětlo wustupiło. Z wjetša wšitke wěcy su so w Budyšinje čišćale pola Donnerhaka, pola Monsy a pola Smolerja, kiž je w léce 1875 nowu serbsku čišćeńju w mačičnym domje založil. We Wojerecach čišćachu so jenož někotre bibliske pučniki a missijski posoł. W druhich městach njeje so dale ničo serbskeho čišćalo, khiba pola Teubnera w Lipsku spěwy za serbske šule a pola Henklera w Dreždžanach dvě čisle Serbskich Nowinow w léce 1875. Po němskich originalach staj po prawym jenož dvě knižcy serbscy přeloženej a k jenym (Porstěj Božemu) su tež grichiske a lačanske žórła sobu služomne byle. Serbske towarstwa: Mačica, lutherske knihowne towarstwo a Bjesada su tež w zańdženych pjeć lětach serbske pismowstwo swěru podpjerale a konsistorija w Barlinje a w Dreždžanach su w léce 1875 swoje napominanja na evangelske wosady serbscy přeložic a čišćeć dałe. Wot privatnych wosobow mamy jenož swobodnu knjeni ze Schönberg-Bibran nad Łuhom jako dobroćelku a přecelnicu serbskeho pismowstwa mjenowac, přetož wona je w léce 1871 Balzaminu, abo słowa zbudženja a troštwanja přeložic, za swoje pjenjezy čišćeć, z rjanym wobrazom

*) Z wuwzaćom tuteho Časopisa. Při tym pisaja katholscy Serbja tež do Łužičana a Serbskich Nowin.

R e d.

**) Časopis 1873. II. 105—130.

njeboh knjeza ze Schönberg-Bibran wupyšić a bjez sobustawy serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa darmo rozdželić daća, za což njech so jej tež na tutym měsće najwutrobniji džak wupraji.

Jako nowych spisaćelow, kiž su w lětach 1871—75 na polu serbskeho pismowstwa z wosebitymi spisami wustupili, móžemy naposledku hišće powitać knjezow Dr. Kalicha, fararja w Hornym Wujezdze, Bróska, fararja w Křišowje a Muku, štud. phil. w Lipsku. Njech ze swojimi rjanymi darami Serbowstwu přichodnje dale słuža! Někotre maličkosće podachu tež přeni króć študentaj Rězbařk z Běleje a Běrnich ze Šćeńcy a někotři burscy mužojo a žónske, kotrychž mjena pak nam znate njejsu. Zemrjel je wot spisaćelow w scěhowacym zapisu pomjenowanych naš njezapomnity pěsnjer Handrij Seileř, farar w Łazu († 15. okt. 1872). Bóh daj, zo jeho město na serbskim Parnassu njeby dolhe lěta prózne wostało, kaž něhdy po smjerći jeho prjedownika, — sławneho Mõhna!

I. Ryčespytne pisma.

Vacat.

II. Šulske čitanki.

1872. Přenja čitanka ja serbske šule. Spišal Jan Bartko. Erstes Lesebuch für den vereinigten Sprech-, Schreib- und Leseunterricht in wendisch-deutschen Schulen von J. Bartko, Lehrer in Mostitz. (Nakład Maćicy, čišć Donnerhaka w B., wobrazy wot Elsnera w Lubiju.)

III. Šulske spěwy.

W léće 1872 je Maćica přeni zešiwk svojich wot kantora Pjekarja w Budyšinje zestajanych spěwow za serbske šule w druhim nakładze pola Teubnera w Lipsku čišćeć daća a tehorunja w léće 1875 w třecim nakładze.

IV. Nabožne knihi za domjacu nutrnosć.

1871. Balsamina abo słowa šbudjenja a trošćtowanja we wjeřelu a šrudobje. Šsobustawam serbskeho luth. knihowneho to-

marštwu přes nadobnu darniwosć swobodnje knjenje se Schönberg-Bibran nad Łuhom a t. d. W Budyšinje čisćećał Monse. (Přeložk duch. Domaški w Nosacicach, z wobrazom knjeza ze Schönberg-Bibran a z předstwowom wot duch. Imiša.)

Přispomnjenje: Bibliske pućniki na lěta 1871—75 wudawaše duch. Kanig w Klukšu. Wone su wšitke z nakladom serbskeho luther. knihown. towarstwa čisćane a to pućniki na 1871 a 72 pola Kulmana we Wojerecach, pućniki na 73 a 74 pola Monse w Budyšinje a pućnik na 75 pola Gustawa Wencela we Wojerecach.

V. Modleřske.

Wot tajkich je knihiwjazar Weiser w Budyšinje w lěće 1873 njeboh Waisy krasne modleřske knihi, w swojim času wot duch. Šeracha přeložene, z nowa čisćeć dał.

VI. Předowanja.

1872. Tón Knjes a cji Ewangelšy w rozpróščenju. Předowanje na lětnym swjedzenju Gustav-Udolfsteke towarstwa 25. septembra 1872 w Malešezach djeržane wot Dr. ph. Kalicha, fararja we Hornym Wujesdže. W Budyšinje.

VII. Duchowne khěrlušce.

1872. Čjiche khwilki pschi Božej studniczy. Khěrlušce a spěwy wot Surja Brósta, duchowneho w Rychšowje.

1872. Čsi khěrlušce, kiž wobpschimaju wobhladowanje křesćijansteje zyrkwe na femi w swětle Božeho słowa, dale wužitne kěžbowanje na spěšnje běžazu a přecj khwatazu sachodnosć a swjebelaze pschibowanje pobožnych we wobkěžowanju nětzišceje mlodžiny, wšchěm lubowarjam Božeho słowa postićane. (Wot jeneho bura z hodzijskeje wosady.)

Přispomnjenje: Za serbske ev. Bože služby w Dreždžanach je farar Imiš w Hodziju tež w lětach 1871—75 ze spěwarskich knihow wosebje wotčisćeć dał: Khěrlušce sa 89—108. ewangelstu šerbštu Božu službu w křisćanej zyrkwi w Dražžanach. Te same so z wopředka pola Donnerhaka, pozdžišo pola Smolerja w Budyšinje čisćachu.

VIII. Historiske a biografiske pisma.

1873. Prěnja rosprawa wubjerka k jažoženju zyrkwje we Łupoj za ewangelisko-lutherškich wěrybratrow w Kadworškej katholickej wošadže bydlažych. (Spisał duch. Imiš.)
1875. Druha rosprawa wubjerka k jažoženju zyrkwje we Łupoj. (Spisał Imiš.)
1875. Historia horkeho czeřpjenja a wumrjecza nascheho Knješa a Šbóžnika Šesom Khrysta, po šiwjatyh šchtyrjoch šczenjach i nowa šwěru pschelahana a i pschidawkom wjchelfich khěr-luschowych šchtucžkow podata wot M. Eberta, duchomneho w Grodžišcju. (Nakład serbskeho luth. knihowneho towarstwa.)
1875. Porst Boži. Wažne powjeseje i Božeho kralestwa. Prěni džěl. Sestajał M. Šyfora, faraš w Šsmilnej. (Z nakładom luth. knihowneho towarstwa. Sobudžětałoj staj faraš Dr. Kalich w Hornym Wujezdze a faraš Jenč w Palowje. Z tutech knihow wobstarachu so tež we wosebitych woteišćach: Polykarp a Augustin wot Kalicha. — Benzion wot Šencza. — M. Š. Franka wot Šyfory. — Ludwig Harmš wot Šyfory. — Tři dny i Šellertoweho žiwjenja wot Šyfory. — Wudowa Linatowa abo šhubjene wopišmo wot Šyfory. — Třoje šornjatka ja bohate plody wot Šyfory. — Nastacze khěr-luschow „Ach wostał pschi naš i hnadu“ a „Šesuf, moja nadžija“ wot Šyfory.)

IX. Pěsnje a swětne spēwy.

1871. Šzo šwoni měr! Š šwjeczinam měra pěšniš Š. Š. we Łaju. (Pěšnjeř Seiler, nakład Maćicy serbskeje.)
1874. Wuherški khěr-lusch. — Štaczi kwapš. — Šišćišina. (Tři starše pěsnje, z nowa wudał po jednotliwych łopjenach J. E. Smoleš w Budyšinje.)
1875. Serbski komercnik. Wobdžětał Ernst Muka. Z nakładom lipsćanskich serbskich štuđentow. (Spisał M. z Wulkeho Wosyka je štuđ. phil. w Lipsku, čišć je wot Donnerhaka w Budyšinje.)

1875. Delnjołužiske ludowe pěsnje. Napisal H. Jórdan, wučer w Popojcach w delnej Łužicy. Budyšin. (Z nakładom M. Hórnik, kiž je tež noty k tutym pěsnjam zaplaćil.)

X. Składnostne spěwy a khěrlušy.

1871. Za njeboh knjeni Mathildu Fiedlerjowu, rodź. Stangec na dnju jeje khowanja budyska Bjesada. (Spěw na žarowanski bant wot Smolerja.)
1871. Wysokočescěnej knjeni Mathildze Fiedlerjowej wot M. H. (Špruch na žarowanski bant wot Hórnik.)
1872. Budyskej Bjesadze k 22lětnemu swjedženjej, dzeń 12. febr. 1872 wot K. Pětrowiča. (Dwaj staršej spěwaj wot Fiedlerja, z nowa wotčićanaj.)
1872. K 22lětnym swjećinam budyskeje Bjesady. (Posleni spěw wot H. Seilera: „Bóh postrow a žohnuj ée, luba ty Bjesada budyšinska a t. d.“)
1872. K wopomnjenju na swěrneho Serba k. Ernsta Rychtarja, ryčnika w Budyšinje, předsydu towařstwa M. S. poswjěca na dnju Jeho khowanja maćičny wubjerk. (Sonnet wot Fiedlerja na žarowanski bant.)
1872. K wopomnjenju na droholubeho wótčınca k. Handrija Seilerja, fararja we Łazu, sławného serbskeho pěsnjerja a spisacěla a t. d. poswjěca na dnju Jeho khowanja maćičny wubjerk. (Sonnet wot Fiedlerja na žarowanski bant.)
1872. Blidowy spěw při 156. załožeńskim swjedženju lužiskeho předařskeho towařstwa w Lipsku. Spěw wot štud. th. Rězbarka z Běleje, z němskimi hromadu čišćany pola Donnerhaka w Budyšinje.
1873. K 23-lětnemu swjedženju budyskeje Bjesady. (19. febr. 1873 pěsnjeny spěw wot Fiedlerja.)
1873. Hubjeny zastojnik. (Bjesadny spěw wot Fiedlerja 19. febr. 1873.)
1873. Blizka žeńtwa. (Bjesadny spěw wot Fiedlerja 19. febr. 73.)
1874. K 24-lětnemu swjedženju budyskeje Bjesady. (Spěw wot Fiedlerja 8. hapryla 1874.)

1874. K 24-létnym swjecinam budyskeje Bjesady. (Tři starše spěwy wot Seilerja a Smolerja, z nowa wotčišćane.)
1874. Na swašny džen čješćejenu flubjenuju Šětra Šchołty šdelneje Kiny a Madlem Handrifěz i Křhanež 23. junija 1874. (Štučka do wěnc.)
1874. Wysocydostojnemu knjezej Michalej Domašcy, fararjej w Nosaćicach na dnju jeho 25-létneho zastojnskeho swjedženja, džen 19. žnjeńca 1874 zbožo přeje serbske lutherske knihowne towarstwo. (Spěw wot Fiedlerja.)
1874. Wšyšćodostojnemu tnjejej fararjej Šurjej Šafubej na přěnim létnym dnju Jeho přchešćenja do Něšćwacžidla. (Spěw wot jeneje žony z njeswaćidlskeje wosady.)
1874. Blidowy spěw při 158. založeniskim swjedženju lužiskeho přědařskeho towarstwa w Lipsku. (Spěw wot stud. th. Běrnicha ze Šćeńcy, z němskimi hromadu čišćany pola Donnerhaka w Budyšinje.)
1875. K 25-létnemu jubileju budyskeje Bjesady, džen 31. měrca 1875 swjecenemu. (Dwaj staršej spěwaj wot Lubjenskeho a Fiedlerja znowa wotčišćanaj.)
1875. Za 25-létny jubilej budyskeje Bjesady. (Dwaj spěwaj wot Fiedlerja a kantora Jórdana w Popojcach.)
1875. Kwasny wěnc swojemu drohemu wučerjej k. Janej Kubicy w Bolborcach při skladnosći mandželskeho zjenóćenja z česćenej knježnu Wlastu Nowotnec ze Šprejcy džen 29. junija 1875 poswjećeny wot Jeho wučomca Jana Ernsta Bohuwěra Šmole w Lešawje. (Spěw we wulkim fol. wot Fiedlerja.)
1875. Knjezej Handrijej Kerkej, kublerjej w Rodecach, zapóslancej druheje komory sakskeho sejma a Jeho knjeni mandželskej Marji rodž. Jenčec k 25-létnemu mandželskemu jubileju, džen 22. sept. 1875 wot wjele znatych a přecelow poswjećene. (Spěw we wulkim fol. wot Fiedlerja.)

XI. Časopisy.

Serbske časopisy w ewangelskim abo w nowym prawopisu z laćanskimi pismikami čišćane, běchu 187 $\frac{1}{2}$ kaž přjedy scěhowace:

1) Serbske Nowiny. Za nje bě léto 1875 najwažniše. Z přerim čisłom pomjenowaneho léta powjetši so mjenujcy jich dotalny format a ze 34. čisłom zasta je dotalny čisćec L. Donnerhak čisćec. 35. a 36. čisło so potom wot Henklera w Drežďanach čisćeše a wot 37. čisla sem je te same jich redaktor Smoleř, kiž bě sebi bjez tym sam čisćerňju wobstaral, w tutej čisćec dał.

2) Časopis Maćicy Serbskeje. Do njeho připóslachu wjetše nastawki: Radyserb (pseudonym), kand. prof. Laras, kapłan Róla, farař Brósk, farař Dučman, farař Hórnik, farař Seiler, wučer Nyčka, farař Jenč, wučer Rostok, wučer Jórdan, stud. phil. Muka, wučer Gryš, red. Smoleř, Jan z Lipy (pseudonym), assessor Wehla a farař Wjelan.

3) Mlišionŝi póřoř. Dosta z létom 1875 noweho založerja a čisćerja, Gustawa Wencela we Wojerecach, kiž je tam Kulmanec knihičisćerňju kupil. Prjedawši sobudželaćerjo, bjez nimi wosebje farař Brósk w Křišowje a Dr. med. Kanig we Wósporku, podpjerachu tež w zańdženych létach red. Rychtarja.

4) Łužičan. Redakciju tuteho w dobrym narodnym duchu dale pisaneho łopjena wza wot léta 1874 sem dotalny nakładnik Smoleř z nowa na so a da je tež wot 10. čisla 1875 w swojej čisćerňi čisćec. Dobře a rjane nastawki do njeho podawachu wosebje młodži Serbjo, bjez kotrymiž so w nowišim času serbske šudentstwo khwalobnje wuznamjeni.

XII. Zabawne pisma.

1873. Sswěrnaj řuřodaj. Rowjedanečto je řerbškeho řiwjenja wot Jana Bohuwěra Mucžinka. S pschidawkom: Strařchna kwartira we Franzowřkej. (Nakład Maćicy.)

1875. Černŝt a Albert, rubjenaj řakřonřaj přynřaj. Wěrnj podawř ř léta 1455. Řo ř. řchmidtu řerbřzy nariřal ř. řordan, wučer a řantor w Řopojřach. (Nakład Maćicy, čisć Smolerja.)

Přispomnjenje. W léce 1871 wuda Maćica z nowa: řrodžišćeřo na řandštrónje wot Mucžinka a wot předženaka, protyki za řerbow, je farař R. we létach 1871/75 pjeć nowych čisłow wobstaral, kiž so w maćicnym nakładze poslenje léta po 5000 exemplarach čisćachu a kiž buchu tež zwjětša wřitke wot řerbow pokupjene.

XIII. W š e l č i z n y.

1871. Starožitnostne zběrki Mačicy Serbskeje. Zestajał K. A. Jenč. (Z Časopisa wosebity wotčišć.)
1872. Zur wendischen Ehrengabe. (Serbska dedikacija jeju majestosćomaj kralej Janej a kralowej Amaliji k zlotemu kwasej 10. novembra 1872, kaž tež mjena serbskich wsow w Sakskej a zbožopřejaceje deputacije — wšo wot Smolerja.)
1872. Přehlad šlicžbowanja šerbskeho lutherškeho knihowneho towarštwu na džjel ljeta 1867 a na žyće ljeta 1868—1871. (W Budyšinje pola Donnerhaka. Spisař Imiš.)
1872. Rozprawa wo towarštwje Mačicy Serbskeje w Budyšinje. Podał na 25-lětnym založenskim jubileju M. Hórnik. (Z Časopisa wosebity wotčišć.)
1873. Ручь, джерзана прѣди шбѣханju noweje hušćanškeje žyrkwyje 20. oktobra 1873 wot Š. M. Šānšela, murjerškeho mišćtra na Rocjžy. (We wulkim fol.)
1874. Wutrobnje lubowanej štaršćej! (Božmje staršimaj při ženjenju wot Hany Langoweje, rodž. Rōček z Hnašec, w fol.)
1875. Ewangelšfa wyšćhja žyrkwinu rada k wošadam. (Napominanje ev. cyrkwineje rady w Barlinje, zakoň wo zapisowanju paršonskeho stawstwa a civilne mandželstwo nastupace w 4., přeložene wot fararja Wjelana w Slepom, čišćane pola Donnerhaka w Budyšinje.)
1875. Rozsprajenje, kotrež ma šo na poručnosć ewangelšfo-lutherškeho krajneho konšistorstwa wšćitkim ewangelšfo-lutherškim wošadam 1. a 2. džej hodow 1875 po šhromadnej spomjedži a hrěčhwodacju k kłětkow na šjawne dacž. (Přeložk w 4. wot Imiša na poručnosć konsistorstwa.)

XIV. M a l i č k o s ć e.

1872. Lišt na wšćelafich knješow we Šerbach, šbėranje dara ša kralowšfi mandželšfi jubilej nastupazy. (Wot Smolerja.)
1872. Lišt na šerbske gmejny teje šameje wěžy dla.
1872. Lišt na šobuštawa wubjerka we wošadže.
1872. Lišt na wobstararja šbėrki we wšy.

1872. Šarišne listno je wšćelafimi podpizhmami wubjerfownikom po žylych Ššerbach. (fol. wot Smolerja.)
1874. Votivna tafla k. fararjej Domašcy w Nosacicach wot serbskeje předašskeje konferency. (fol. wot Imiša.)
1875. List na šerbšćich duchownych wot Smišča, liturgiju na čychi pjatt wot Ğberta wudatu nastupazy.
1875. Česne diplomy serbskeje Bjesady w Budyšinje za k. překupca Flanderku, k. fararja Imiša a k. redaktora Smolerja. (fol. wot Fiedlerja.)
1875. Votivna tafla k. direktorej Bukej w Dreždžanach wot Mačicy.

Přispomnjenje. Wyše toho wuda Bjesada w lětach 71/75 wósom wšćelakich listow a jedyn serbski programm, Mačica dwaj listaj a spěwaške towařstwo Jednota w Pančicach jedyn serbski programm. Tež někotre serbske karty smy z teho sameho časa za mačične zběrki nahromadžili.

Variantaj delnjoserbskeju pësnjow.

Z „Nowiny lipsčanskich šćudentow“ z lět 1826 — 1828 wupisał

E. Muka.

1. W ě n k i.

Žoga sy luba sotřicka

Chwatajucy pobyla?

Tam som była,

Žož som kšěła;

We gumnje som žělała,

We gumnje som spiwała.

Gumna som ja přechožila,

We gumnach som wěnki wiła:

Jadyn tebje,

Drugi sebje,

Třeši wjelgin lubemu

Huwiła som mójomu.

2. Swěrna lubosć.

Maš to žowčo plešašo

Na kuždy zbóžny žeń.

Tak cesto ak ju plešašo,

Tek wjelgin sćokašo.

Wóstaj se tego lubego,

Lubego pjerwjejšeg’.

Lubego se ja njewostawju,

Lubego pjerwjejšeg’.

Maš se wjelgin rozgóriła,
Dała žowčo zatwariš,
Zatka ju do komorki,
Do nowej komorki.

Señ tuder rědna lěto a zeń,
Až lubeg' zabydnjoš.
Lubego pak njezabydnu,
Tak dlujko, až žywa som.

Wón mě cesto w mysli ma,
A ja teke joga.
Luby jo mě wjele lubšy
Ako mej dwa bratřa.

Luby jo mě wjele lubšy
Ako mója sotřa,
Luby jo mě wjele lubšy
Ako mej starejšej.

Zlětowalej stej zlětowalej
Dwa bělej gólbjaška,
Z husoka stej zlětowalej,
Z nizka se sedalej.

Sedalej stej se sedalej
Žowču na komorku.
Co nama rědna k mytu daš,
Žělamej ší hokeńco?

Až lubego hoglědajoš,
Lubego pjerwjejšeg'?
Coga jo mě hoglědanjo,
Gaž njeje k rozgronjenju.

Přijžo wón ší k hoglědanju,
Přijžo teke k rozgronjenju.
Lubego ší přiwjasé bužomej
Z ranišymi zorjami.

Jom' hutřoba se góri w lubosći,
Co huwjasé tebje z komorki.
Ga twartej, twartej, gólbjaška,
Až hokeńco bžo gótwo!

Žělalej stej žělalej
To swětle hokeńco.
Žowčo nět glěda z hokeńcom
Na lucku zelonu.

Ga wizi lubeg' přijduceg'
Na rano pod hokeńco:
„Póžj dołoj, rědna lubcycka,
Twój rědny tuder jo.

Wozelej stej se za ruce,
Wjadlej se po luce,
Tergalej tam stej tergalej
Te drobne kwětaški.

Sažalej stej je sažalej
Do jeje komorki:
Z lažka stej tam zejgrawalej
We lubosći se hopoškalej.

„Gaž te kwětki zaprěju,
Lubosći roztyl du.“
Dlej te kwětki stojachu,
Rědnješe bywachu.

Tak tek naju lubosći
Nikul roztyl njepójdu.
Stajanki su njewrošanki;
Což se stanje, to se njewrošijo.

Štyri basnje.*)

Wot *J. Radyserba.*

Ritornell.

O njezapomnička!
 Był wšitkón swět tež swěry zabyćiwy,
 Njeh jenož lubka na mnje spomina!
 Ty módruško!
 Ze swěru, swěru wóčko hlada k njeju —
 Tam horka junu z lubej witam so.

Madrigal.

Što sej myšliš, wowčerka?
 Kajke pyšne sony maš,
 Zo či wóčko blyskota?
 Len je so či šwarny radził,
 Nank či złoty štomik sadził —
 Najrjeńša ty Milenka,
 Komu dha tón pjeršćen daš?

Oktawa.

Wy z luda Serbow splahi trajće,
 Hač poslez na was njedóndže so rjad;
 Pak mjena Serbskich kralow njepytajće,
 Či zawinowali su Serbam pad.
 Haj tajić nócny mrokotam jich dajće,
 Njeh mbła nad nimi khmuri so a kad!
 Sich zlobne překory a zasakloty
 Su zahubile Serbom kéw tón złoty.

Na sywach.

By bože žito wosyte,
 A ratař styknje rucy,
 A „daj Bóh zbože!“ wupřeje
 Mu susod nimo ducy.

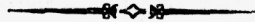
*) Přenje tři su pokazka w euzych podobach.

Jom' „daj to Bóh!“ wón wotmłowi
 A k njebju woči staji,
 Swój wótčenaš so wumodli
 A éicho hamjeú praji.

A Bóhl'by knjez na wutrobu
 Tu nuternu rad hlada;
 Wón přestrje ruku milotnu,
 Duž na syw zbože pada.

Wón z njebjes mača zornješka;
 Te rady wotućeja;
 Ze stónčkom sywy wohrjewa,
 Zo radosćiwe steja. —

Štož syješ, Bohu poruč ty,
 Dha z Boha rady rosće;
 Wón žohnowař je šćedriwy
 A budže do wěčnosće.

Wučahi z protokollow M. S.

1) Posedženje předsydstwa, 22. februara 1876. Přítomni: Smoleř, Fiedleř, Hórnik, Jakub a Łusćanski. Wobzankny so nowe wudaće powjedaňčka „Jutrowne jejka“, kotrež chce k. Smoleř do nětčišeho prawopisa přepisać a w swojej čišćerňi čišćeć. Potom wuradźuje so rozpósłanje statutow a jich podpisowanje. Tež postaji so, zo ma so k. fararjej Imišej zbožopřejaca wotivna tafla k jeho 25lětnemu zastojskemu jubileju wobstarać, a z wosebitej deputaciju 9. měřca w Hodźiju přepodać.

2) Posedženje předsydstwa, 6. hapryla 1876. Přítomni: Smoleř, Fiedleř, Hórnik, Jakub a Łusćanski. Wuradźuje so džeński porjad za hłownu zhromadźiznu. Wosebje wozjewja k. pokładnik Jakub, zo swoje zastojnstwo na přichodnej zhromadźiznje złoži a zo so na wotedaće pokładnicy a knihiskłada nětko přihotuje, dokelž ma přewjele druheho wobstaranja.

3) Hłowna zhromadźizna, 19. hapryla 1876. Tuta dźeržeše se we „winowej kići“ we přítomnosći 21 sobustawow

pod wjedženjom předsydy Smolerja. Po swědčenju hłowneje rozprawy pismawjedźerja Łusčanskeho běše M. S. wudała: Časopis, protyku a „Ernst a Albert“; k temu nowy wudawk „Jutrownych jejkow“. Zemrjeł bě jako sobustaw Maćicy k. faraf Jakub Nowak w Radworju (hl. Nekrolog). Pokładnik k. Jakub bě z towarstwa wustupił a tehodla bu jeho zličbowanje wot naměstnika čitane a za prawe spóznate; wudawkow bě 1628 m. 63 p., dokhodow pak jenož 1492 m. 14 p., tak zo je pokładnik nakhwilnje wuložk připoložil, kotryž so w bližším času z předawanja knihow zasy zaruna. Knihownja bě w běhu lěta, kaž k. knihownik Fiedleř rozpraji, wo 73 čislow so přisporila. Při tym naspomina k. faraf Jenč, zo je ze zawostajenstwa Dr. Lotze wažne serbske a Serbow nastupace knihi kupil a zo je M. S. na požadanje wotstupi. Za tule kup dari k. Jenč najprěni 9 m. dobrowólnje; tehorunja k. faraf Rězbařk 20 m., k. Hórnik 9 m. a k. Wendleř 15 m. Nětko dawa k. Smoleř rozprawy wo maćičnym domje; dokhodow je nimale tak wjele, kaž so w tu khwilu na wudawki nuznje trjeba. Předsyda chce dale z woporami za tu naležnosć so starać; nowotwarba wotwisuje wot tudomnych a wot zwonkownych wobstejenjow. Mjez tym je wón z najmjeńša čišćefnju založil, kotraž dyrbi wosebjje serbskemu pismowstwu služić. Jemu bu zjawny džak wuprajeny a tež přece, zo bychu so jeho khwalobne wotpohlady poradžile. Na to buchu wólby předsydstwa a wubjerka po nowych statutach wuwjedzene; do předsydstwa wuzwoli so k. Smoleř za předsydu, k. Hórnik za městopředsydu, k. Łusčanski za pismawjedźerja, k. překupc M. Mjerwa (Mörbe) za pokładnika, k. Fiedleř za knihownika; knihiskladnik pak ma so pozdžišo přihodny přez kooptaciju přiwzać; do wubjerka buchu wuzwoleni: k. faraf Imiš, k. faraf Jenč, k. twarski mištr Wendleř a k. faraf Dučman. Skónčnje stajachu so wšelake namjety, a mjez druhimi bu tež tón přijaty, zo ma so k. Pětr Mlónk w Džiwoćicach, znaty serbski ludowy basnjeř, za čestneho sobustawa M. S. přiwzać. Zhromadźizna bu po třihodžinskim traću ze spěwom wobzanknjena.

4) Posedženje předsydstwa a wubjerka, 7. jun. 1876.
 Přitomni: Smoleř, Hórnik, Fiedleř, Łusčanski; Imiš, Jenč a

Dučman. Jedna so wo přenjesenju knihiskłada. Dotaj njeje so přihodny knihiskładnik namakał; duž chce k. Fiedleř nakhwilnje tule službu dobroćiwje na so wzać. Za skład ma so we knihowni městnosć přihotować. Předsyda předpołoža regulativ za towařstwo, kiž ma so runja statutam přichodnje wobkedźbować. Jako nowaj sobustawaj buštaj přijataj: k. farař Kubica we Wjelećinje a k. student Hanowski z Budyšina.

5) Posedženje předsydstwa a wubjerka, 4. septbr. 1876. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Łusčanski, Mjerwa; Imiš a Jenč. Jako nowy sobustaw bě so zamołwjał k. wučeř Kapleř w Budyšinje. Wón bu přijaty a hnydom za knihiskładnika wuzwoleny, kotruž službu chce přecelnje wobstarać. Tak je předsydstwo nětko dospołne.

6) Posedženje předsydstwa, 8. novembra 1876. Přitomni: Smoleř, Fiedleř, Hórník, Kapleř, Łusčanski a Mjerwa. Předpołoži so nowa protyka; ryči so wo jeje rozpósłanju a předawanju. Dokelž pjenjezy brachuja, ma so přichodnje Časopis jenož we 300 exemplarach čišćeć. Žada so wozjewjenje zapłaćenych pjenježnych přinoškow w S. Nowinach. Redaktorej buchu wjacore exemplary Časopisa za rozdawanje wšelakim redakciam přizwolene, zo by so z tym Maćica a jeje skutkowanje bóle póznało.

Wučahnył M. Hórník.

Přinoški maćičnych sobustawow.

W 30. léće zapłaćichu swój přinošk tute sobustawy:

Na 1877: k. ryčnik A. Parczewski; k. kapłan Róla w Königs-hainje; k. wučeř J. Jenč w Draždžanach; k. farař Rāda w Mužakowje; k. J. Parczewski w Grabianowje; katholska bjesada w Jaseńcy; k. farař Garbař w Kotecach; k. Dr. Sauerwein w Bantelnje (Hannover).

Na 1876: k. wučeř Wařko w Rychbachu; k. kantor Michałk w Kotecach; k. kantor Kocor w Ketlicach; k. knihikupe Pjech

w Lipsku; k. ryčnik Parczewski; Wł. Za.; W. L. K.; Bron. Łą; k. Smoleń; k. farań Imiš w Hodźiju; k. farań Mrózak w Malešecach; k. student Muka w Lipsku; k. farań Dr. Kalich w Wujezdze; k. farań Rězbařk w Budyšinju; k. wučer Kral na Sokolcy; k. Hórnik; k. farań Smoła w Njebjelčicach; k. scholastikus Šołta w Budyšinje; k. farań Tešnař w Nidze; k. farań Gólč w Rakecach; k. kapítular kantor Kučank w Budyšinje; k. kantor Hatnik w Bukecach; k. farań Jenč w Palowje; k. Hajnica w Zdžarach; k. Rabowski w Bukecach; k. kapłan Šołta w Khrósčicach; k. kapłan Róla w Königshainje; k. kapłan Skala w Ralbicach; k. kapłan Kubaš w Njebjelčicach; k. kapłan Łusčanski; k. professor Kočubinskij w Odessy; k. farań Rāda w Mužakowje; k. kantor Kral w Klukšu; k. wučer Jórdan w Popojcach; k. student Kilank w Prazy; k. překupc Mjerwa; k. najenk Wjenka w Zdžeri; k. farań Hermann we Wotrowje; k. J. Parczewski w Grabianowje; k. wučer Kapleř w Budyšinje; k. seminarski wyšši wučer Fiedleř.

Na 1875: k. wučer Wařko; k. kantor Kocor z Ketlic; k. stud. Muka; k. farań Sykora w Smělnej; k. farań Dr. Kalich we Wujezdze; k. farań Smoła; k. direktor Šołta; k. farań Tešnař; k. kantor Hatnik; k. Rězak; k. Bart w Prazy; k. Libš w Prazy; k. farań Jakub z Njeswačidla; k. Fröhlich w Jičinje; k. předař Láb tam; měšćanska bjesada tam; gymnasium tam; přemysłowe towarštwó tam; k. farań Rāda z Mužakowa; k. najenk Wjenka.

Na 1874: k. kantor Kocor; k. farań Sykora; k. farań Dr. Kalich; k. kapłan Lipič z Kulowa; k. Dr. Dučman z Budyšina; k. stud. jur. Kral w Lipsku; k. farań Tešnař; k. superintendent Karas we Wojerecach; k. farań Jakub; k. farań Rāda z Mužakowa; k. najenk Wjenka.

Na 1873: k. farań Sykora; k. superintendent Karas; k. farań Bergan w Zdžarach; k. farań Rāda; k. najenk Wjenka.

Na 1872: k. Karas; k. Bergan.

Na 1871 a 1870: k. Bergan.

Zličbowanje Mačicy Serbskeje w 30. lěće,

wot 1. januara 1876 do 31. decembra 1876.

A. Dokhody

I.	VII.
Zbytk w pokładnicy.	Z předawanja knihow.
Vacat.	Z cyla 1209. 54.
II.	VIII.
Domwzate kapitale.	Z wupožčenja knihow.
Z krajnostawskeje lutowaŕnje m. 103. —	Z cyla 1. —
III.	IX.
Daň z wupožčenych kapitalow.	Dobrowólne dary.
Z krajnostawskeje lutowaŕnje 4. 67.	k. A. Parzewski 3. —
Z akciow 4. 50.	k. Wl. Za. (wobaj na dom) 1. —
9. 17.	4. —
IV.	X.
Přinoški sobustawow.	Z předaca papjery.
Wot 41 sobustawow (mjez	Z cyla 42. 30.
nimi jedyn 2 m. 50 p.) . . . 162. 50.	Rekapitulacia.
V.	Staw II. 103. —
Předzapłaćenje.	„ III. 9. 17.
Z cyla (hl. Přinoški) 32. —	„ IV. 162. 50.
VI.	„ V. 32. —
Dopłaćenje.	„ VI. 160. —
Z cyla (hl. Přinoški) 160. —	„ VII. 1209. 54.
	„ VIII. 1. —
	„ IX. 4. —
	„ X. 42. 30.
	Do hromady 1723. 51.

B. Wudawki.

I.	III.
Zapłaćenje wułożka.	Za čišćenje knihow.
Pola prjedawšeho pokładnika 136. 49.	Časopis č. 50 156. 50.
II.	Časopis č. 51 158. 75.
Wupožčene pjenjezy.	Časopis č. 52 150. 50.
Vacat.	Jutrowne jejka 90. —
	Statuty 12. —
	Naspomnjenja pokładnika 2. —
	Přeprošenja 2. —
	Protyka (5000) 252. —
	823. 75.

IV.

Wudawki za protyku.

Papjera	297. 25.
Wobrazy	32. 90.
Dawki	3. 10.
	<u>333. 25,</u>

V.

Honorar.

Vacat.

VI.

Za wjazanje knihow.

Jutrowne jejka (200)	4. —
Bibl. Stawizny (45)	14. 80.
Čitanka (500)	65. —
Časopis č. 52 a 53	30. —
Protyka (4938)	74. 25.
	<u>188. 5.</u>

VII.

Wšelčizny.

Zawěšćenje	27. 30.
Nawěstki pola k. Monse	2. 75.
Nawěstki pola k. Smolerja	25. 80.
Na wokrjesnym sudže	29. 38.
Porto a přenošk knihow	23. 80.
Štyri knihery	22. 40.
	<u>131. 43.</u>

Rekapitulacia.

Staw I.	136. 49.
„ III.	823. 75.
„ IV.	333. 25.
„ VI.	188. 5.
„ VII.	131. 43.

Do hromady 1612. 97.

Přirunanje.

Wšitke dokhody	1723. 51.
Wšitke wudawki	1612. 97.
Zbytk w pokładnicy	110. 54.

Zamoženje.

W krajnostawskej lutowarni	107. —
Na maćičnym domje bě 107 }	113. —
k temu horjeka date 4 }	
Šěsć akciow na S. Nowiny	90. —
Zbytk w pokładnicy	110. 54.
Z cyla	<u>420. 54.</u>

W Budyšinje, w měrcu 1877.

M. Mjerwa, pokładnik.

Wozjewjenje.

Po wudaću rozprawy při 25lětnym jubileju je M. S. dale wudała pódla Časopisa tute spisy:

- 58) Protyka na lěto 1873. (Wot Rády.)
- 59) Šěwěrnaj šužodaj. Šowjedancžko wot Mučinka 1873.
- 60) Protyka na lěto 1874.
- 61) Protyka na lěto 1875.
- 62) Protyka na lěto 1876.
- 63) Ernst a Albert, rubjenaj šafsonšaj přunžaj. Wot Jórdana. 1876.
- 64) Protyka na lěto 1877.

Bjez čisla bu wudaty spis za šulu:

Šrěnja čítanka ja šerbife šchule. Wot J. Bartka.

Tež su w druhim wudawku wobstarane:

a) Šutrowne jeŕta.

b) Špěwy ja šchule II.

NB. Štóž snadź jene abo druge knižki njeje dostał, njech to pola k. wyššeho sem. wučerja K. A. Fiedlerja wozjewi.

W o b s a h.

Morwy doł. Ballada wot Wjelana	str. 3.
Baje a bajki. Wot Jana Radyserba	„ 6.
Pawki. Wot M. Rostoka	„ 9.
Delnjołužiske ludowe bajki. Napisał H. Jórdan	„ 14.
Jan Chojnan, jeho rukopis a delnjoserbske słowa w nim. Podawa M. Hórnik	„ 21.
Delnjoserbske słowa z rukopisa Kř. W. Broniša. Wupisał M. Hórnik	„ 49.
Aleksandra Petrowa „Głosownia dolnołužyckiego jězyka“. Wozjewja M. Hórnik	„ 60.
Tři episke basnje. Wot Jana Radyserba	„ 65.
Delnjoserbske słowa. Zezběrał H. Jórdan	„ 70.
Delnjołužiske a pomězne słowa. Zezběrał J. B. Nyčka	„ 78.
Delnjołužiske dodawki. Zezběrał J. B. Nyčka	„ 80.
Přehlad serbskeho pismowstwa wot l. 1871—75. Zestajał K. A. Jenč	„ 90.
Variantaj delnjoserbskeju pěsnjow. Z „Nowiny lipsčan- skich študentow“ z lět 1826—1828 wupisał E. Muka	„ 99.
Štyri basnje. Wot J. Radyserba	„ 101.
Wučahi z protokollow M. S.	„ 102.
Přinoški maćičnych sobustawow	„ 104.
Zličbowanje Maćicy Serbskeje we 30. léće	„ 106.
Wozjewjenje	„ 107.